

Prac. Pomorz
Biblioteka
Główna
UMK Toruń

09050 / 23

09050

1969

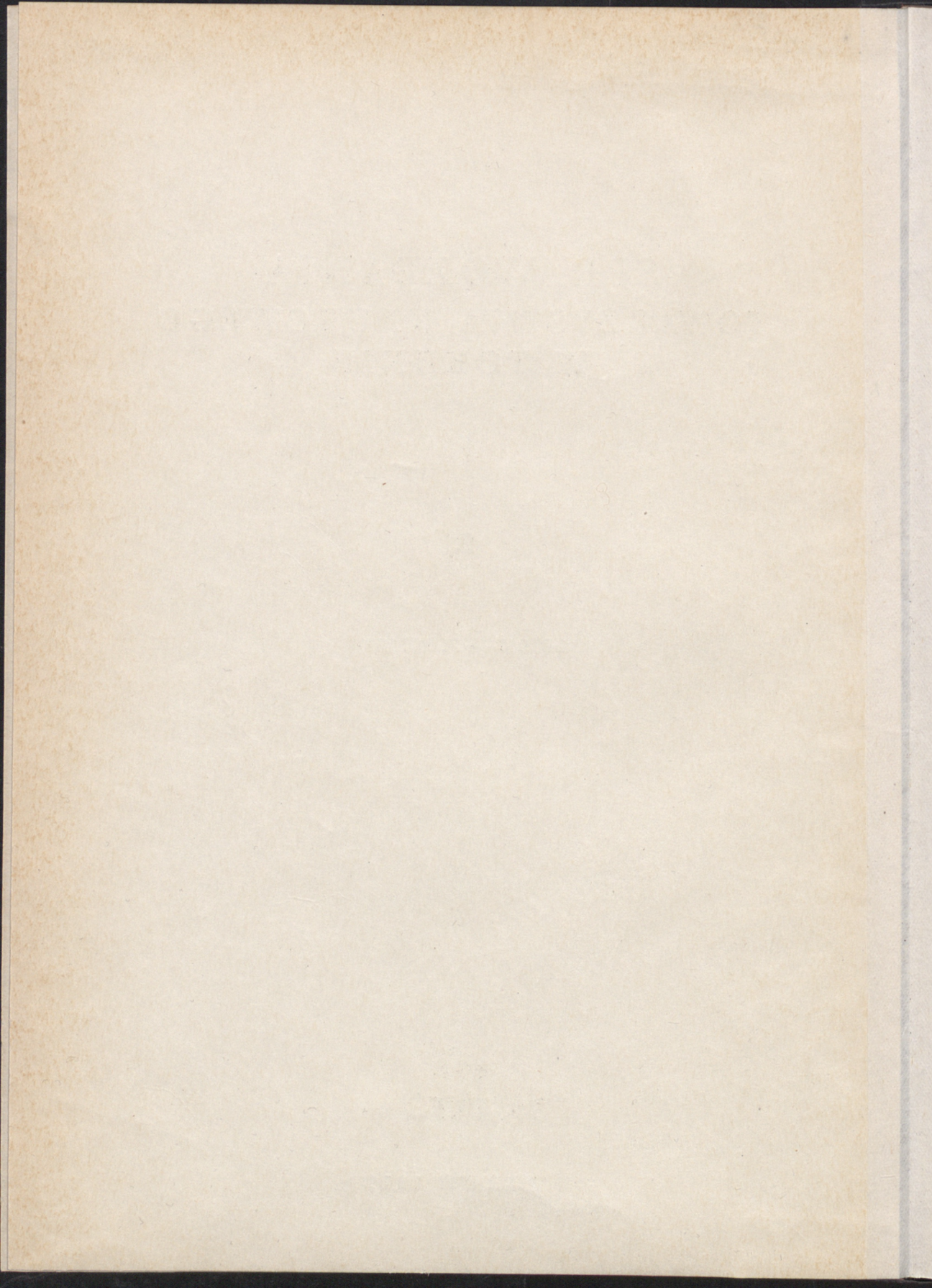
SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

23

1 I 1969 — 31 XII 1969

TORUŃ 1971

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

23

1 I 1969 — 31 XII 1969

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

23

1 I 1969 — 31 XII 1969

TORUŃ 1971

0

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTW TNT

Artur Hutnikiewicz

Komitet Redakcyjny

Przewodniczący: *Bożena Osmólska-Piskorska*

Członkowie:

Ludmiła Roszkówna, Bronisław Włodarski

WYDAWANE Z ZASIŁKU
WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
W BYDGOSZCZY

09050

Cyfl. Pomocnik

Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Oddział w Poznaniu, 1971

Wydanie I. Nakład 570+80 egz. Ark. druk. 5. Ark. wyd. 6. Papier
druk. sat. V kl. 70 g, 70×100. Podpisano do druku 6 II 1971 r.
Druk ukończono w lutym 1971 r. Cena zł 12,-

Drukarnia ZW CRS w Inowrocławiu. Zam. 3512 10.70 D-4/18

E 821/21

SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

Nr 23

1 I 1969 — 31 XII 1969

SPIS RZECZY

I. DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA

	Str.
Przemówienie wiceprezesa Towarzystwa Antoniego Swinarskiego	7
Wykład prof. dra Stanisława Matysika: Odpowiedzialność cywilno-prawna wobec współczesnego postępu technicznego	9
Protokół Dorocznego Walnego Zebrania Towarzystwa Naukowego w Toruniu z dnia 19 lutego 1970 r.	16
Sprawozdanie z czynności Towarzystwa za rok 1969	20
Sprawozdanie skarbnika Towarzystwa	34
Protokół Komisji Rewizyjnej	36
Zmiany w składzie Towarzystwa	37

II. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

BARANOWSKI H., Bibliografia miasta Torunia (ref. M. Biskup)	40
WŁODARSKI B., Polityczne plany Konrada I mazowieckiego	41
PLEŚNIARSKI B., Geneza i narodziny peperowskiego ośrodka myślenia pedagogicznej (ref. B. Głębowicz)	42
CIESIELSKA K., Księga ławnicza Nowego Miasta Torunia (ref. M. Biskup)	45
RYSZEWSKI B., Archiwistyka — przedmiot, zakres, podział (studia nad problemem) (ref. A. Tomczak)	46
Posiedzenia Komisji Historycznej	48

WYDZIAŁ II

WRÓBLEWSKI W., Arystokracja Platona (ref. Z. Abramowiczówna)	51
Posiedzenia Komisji Filologicznej	51
Posiedzenia Komisji Filozoficznej	51
Posiedzenia Komisji Historii Sztuki	52
Posiedzenia Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa	52

WYDZIAŁ III

BASIŃSKA H., RYCHCIK W., Jodometryczna metoda oznaczania miedzi w metalicznej miedzi oraz w stopach Cu-Zn i Cu-Sn (ref. H. Basińska)	52
BOROWIECKI L., GŁOWIŃSKA J., Badania w grupie bornanu. I. Działanie bromowodoru na bornylen (ref. L. Borowiecki)	52

	Str.
GRONOWSKA J., KUPIS B., Barwa a budowa pochodnych fluoranu (ref. W. Zacharewicz)	52
MIERZWA Z., UZAREWICZ A., Terpenoidy <i>Solanum Chacoense</i> Bitt. (ref. A. Uzarewicz)	52
KUKLA J., Wpływ środków powierzchniowo-czynnych oraz wybranych substancji nieorganicznych na przeciwdziałanie aglomeracji pigmentu, część III (ref. Z. Czerwiński)	53
KĘPCZYŃSKI K., CEYNOWA M., Obserwacje nad roślinnością Zalewu Koronowskiego (ref. K. Kępczyński)	53
BOIŃSKI M., Lasy liściaste środkowej części Pojezierza Krajeńskiego (ref. J. Walas)	53
GŁĘBOCKI R., STROBEL J., Szerokości równoważne linii żelaza w pod- olbrzymach typów G,K. (ref. S. Gąska)	53
OLSZEWSKA E., Charakterystyka mięśniowych zjawisk elektrycznych u larw mącznika młynarka (<i>Tenebrio molitor</i> L.) (ref. J. Narębski)	53
Posiedzenia Komisji Geograficzno-Geologicznej	53
Posiedzenia Komisji Astronomicznej	55

WYDZIAŁ IV

WOŁOWSKI K., Prezydentura Republiki we Francji po II wojnie świa- towej (ref. W. Szyszkowski)	56
KULICKI M., Kryminalistyczne problemy użycia broni palnej (ref. W. Daszkiewicz)	57
NESTEROWICZ M., Kontraktowa i deliktowa odpowiedzialność lekarza za zabieg leczniczy (ref. S. Matysik)	57

III. MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW

Wydział I

Cackowski Stefan	58
Kalembka Sławomir	59
Wajda Kazimierz	60

Wydział II

Lipowska Maria	62
--------------------------	----

Wydział III

Dembiński Stanisław	63
Gronowska Janina	64
Iwaniszewska Cecylia	66
Łęgowski Stanisław	67
Mrózek Władysław	68
Pruski Stanisław	70
Stawikowski Antoni	72
Wolniewicz Lutosław	72
Woźnicki Wiesław	74

Wydział IV

Bulsiewicz Andrzej	76
Głuchowski Jan	76
Kunicka-Michalska Barbara	77

I

DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA w dniu 19 lutego 1970 r.

PRZEMÓWIENIE WICEPREZESA TOWARZYSTWA ANTONIEGO SWINARSKIEGO

W ciągu niemal 100-letniej pracy na tym terenie Towarzystwo zapisało piękne karty w obronie polskości. Stało na straży ducha narodu, jego języka, kultury i patriotyzmu. Gdy przed pół wiekiem polski Toruń łączył się z innymi wyzwolonymi dzielnicami, to że tętniło w nim życie polskie na przekór wysiłkom wielu germanizacyjnych pokoleń zaborców, było nie małą zasługą właśnie Towarzystwa Naukowego. Inne cele przyświecały działalności Towarzystwa w odrodzonej Polsce i także drugie półwiecze pracy Towarzystwa było pełne zasług i osiągnięć. Krwawy terror okupacji przerwał na lat kilka działalność Towarzystwa, zabierając na zawsze wielu ofiarnych i aktywnych jego członków. Rozwój Towarzystwa w Polsce Ludowej odbywa się już na naszych oczach. Wzrastające nakłady wydawnictw i rozszerzający się wpływ naukowego oddziaływania cechują okres powojenny.

Zgodnie z zaleceniami Walnego Zgromadzenia z roku 1969, sprawozdanie z czynności Towarzystwa Naukowego za okres ostatniego roku zostało wcześniej rozesłane wszystkim członkom. Nie ma więc potrzeby przedstawiania tego sprawozdania w czasie Walnego Zgromadzenia. Chciałbym jednak z wielkiej liczby cyfr, jakimi operuje sprawozdanie, wyłonić te, które w sposób szczególnie wyraźny charakteryzują rok miniony. W okresie roku sprawozdawczego ilość członków osiągnęła cyfrę 374 osób, co oznacza przyrost o 6% w stosunku do średniego przyrostu w latach ubiegłych, nie przekraczającego 5%.

Na szczególne podkreślenie zasługuje praca Komisji Upowszechniania Nauki, która po zorganizowaniu na wysokim poziomie przygotowanego Studium Wiedzy o Regionie, przeprowadziła cykle wykładów w Wąbrzeźnie, Chełmnie (2 cykle), Brodnicy i Rypinie, a w roku sprawozdawczym przeprowadziła 13 wykładów w ramach tego studium w Nakle. Jeszcze w tym roku zapoczątkowany został nowy cykl 15 wykładów w Radziejowie. To była dobra robota i za nią należą się słowa pełnego uznania

organizatorom i wykładowcom. W roku sprawozdawczym wydało Towarzystwo 22 pozycje wydawnicze o łącznej objętości 248 arkuszy. Dwa-dzieścia pięć procent nakładów wydanych pozycji przeznaczonych jest na wymianę. Uzyskujemy tą drogą rocznie przeszło 2000 wydawnictw zagranicznych, bardzo cennych dla toruńskiego ośrodka naukowego. Wielką pomocą w pracy naukowej naszego ośrodka jest czynna od szeregu lat Pracownia Mikrofilmowa. W jej archiwum gromadzone są cenne materiały historyczne, jak np. ponad 500 dokumentów krzyżackich z XV w., całość protokółów Sejmiku Prus Królewskich z XVI i XVII w., fotokopie Metryki Koronnej, Katastru Fryderycjańskiego, mikrofilmy akt poklaskstornych. W roku sprawozdawczym pracownia ta wykonała 28 800 zdjęć. Aktywnie Towarzystwo rozpoczęło przygotowania do 100-lecia swej rocznicy powstania, jak i czynnie włączyło się do obchodów 25-lecia PRL i 50-lecia odzyskania Pomorza Gdańskiego.

Czy tylko pozytywne elementy cechują ubiegły rok? — chyba nie. Do poważniejszych i powodujących trudności finansowe niedociągnięć należy zły zbyt wydawnictw Towarzystwa. Stale rosnące zapasy magazynowe stwarzają oprócz trudności finansowych także trudności z ich przechowaniem. Nie zostały również osiągnięte preliminowane wpływy składek członkowskich. Obserwuje się także nierównomierną w swym nasileniu pracę niektórych komisji.

Miniony rok działalności Towarzystwa wymagał od wszystkich pracowników administracji, redakcji i pracowni szczególnie dużego wysiłku dla sprostania stale rosnącym zadaniom. Należą im się z tego miejsca wyrazy serdecznego podziękowania za sumiennosc i ogromny wkład pracy.

Działalność Towarzystwa znajdowała się w roku minionym pod pełną troskliwością opieką Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy, które finansowało większość akcji Towarzystwa. Znajdowaliśmy również pełne zrozumienie w Polskiej Akademii Nauk, która przez zlecenia umożliwiała wydanie niektórych prac Towarzystwa. Komitet Wojewódzki i Miejski PZPR, jak i Prezydium MRN okazały nam wiele życzliwości i zrozumienia. Harmonijnie układała się współpraca Towarzystwa z Państwowym Wydawnictwem Naukowym w Poznaniu i jego ekspozyturą w Toruniu. Wszystkim tym instytucjom chciałbym z tego miejsca złożyć serdeczne podziękowania.

Miniony rok nie oszczędził Towarzystwu ciężkich i bolesnych strat. Odeszli od nas: zmarły 4 października 1969 r. członek zwyczajny prof. dr Jerzy Hoppen, urodzony w 1891 r. w Równem. Studiował na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Od roku 1946 profesor grafiki na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, stał się na naszym gruncie wychowawcą całej generacji uzdolnionych i znanych grafików. We własnej twórczości graficznej uprawiał wszystkie techniki tego działu, koncentrując się na ulubionej tematyce architektury.

W szerokiej gamie swych zainteresowań artystycznych był znanym specjalistą fresków i świetnym portrecistą, nawiązującym z upodobaniem do tradycji malarstwa barokowego. Był to człowiek o wybitnej kulturze ogólnej, zamiłowany znawca muzyki i literatury. 19 października 1969 r. zmarł członek zamiejscowy prof. dr Józef Kostrzewski, urodzony 1883 r. w Węglewie. W 1919 r. był współorganizatorem Uniwersytetu Poznańskiego. Autor 700 prac naukowych, odkrywca Biskupina. Jego prace miały nie tylko wielkie znaczenie naukowe, ale niezniszczalną wagę polityczną. Od roku 1955 prezes Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, redaktor „Przeglądu Archeologicznego”, wychowawca kilku generacji polskich prehistoryków. 22 października 1969 r. zmarł członek zwyczajny dr Adam Dygdała, urodzony w 1908 r. w Jarosławiu; studiował historię na Uniwersytecie we Lwowie i tam rozpoczął karierę naukową. W czasie okupacji walczył w szeregach Armii Krajowej. Od początku istnienia UMK w Toruniu był tej uczelni niezwykle aktywnym pracownikiem. Organizował Studium Zaoczne Historii i został jego długoletnim kierownikiem. Przez wiele lat pełnił z oddaniem funkcję prezesa Zakładowej Organizacji Związkowej Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Ucznijmy pamięć tych, co z naszego grona odeszli, minutą skupienia.

WYKŁAD PROF. DRA STANISŁAWA MATYSIKA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNO-PRAWNA WOBEĆ WSPÓŁCZESNEGO POSTĘPU TECHNICZNEGO

Najsławniejszy z toruńczyków — Mikołaj Kopernik — studiował również prawo, a na uniwersytecie w Ferrarze w 1503 r. uzyskał doktorat prawa kanonicznego. Wszechstronność humanistycznego spojrzenia na świat, na nasz system słoneczny, pozwalała Kopernikowi bez wątplenia dostrzec istniejący związek pomiędzy zbadanymi prawami przyrody i prawami ludzkimi, zamkniętymi w zbiorach ustaw, w starorzymskich digestach, w kodeksie i w prawie kanonicznym.

Za naszych dni dokonują się tak olbrzymie przemiany spowodowane niesłychanym wprost rozwojem techniki, że warto — w ogromnym z konieczności skrócie — spojrzeć na związek jednego z podstawowych pojęć prawa cywilnego, a mianowicie pojęcia odpowiedzialności cywilnej, z postępowaniem technicznym, czyli z tymi problemami, które zostały postawione przed człowiekiem jako jednostką i przed całą ludzkością: mam na myśli wynalazki i odkrycia, zmieniające z każdym rokiem nasze codzienne życie.

Odpowiedzialność cywilna jest podstawą każdego systemu prawa cywilnego; jej pojęcia, zasady i instytucje są niezbędnym elementem, a można nawet powiedzieć są filarem, na którym opiera się system każdego prawa cywilnego. Jest to dziś niemal wyłącznie odpowiedzialność majątkowa, bo tylko jeszcze na scenie, w Szekspirowskim *Kupcu weneckim*, występuje ślad dawnej odpowiedzialności dłużnika własnym ciałem.

Odpowiedzialność majątkowa prowadząca do więzienia za długi zanikła w połowie XIX w. niemal całkowicie, a przyczynił się do tego K. Dickens swoim *Klubem Pickwicka*, który był (o czym dziś się już często zapomina) ostrym pamfletem przeciwko karze więzienia za długi.

Przejawem postępu technicznego był za naszych czasów pierwszy sputnik radziecki, który 4 listopada 1957 r. okrążył kulę ziemską. Kolejnym krokiem naprzód był lot Jurija Gagarina, 12 kwietnia 1961 r., a jednym z następnych lądowanie pierwszych ludzi na księżycu dnia 22 lipca 1969 r. Pragnę zannotować przydatną dla dalszych rozważań uwagę, że lądowanie amerykańskich kosmonautów na księżycu było transmitowane przez środki masowego przekazu — tj. przez stacje telewizyjne i radiowe.

Nie zamierzam mówić o przyszłym prawie kosmicznym; nie mogę tylko odmówić sobie przyjemności uczynienia uwagi, że prawo to już sięgnęło do doświadczeń, teorii i norm prawa morskiego, a zapewne w najbliższej przyszłości coraz więcej zawdzięczać będzie tej dziedzinie tak mi bliskiego prawa.

Loty kosmiczne są możliwe tylko dzięki niemal wszystkim wynalazkom człowieka: nie były one do pomyslenia bez maszyn liczących, bez elektroniki, bez rakiet, bez rozwoju chemii, fizyki, astronomii... Lot kosmiczny jest jednak tylko wydłużonym w drodze transportem, jest przewozem już nie powietrznym, lecz międzyplanetarnym. Sądzę, że wolno mi już tak powiedzieć, skoro niektórzy astronomowie traktują ziemię wraz z księżycem jako układ dwu planet.

Transport był i pozostał jedną z największych dźwigni postępu technicznego. W transporcie i regulującym go prawie wykształciły się między innymi także nowe koncepcje odpowiedzialności cywilnej. Transport wpłynął na uformowanie się nowych gałęzi prawa. Pod ogólnym pojęciem transportu rozumiem każdy sposób przemieszczania ludzi, rzeczy, informacji, w tym także obrazu. Jest to bardzo szerokie, ale wystarczająco ściśle ujęcie transportu: przenosi się w przestrzeni nie tylko ludzi i rzeczy, lecz dźwięk i obraz. Lot na księżyc stał się bliski nie tylko dlatego, że się odbył, lecz dlatego, że jednocześnie mogliśmy go zobaczyć na ekranach telewizorów. Był on sukcesem myśli technicznej — nie sam, lecz łącznie z możliwością jednoczesnego relacjonowania, ukazania.

Banalne jest proste wyliczenie tych działów prawa, które wiążą się i wywodzą z transportu; jest to prawo morskie, kolejowe, lotnicze, drogowe (transportu samochodowego), radiowe, telekomunikacyjne. Nie zawsze jednak zdajemy sobie sprawę z rozmiarów tego transportu, który zdołaliśmy rozwinąć najpierw na wodzie, na morzu, a dopiero potem na ziemi, na doskonalących się ustawicznie drogach i autostradach, a jeszcze później w powietrzu, aby obecnie sięgnąć do przestrzeni międzyplanetarnych. Rozmiary współczesnego transportu przekraczają z reguły naszą wyobraźnię.

Morski statek parowy potrzebował najpierw węgla dla opalania swoich kotłów; statek motorowy potrzebuje ropy naftowej lub jej pochodnych. Tych samych produktów przeróbki ropy naftowej potrzebują samochody i motocykle, koleje posługujące się lokomotywami o napędzie spalinywym, agregaty, pompy, sprężarki, silniki na budowach, w fabrykach. O ropę naftową i jej pochodne woła transport lotniczy, przemysł chemiczny, potrzebuje jej nowoczesna, zmechanizowana i zmotoryzowana armia. Ropa naftowa musi być odnaleziona pod ziemią i stamtąd wydobyta, poddana procesowi rafinacji, przewieziona i składowana. Jest ona, jako jeden z najważniejszych towarów, transportowana wszystkimi środkami lokomocji, przesyłana rurociągami, wożona na zbiornikowcach drogą morską, wożona jako paliwo w zbiorniku każdego samochodu.

W 1968 r. światowe wydobycie ropy naftowej wyniosło dwa miliardy ton; jest to liczba, która chyba przekracza naszą wyobraźnię. Z tych dwu miliardów — na zbiornikowcach wszystkich bander świata przewieziono drogą morską prawie jeden miliard ton. Trudno pojąć wielkość nawet liczby znacznie mniejszej, choćby takiej, która określa wielkość jednego tylko, bardzo dużego statku — zbiornikowca na ropę naftową, jak np. statku „Marpessa”. Zbiornikowiec „Marpessa”, o pojemności 207 000 ton, zatonął, na szczęście pusty, po eksplozji i pożarze w dniu 15 grudnia 1969 r. koło Dakaru. Był to zresztą trzeci z kolei wielki superzbiornikowiec, jaki zatonął w ostatnich miesiącach 1969 r. Pierwszym był szwedzki „Seven Skies”, drugim norweski „Silja”, a każdy z tych ostatnich miał po ok. 100 000 ton pojemności. Wartość majątkowa tych strat wynosiła: „Marpessa” był ubezpieczony na 6,5 miliona brytyjskich funtów szterlingów, a „Silja” i „Seven Skies” na 120 milionów koron szwedzkich każdy.

Trzeba dopomóc nieco naszej wyobraźni: 100 000 ton ropy naftowej, jaką mógł zabrać każdy z tych dwu „mniejszych” statków, po przeładunku na największe wagony kolejowe — cysterny, mające pojemność po 40 ton, utworzyłoby 50 pociągów po 50 wagonów-cystern — razem 2 500 wagonów. Olej lub benzyna przywieziona „za jednym razem” przez „Marpesse” wypełniłyby 5000 cystern 40-tonowych; nawiasem można dodać, że cysterny kursujące na liniach PKP mają pojemność tylko 20 ton, co podwaja nasze obliczenia.

Wspomnijmy wreszcie znaną zapewne z doniesień prasowych katastrofę zbiornikowca liberyjskiej bandery „Torrey Canyon”, w marcu 1967 r. Wtedy tylko 30 000 ton ropy naftowej wylało się do morza, a wypłacone odszkodowanie, oszacowane raczej oszczędnie i skromnie, wyniosło trzy miliony funtów szterlingów.

To przypomnienie faktów zbliżyło nas do jednej z głównych tez mego wykładu: transport olbrzymich ładunków, w dodatku niebezpiecznych, stworzył potężne, nowe źródło zagrożenia dla człowieka i stał się przyczyną katastrof pociągających olbrzymie szkody. Prawnik zawsze w takich przypadkach musi postawić sobie pytanie: k t o, na jakiej podstawie

i w jakich rozmiarach będzie obowiązany zapłacić odszkodowanie, czyli kto ponosi majątkową odpowiedzialność za to, co się stało?

Postęp techniczny i wymogi ekonomiczne domagają się wciąż większych i szybszych statków, ponieważ obniżają one koszty transportu. W budowie znajdują się zbiornikowce zdolne zabrać ponad 325 000 ton ropy naftowej. Przewozy morzem różnych rodzajów ładunków tzw. masowych przybrały niesłychane rozmiary: corocznie np. przewozi się 73 miliony ton węgla (tyle w 1968 r.), 85 milionów ton zboża, równie wielkie ilości rudy wszelkich metali, w tym także rudy uranu, a nawet pewne ilości wzbogaconego uranu, przyszłego paliwa reaktorów jądrowych. Około 300 okrętów wojennych i kilka statków handlowych pływa z pracującymi reaktorami jądrowymi pod pokładem, jako doskonałymi źródłami energii napędowej. Powstało nowe zagrożenie dla człowieka: promieniowanie jonizujące. Odpady promieniotwórcze, jak i inne niepotrzebne rzeczy usuwa się w ten sposób, że zatapia się je w głębiach mórz i oceanów. Nie sądzimy, aby takie działanie było dokonywane z poczuciem odpowiedzialności wobec naszego i przyszłych pokoleń. Czy i kto może być potem odpowiedzialny np. za to, że rybacy polscy w jesieni ub. roku wyłowili w sieciach zatopiony w nieszczęlnym już teraz, bo skorodowanym zbiorniku — iperyt? Kto powinien odpowiadać za to, że u wybrzeży Stanów Zjednoczonych wyłowiono niedawno pojemnik, opatrzony napisem „niebezpieczeństwo” i nazwą: Amerykańska Agencja Energii Atomowej? W pojemniku były odpady promieniotwórcze, o wysokiej szkodliwości dla zdrowia i życia ludzkiego.

Na szczęście widoczny jest w działalności ludzkiej obronny pęd do zabezpieczenia się przed tym niebezpieczeństwem, stworzonym przez postęp techniczny. Prawnicy myślą i debatują nad wszystkimi nowymi źródłami możliwego zagrożenia — na licznych konferencjach międzynarodowych. Staramy się przyjmować nowe normy prawne, które powinny lepiej chronić interesy ewentualnych poszkodowanych. Tak np. katastrofa „Torrey Canyon” wydarzyła się w marcu 1967 r., a już w listopadzie 1969 r. podpisano w Brukseli dwie całkiem nowe konwencje międzynarodowe, rozwiązujące w znacznej mierze problemy odpowiedzialności cywilnej za duże ładunki ropy naftowej i jej pochodnych oraz uprawnienia państwa nadbrzeżnego do ochrony swoich zagrożonych wybrzeży i praw. Obradowaliśmy także nad problemem usuwania odpadów promieniotwórczych do morza i nad odpowiedzialnością z tytułu eksploatacji statków o napędzie jądrowym.

Człowiek jest istotą niespokojną: podróżuje coraz więcej. Miliony ludzi codziennie korzystać muszą ze środków masowego transportu — tak jak codziennie korzystają ze środków masowej informacji — radia, telewizji, prasy. „Transport oznacza cywilizację” — powiedział kiedyś Kipling. Przewóz ludzi i rzeczy stał się rzeczywiście niezbędnym elementem rozwoju ekonomicznego. Mało atrakcyjne byłoby podawanie tu liczb ilustru-

jących wzrost przewozów pasażerskich np. w Polsce, w czym wszelkie rekordy, zwłaszcza wytrzymałości, biją Polskie Koleje Państwowe. Lotnictwo cywilne 117 państw świata przewiozło w 1969 r. 287 milionów pasażerów. Na jednej tylko linii: Paryż—Londyn przewieziono drogą powietrzną w 1969 r. 5,6 milionów pasażerów. Przez porty lotnicze Paryża przewinęło się w 1968 r. 8 585 000 pasażerów i 173 000 ton ładunku. Przez porty lotnicze Londynu przeszło 313 000 ton ładunku, a lotniska Nowego Jorku przeładowały 598 000 ton ładunku przewożonego drogą powietrzną. „Star Stream”, samoloty towarzystwa TWA, zabierają 45 ton ładunku jednorazowo...

Dopiero niedawno minęło 60 lat, gdy Louis Blériot z trudem po raz pierwszy przeleciał nad Kanałem La Manche (1909 r.). W maju 1927 r. Lindberg doleciał po raz pierwszy z Nowego Jorku do Paryża. Były to wielkie osiągnięcia, a jak szybko zostały przewyższone, niemal zapomniane. Średnia prędkość w lotnictwie pasażerskim jeszcze w 1945 r. wynosiła „zaledwie” 240 km na godzinę, w 1949 r. już 280 km na godzinę, ale w 1969 r. — już 560 km na godzinę. Są to dane przeciętne, lecz sławne samoloty pasażerskie „TU” osiągają prędkość rzędu 1000 kilometrów na godzinę.

„Coraz wyżej, coraz szybciej, coraz więcej” — zdaje się wołać postęp techniczny. A nawet najbardziej nowoczesny prawnik, korzystający z tych wspaniałych osiągnięć, doceniający ich znaczenie, powinien powtarzać pytanie — kto odpowiada za ewentualne szkody, jaka będzie jego odpowiedzialność cywilna?

Można by masą liczb zobrazować rozmiary szkód, jakie wynikają niestety z postępu technicznego. Byłoby to nużące — a niewątpliwie zagadnienie jest znane. Przypomnienie o nim wprowadza nas niemal w sam środek zagadnienia odpowiedzialności cywilnej i związanych z nią innych problemów prawa cywilnego.

Tak np. lotnictwo przełamało zasadę prawną własności ziemi, tego prawa, które miało „sięgać aż do niebios”; sędzę, że jej przeciwnikiem musiał być sam Kopernik. Zasada ta głosiła, że „cuius est solum, eius est usque ad coelum et ad inferos”; prawo lotnicze wykluczyło niebo spod własności jednego człowieka-właściciela i oddało je całej ludzkości. Prawo górnicze państw socjalistycznych ograniczyło drugi kierunek zacytowanej maksymy rzymskiej, oddając całemu społeczeństwu skarby podziemia, ale musiało zarazem rozwiązać problem szkód górniczych, wchodzący także w zakres odpowiedzialności cywilnej.

Jakie są przeto kierunki przemian w pojęciach nowoczesnej odpowiedzialności cywilnej, jaką radę mają prawnicy na wzrastający stan zagrożenia człowieka, na nowe źródła niebezpieczeństw dla życia i mienia, stworzonych przez postęp techniczny?

Po pierwsze — mimo słusznych w zasadzie teoretycznych oporów — wysunięta została zasada odpowiedzialności obiektywnej, odpowiedzial-

ności bez potrzeby wykazywania winy, za sam tylko fakt stworzenia pewnego zagrożenia. Słuszność teoretycznych oporów polega na tym, że odpowiedzialność w zasadzie można wywodzić tylko z winy, z niewłaściwego zachowania się człowieka odpowiedzialnego. W trosce o poszkodowanego, zgodnie z ideą społecznej sprawiedliwości, trzeba było w wyjątkowych przypadkach przyjąć albo odpowiedzialność bez winy, albo też przyjąć ustawowe domniemanie winy z nielicznymi możliwościami przeciwdowodów.

Drugą przemianą w pojęciach odpowiedzialności cywilnej jest z wolna zarysowująca się zasada tzw. skanalizowanej odpowiedzialności, albo inaczej ją nazywając — odpowiedzialności wyłącznej. W tej mierze nasze współczesne pojęcia uległy poważnym przemianom: sądzono do niedawna, iż każde ustawowe przyjęcie tzw. odpowiedzialności solidarnej wzmacnia gwarancję poszkodowanego, iż otrzyma odszkodowanie — przynajmniej od jednej z osób współodpowiedzialnych solidarnie (według zasady: jeden za wszystkich — wszyscy za jednego). Obecnie sądzimy, że właśnie „skanalizowanie”, polegające na wyraźnym określeniu tylko jednej, wyłącznie odpowiedzialnej osoby za danego rodzaju szkodę (np. przy szkodach jądrowych), daje większe gwarancje uzyskania odszkodowania. Z tą bowiem drugą zasadą łączy się niezwykle ściśle trzecia, polegająca na nakazie skierowanym do osoby obiektywnie odpowiedzialnej, aby ubezpieczyła swoją odpowiedzialność cywilną. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (zwane krótko ubezpieczeniem o. c.) stało się nowym czynnikiem, który przejął na swój rachunek ciężar wypłaty odszkodowania. Ubezpieczyciel nie robi tego (jak się czasem młodym pracownikom przedsiębiorstw ubezpieczeniowych wydaje!) z dobroczynności: on to bowiem akumuluje, gromadzi ze składek ubezpieczonych ogromne fundusze, które mają pokryć ewentualne odszkodowania. Obowiązkowe ubezpieczenia o. c. — znane u nas choćby z transportu motocyklowego i samochodowego — stanowią dziś potężną siłę i czynnik składowy, wpływający na kształtowanie się odpowiedzialności cywilnej. Czwarty, nowy element, wynikający z poprzednich, powstały w bieżącym stuleciu, to nadanie poszkodowanemu prawa do bezpośredniej skargi o odszkodowanie skierowanej wprost do ubezpieczyciela, czyli tzw. w doktrynie francuskiej „action direct”. Ta bezpośrednia skarga zamyka trójkąt stosunków prawnych w roszczeniach odszkodowawczych: na trzech wierzchołkach tego trójkąta znajdują się: osoba odpowiedzialna za szkodę, związana umową ubezpieczenia o. c. ze swoim ubezpieczycielem i związana odpowiedzialnością wobec osoby poszkodowanej. Szkodą, za którą odpowiedzialny jest majątkowo ubezpieczony, może zostać pokryta wprost przez ubezpieczyciela, do którego „action direct” przysługuje poszkodowanemu.

Ze względów statystycznych, z uwagi na masowość szkód pewnego rodzaju (np. w komunikacji samochodowej) odpowiedzialność ubezpieczyciela, a poprzez nią często i odpowiedzialność przewoźnika (nawet poczty,

przewoźnika morskiego i lotniczego, a nawet kolejowego w przewozach międzynarodowych) jest odpowiedzialnością kwotowo ograniczoną. Istnieją teoretycy i praktycy, którzy — ożywieni niewątpliwie słusznymi i szlachetnymi pobudkami — głoszą zasadę pełnej, nieograniczonej odpowiedzialności cywilnej. W prawie przewozowym (morskim, lotniczym, kolejowym, pocztowym) przyjęto od dawna pewną, zresztą dość wysoką, kwotę ograniczenia odpowiedzialności przewoźnika, obliczaną np. od każdego kilograma wagi przesyłki albo od jednostki przesyłki. Kwota ta jest wystarczająco wysoka, aby pokryć odszkodowanie za większość przewożonych towarów; jeżeli towar jakiś wart był więcej — to nic nie stało na przeszkodzie, żeby wartość jego była zgłoszona przewoźnikowi, aby w ten sposób zwiększyła się jego odpowiedzialność kwotowa lub by ubezpieczyć ten towar do pełnej jego wartości. Ubezpieczyciel zawsze jednak — choćby dla celów kalkulacyjnych — musi wiedzieć, ile, jaką kwotę, w najgorszym dlań wypadku będzie musiał zapłacić ubezpieczonemu. Dlatego też nawet życie ludzkie, zdrowie, kalectwo bywa przez ustawodawcę wycenione w określonych z góry kwotach odszkodowania. Tak więc kwotowo nie ograniczona odpowiedzialność cywilna pozostaje dziś w teorii, a co najwyżej jest stosowana w razie powstania niewysokich szkód materialnych.

Powtórzmy raz jeszcze: sposobami zwiększonej ochrony osób ewentualnie poszkodowanych (w wyniku postępu technicznego) stają się w prawie cywilnym następujące, w znacznej części nowe, w tym wieku powstałe instytucje prawne: a) zasada odpowiedzialności bez winy, zwanej obiektywną, czasem nawet absolutną; b) zasada wyłącznej odpowiedzialności jednej tylko osoby (tzw. skanalizowanie odpowiedzialności); c) zasada obowiązkowego ubezpieczenia o.c. tej wyłącznie odpowiedzialnej osoby; d) kwotowe ograniczenie takiej odpowiedzialności do pewnej maksymalnej granicy; oraz e) prawo do bezpośredniej skargi odszkodowawczej osoby poszkodowanej przeciwko ubezpieczycielowi.

W zakończeniu wspomnieć należy o jeszcze jednej nowej idei, z wolna torującej sobie drogę w dziedzinie odpowiedzialności cywilnej. Jest to idea powszechnego ubezpieczenia od pewnych grup niebezpieczeństwa, rodzaj olbrzymiego systemu „wzajemności”. Niekiedy z ideą tą walczą „zawodowi” ubezpieczyciele. Myśli się jednak już i dyskutuje nad utworzeniem wyodrębnionych funduszy, nawet w skali międzynarodowej, które stanowiłyby łatwo osiągalną rezerwę w razie wydarzenia się nieprzewidzianego wypadku o olbrzymich konsekwencjach majątkowych. O takim właśnie samoubezpieczeniu tych, którzy wydobywają i przewożą ropę naftową mówiono właśnie m. in. w Brukseli w listopadzie ubiegłego roku; taki „klub” wielkich przedsiębiorstw transportujących oleje już nawet się utworzył. Niewielka składka od każdej tony przewożonej morzem ropy pozwala na utworzenie olbrzymiego funduszu samoubezpieczenia zainteresowanych, którzy mogą stać się odpowiedzialni mająt-

kowo. O podobnych rozwiązaniach myśli się także i w innych dziedzinach niebezpiecznej działalności człowieka.

Mimo tego optymistycznego akcentu o zarysowującej się możliwości pokrywania nawet największych szkód majątkowych, trzeba zauważyć, że są szkody nieodwracalne, nie do naprawienia: taką szkodą jest utrata życia ludzkiego, taką jest kalectwo, taką jest wreszcie trwale spowodowanie biologicznej śmierci pewnych obszarów, wymarcie pewnych gatunków. My, humaniści, mamy obowiązek zwracać stale uwagę technikom na potrzebę skutecznego zwalczania skutków uprzemysłowienia, takich jak zanieczyszczanie powietrza i wody. Walczyć trzeba o czyste powietrze, wolne od zatrutych wyziewów spalin i dymów, o czystą wodę i rzeki, w których coraz trudniej żyć rybom... To są już problemy prawa administracyjnego, a często niestety także i karnego, choć żadna kara nie oczyści wody lub powietrza.

Świat jest jeden, a człowiek gospodarząc na nim musi działać rozważnie i rozsądnie, bo łatwiej jest zapobiegać szkodzie niż ją naprawiać. Odpowiedzialność cywilna nie chce być hamulcem postępu, pragnie jednak, aby postęp służył człowiekowi, aby był podporządkowany starej rzymskiej maksymie: „neminem laedere” — nikomu nie szkodzić, tej samej maksymie, którą zapewne znał nasz największy toruńczyk, Mikołaj Kopernik. Pełna realizacja tej maksymy (co jest może zbytnim optymizmem) spowodowałaby, że rozważania o odpowiedzialności cywilnej stałyby się abstrakcją.

Wierzymy jednak w człowieka, a także w prawdziwy, służący człowiekowi postęp techniczny.

PROTOKÓŁ

DOROCZNEGO WALNEGO ZEBRANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

Z DNIA 19 LUTEGO 1970 R.

Porządek obrad

Część I — publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa — prezes.
2. Wykład: „Odpowiedzialność cywilno-prawna wobec współczesnego postępu technicznego” — prof. dr Stanisław Matysik.

Ad 1. W zastępstwie nieobecnego prezesa prof. dra Konrada Górskiego obrady otworzył wiceprezes Towarzystwa — prof. dr Antoni Swi-

narski. Zebrani minutą ciszy uczcili pamięć zmarłych członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu: prof. dra Jerzego Hoppena, prof. dra Józefa Kostrzewskiego, dra Adama Dygdały. Następnie prof. dr Antoni Swinarski przedstawił najważniejsze osiągnięcia w działalności naukowej i organizacyjnej Towarzystwa w 1969 r.

Ad 2. Wykład pod tytułem: „Odpowiedzialność cywilno-prawna wobec współczesnego postępu technicznego” wygłosił prof. dr Stanisław Matysik.

Część II — zamknięta

3. Wybór Prezydium Zebrania.
 4. Odczytanie i przyjęcie protokołu z zeszłorocznego Walnego Zgromadzenia.
 5. Sprawozdanie Zarządu za rok 1969: a) sekretarza generalnego, b) skarbnika.
 6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
 7. Dyskusja nad sprawozdaniami.
 8. Powzięcie uchwały co do absolutorium dla Zarządu.
 9. Projekt zmian statutu TNT (referuje przewodniczący komisji).
 10. Ustalenie składek członkowskich na rok 1970.
 11. Ogłoszenie nazwisk nowych członków wydziałów i członków zwyczajnych.
 12. Wolne wnioski.
- Ad 3. Na wniosek wiceprezesa, prof. dra A. Swinarskiego, powołano na przewodniczącego Walnego Zgromadzenia — doc. dra Jerzego Wojtowicza, a na sekretarza — doc. dra Ryszarda Kukiera.
- Ad 4. Odczytany protokół z zeszłorocznego zebrania przyjęto przy 2 głosach wstrzymujących się.
- Ad 5. Sekretarz Generalny Towarzystwa prof. dr Marian Biskup odczytał sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1969 r., przedstawiając najważniejsze problemy, nad którymi w 1969 r. pracował Zarząd TNT: a) prace nad monografiami regionalnymi: ziemi chełmińskiej i ziemi dobrzyńskiej; b) projekt zmian statutowych TNT i dążność do zmiany stylu pracy Towarzystwa; c) perspektywa przejęcia gmachu TNT z chwilą przeprowadzenia się Książnicy Miejskiej do nowej siedziby i uznania gmachu TNT przez władze konserwatorskie jako obiektu zabytkowego; d) sprawy wydawnicze TNT w 1969 r. Sekretarz generalny zapoznał członków Walnego Zgromadzenia z trudnościami, jakie miały miejsce w roku sprawozdawczym. Wynikły one zarówno z opóźnień druku prac w drukarniach toruńskich, jak i ograniczonych możliwości finansowych TNT, wzrostu kosztów druku przy równoczesnym podnoszeniu poziomu graficznego i artystycznego wydawanych prac;

e) omówienie postępu prac badawczych nad monografią miasta Torunia (wspólnie z Instytutem Historii UMK) oraz prac związanych z popularyzacją życia, dzieła i epoki Mikołaja Kopernika, prac nad monografią m. Inowrocławia i powiatu Świecie pod kierunkiem prof. dra Kazimierza Jasińskiego; f) omówienie efektów pracy nad upowszechnianiem nauki (cykle wykładów w Nakle i Radziejowie Kujawskim w ramach „Studium Wiedzy o Regionie”); g) zapowiedź podjęcia cyklu odczytów publicznych z zakresu astronomii i literatury polskiej.

Sekretarz generalny przekazał wyrazy uznania za ofiarną pracę w Towarzystwie długoletnim pracownikom: Helenie Jeśman, Agnieszce Orłowskiej i Marii Wołowskiej, w związku z przejściem tych osób na emeryturę.

- Ad 6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej Towarzystwa odczytał prof. dr Wojciech Hejnosz, wnosząc w imieniu Komisji o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi.
- Ad 7. Dyskusję nad obu sprawozdaniami otworzył przewodniczący Zgromadzenia doc. dr Jerzy Wojtowicz. Głos w dyskusji zabierało kilku mówców, poruszając następujące zagadnienia:
- a) sprawę przedłużenia konkursu na pracę o Mikołaju Koperniku o jeden rok (prof. dr Karol Górski),
 - b) wyrażenie uznania i wdzięczności za pracę w Towarzystwie jego Zarządowi, w szczególności zaś sekretarzowi generalnemu — prof. dr Marianowi Biskupowi (prof. dr Tadeusz Czeżowski).
- Ad 8. Zebrani podjęli jednomyślną uchwałę o udzielaniu absolutorium Zarządowi Towarzystwa.
- Ad 9. Sprawę zmiany statutu Towarzystwa referował przewodniczący Komisji, wybranej przez Walne Zgromadzenie TNT w dniu 19 II 1969 r. — doc. dr Jan Szupryczyński. Przedstawiając projekt ustalonych przez Komisję na sześciu posiedzeniach roboczych i uzgodnionych z Zarządem TNT zmian statutu, złożył projekt tych zmian na ręce przewodniczącego Walnego Zgromadzenia z wnioskiem o ich uchwalenie. Nad wysuniętym przez przewodniczącego Komisji projektem zmian statutu rozwinęła się ożywiona dyskusja, w której zabierali głos liczni członkowie. Dr Jacek Staszewski, ustosunkowując się krytycznie do niektórych sformułowań statutu zarówno w ich wersji dotychczasowej, jak i proponowanej przez Komisję, postulował podjęcie uchwały odraczającej sprawę zmiany statutu do momentu zwołania specjalnego zebrania statutowego i kontynuowanie dalszych prac nad statutem. Prof. dr W. Hejnosz zaproponował rozciągnięcie określenia „członek wspierający” również na osoby fizyczne. Doc. dr Stanisław Salmonowicz, dokonując szerszego omówienia proponowanych przez Komisję zmian,

wskazał na ich celowość. Dr Mirosław Nesterowicz zaproponował zmianę sformułowania § 29 statutu, dalsi dyskutanci, jak doc. dr Janusz Gilas, dr Bolesław Danilczuk, doc. dr Andrzej Tomczak, dr Sławomir Kalembka, doc. dr Antoni Czacharowski, ustosunkowując się do niektórych proponowanych zmian, wysunęli pewne krytyczne uwagi, a prof. dr Artur Hutnikiewicz, przedstawiając ogromny wkład pracy powołanej przez Walne Zgromadzenie w dniu 19 II 1969 r. Komisji, stwierdził, że wysunięte przez tę Komisję propozycje zmiany statutu odpowiadają właściwej w obecnych czasach strukturze organizacyjnej Towarzystwa. Ze względu na wysunięte przez część dyskutantów dalsze propozycje dotyczące zmian statutu wybrano na wniosek przewodniczącego Walnego Zgromadzenia komisję, w składzie: doc. dr Jan Szupryczyński, doc. dr Janusz Gilas i doc. dr Stanisław Salmonowicz, celem przedyskutowania tych wniosków i ewentualnego zaproponowania dalszych, przez dyskutantów wysuniętych zmian statutu. Komisja ta — po krótkiej naradzie — wniosła o podtrzymanie propozycji zmian statutu wysuniętych przez Komisję wybraną 19 II 1969 r., proponując ze swej strony dalszą zmianę, postulowaną przez dra Mirosława Nesterowicza, a mianowicie nadanie § 29 obecnego statutu brzmienia jak następuje: „Do zaciągania zobowiązań w imieniu Towarzystwa potrzebne jest pisemne oświadczenie co najmniej dwóch upoważnionych członków Zarządu. Do nabywania i zbywania nieruchomości potrzebna jest uchwała Walnego Zgromadzenia, upoważniająca dwóch członków Zarządu do dokonania czynności”. Po wyczerpaniu dyskusji przewodniczący Walnego Zgromadzenia stwierdził, iż wysunięte zostały dwa wnioski, a mianowicie: 1) o przyjęcie poprawek do statutu, zgłoszonych przez Komisję wybraną 19 II 1969 r., uzupełnionych wnioskiem Komisji wybranej na dzisiejszym Walnym Zgromadzeniu (propozycje są załączone przy aktach); 2) o wybór nowej Komisji do dalszego opracowania zmian statutu Towarzystwa. Po dokonaniu wyboru komisji skrutacyjnej w osobach doc. dra Janusza Bieniaka i dra Mariana Kallasa przewodniczący doc. dr Jerzy Wojtowicz podał pierwszy wniosek pod głosowanie. Według obliczeń komisji skrutacyjnej wniosek ten przeszedł większością ponad $\frac{2}{3}$ obecnych członków przy 9 głosach sprzeciwu i 8 wstrzymujących się. Wobec uchwalenia pierwszego wniosku, drugi wniosek upadł.

Ad 10. Przewodniczący doc. dr Jerzy Wojtowicz odczytał propozycję Zarządu TNT w sprawie wysokości składek członkowskich na rok 1970: 60 zł dla członków wydziału i 20 zł dla pozostałych członków. W dyskusji w tej kwestii zabierało głos kilku mówców, w tym doc. dr A. Tomczak, który zaproponował podniesienie wysokości składek członkowskich — motywując to ciężką sytuacją finansową

Towarzystwa, i prof. dr W. Hejnosz w sprawie podniesienia wysokości składek do 100 zł dla członków wydziału i 30 zł dla pozostałych członków. Za tym wnioskiem opowiedział się także dr Bolesław Danilczuk. Kolejno w tej kwestii wypowiedzieli się prof. dr Antoni Swinarski i prof. dr Marian Biskup, postulując pozostawienie dotychczasowej wysokości składek członkowskich ze względu na trudności ich egzekwowania. W zarządzonym przez przewodniczącego Walnego Zgromadzenia głosowaniu nad dwoma projektami wysokości składek członkowskich: a) pozostawienia dotychczasowej wysokości i b) podwyższenia składki na 100 zł i 30 zł — większość obecnych wypowiedziała się za pozostawieniem dotychczasowej wysokości składek, tj. 60 zł dla miejscowych członków Wydziału, i 20 zł rocznie dla członków zwyczajnych — z prawem otrzymania bezpłatnie „Sprawozdań TNT” po uiszczeniu rocznej składki.

Ad 11. Doc. dr Jerzy Wojtowicz odczytał listę nowych członków wydziałów i członków zwyczajnych.

Ad 12. W wolnych wnioskach wypowiedziało się kilku mówców w następujących kwestiach: a) w sprawie zapoznania się z instrukcją dotyczącą opracowywania materiałów informacyjno-bibliograficznych dla „Sprawozdań TNT” (doc. dr Bożena Osmólska-Piskorska); b) w sprawie potrzeby drukowania prospektów wydawniczych TNT oraz przeceny dawniejszych wydawnictw TNT (prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa i prof. dr Jan Zabłocki); c) w sprawie organizowania nowych inicjatyw kolportażowych wydawnictw TNT, m.in. na zjazdach absolwentów UMK (doc. dr W. Niewiarowski).

Na zakończenie przewodniczący Walnego Zgromadzenia doc. dr Jerzy Wojtowicz podziękował przybyłym za udział w zebraniu i zamknął obrady Walnego Zgromadzenia Członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

(—) *Ryszard Kukier*
Sekretarz Zebrania

(—) *Jerzy Wojtowicz*
Przewodniczący Zebrania

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOSCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 1969

Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło w końcu okresu sprawozdawczego 374 członków, w tym 156 członków wydziałów i 218 członków zwykłych. Zmarło 3 członków. W stosunku do ubiegłego roku ogólna liczba członków zwiększyła się o 20, w tym liczba członków wydziałów o 10.

Zarząd Towarzystwa pracował w składzie: prezes — Konrad Górski, wiceprezes — Antoni Swinarski, sekretarz generalny — Marian

Biskup, skarbnik — Stefan Dembiński, redaktor naczelny — Artur Hutnikiewicz, członkowie Zarządu: Rajmund Galon, Stanisław Salmonowicz i Jan Szupryczyński, oraz przewodniczący wydziałów: Karol Górski, Tadeusz Czeżowski, Alina Ulińska i Jan Krajewski.

Zarząd odbył w 1969 r. 5 posiedzeń, podejmując 38 uchwał. Przy Zarządzie działały 4 stałe komisje, 2 komitety redakcyjne i Redakcja Naczelna Wydawnictw TNT. Komisja do Spraw Zleconych Prac Naukowych, w składzie: Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Zofia Abramowiczówna, Barbara Józefowiczowa, Stanisław Balcerzyk, Halina Basińska, Zbigniew Jaśkiewicz i Janusz Symonides, opiniowała pod względem celowości i zgodności z zarządzeniem sekretarza naukowego PAN wszystkie umowy-zlecenia na wykonanie prac naukowych w zakresie akcji wydawniczej, akcji popularyzacji wiedzy i badań naukowych. Komisja do Spraw Zleconych Prac Nienaukowych, w składzie: Krystyna Porębska, Amalia Rosińska i Irena Woszczyk, opiniowała umowy-zlecenia na wykonanie prac nie mających charakteru naukowego. Komisja Upowszechniania Nauki pracowała w składzie: Władysław Niewiarowski — przewodniczący i Sławomir Kalembka — sekretarz. Zadaniem tej komisji było prowadzenie akcji popularyzacji wiedzy w terenie, szczególnie przez organizowanie tzw. „Studium Wiedzy o Regionie”. Po zorganizowaniu takiego studium w Wąbrzeźnie, Chełmnie (2 cykle), Brodnicy i Rypinie, zorganizowano w roku sprawozdawczym studium w Nakle, które objęło 13 wykładów, w październiku 1969 r. rozpoczęto ponadto wykłady w Radziejowie. Studium obejmuje 15 wykładów i trwać będzie do 20 V 1970 r. Komisja Kopernikańska pracowała w składzie: Wilhelmina Iwanowska — przewodnicząca, Bronisław Nadolski — sekretarz. Komisja działała w 5 grupach: historii, bibliografii, muzealnej, wydawnictw i astronomii. Odbyły się 2 posiedzenia, na których przyjęto sprawozdania z postępu prac w poszczególnych sekcjach oraz komunikaty o sprawach kopernikańskich. W grupie astronomii zorganizowano wykład doc. Jerzego Dobrzyckiego z Warszawy pt. Matematyczne ujęcie ruchu planet w systemach Ptolemeusza, Kopernika i Keplera. Poza tym ogłoszono z inicjatywy tejże grupy w maju roku sprawozdawczego 8 odczytów z zakresu astronomii: 4 w Inowrocławiu i 4 w Chełmnie. Z zestawu „Biblioteczki Kopernikańskiej” ukazała się w roku sprawozdawczym 1. pozycja, a mianowicie Bohdana Rymaszewskiego: *Toruń w czasach Kopernika*. Poza tym przygotowano w ramach tej Biblioteczki do druku w następnym roku pozycje: Stefana Cackowskiego, *Mikołaj Kopernik jako ekonomista* i Waldemara Voiségo, *Mikołaj Kopernik — historia jednego odkrycia*.

Komitety Redakcyjne „Sprawozdań TNT” pracował w składzie: Bożena Osmólska-Piskorska — przewodnicząca, Bronisław Włodarski i Ludmiła Roszkówna — członkowie. W okresie sprawozdawczym wydano drukiem „Sprawozdania” nr 21 (za rok 1967) oraz przygotowano do druku „Sprawozdania” nr 22 (za rok 1968), które wydano w lutym 1970 r. Komitet

redakcyjny odbył 1 posiedzenie, na którym omówiono stan przygotowania do „Sprawozdań” nr 22 oraz wysunięto postulaty co do usprawnienia korekty wydawniczej i uzupełnienia dotychczasowej instrukcji, dotyczącej zasad i formy zapisu bibliograficznego w „Sprawozdaniach”.

Komitet Redakcyjny Prac Popularnonaukowych pracował w składzie: Andrzej Tomczak — przewodniczący, Franciszek Peplowski, Wanda Zablocka i Janusz Gilas — członkowie. W okresie sprawozdawczym komitet odbył 2 posiedzenia, na których przedmiotem obrad była przede wszystkim „Biblioteczka Kopernikańska”. Przyjęto w niej do druku prace: Stefana Cackowskiego: *Mikołaj Kopernik jako ekonomista*, Waldemara Voiségo: *Mikołaj Kopernik — dzieje jednego odkrycia*. Poza tym zatwierdzono do druku prace: Mirosławy Ceynowy-Giełdon: *Przewodnik florystyczny po ziemi chełmińskiej* i Jadwigi Wilkoń-Michalskiej: *Przewodnik florystyczny po Kujawach*. Przyjęto do druku III wydanie pracy J. Remera: *Toruń — historia, ludzie, sztuka*, która wyjdzie w roku 1970 (jako poślizg z 1969 r.).

Redakcja Naczelna TNT w składzie: Artur Hutnikiewicz — redaktor naczelny, Jerzy Wojtowicz, Leonid Żytkowicz, Bronisław Nadolski, Halina Turska, Zenon Czerwiński, Zbigniew Prusinkiewicz, Wiesław Daszkiewicz i Waław Szyszkowski — członkowie, odbyła w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia. Przedstawiono przebieg wykonania planu wydawniczego na rok 1970. Wysunięto różne postulaty, zmierzające do usprawnienia akcji wydawniczej. Nad całością akcji wydawniczej czuwał z dużym poświęceniem redaktor naczelny Artur Hutnikiewicz przy ofiarnej współpracy ze strony kierownika redakcji mgr Amalii Rosińskiej. Pewne trudności w terminowym wydaniu pozycji z planu wydawniczego na rok sprawozdawczy powstały w związku ze znacznym przeciążeniem drukarni toruńskich materiałem związanym z ostatnimi wyborami do Sejmu i Rad Narodowych oraz trudnościami kadrowymi Toruńskich Zakładów Graficznych. Głównie z tej przyczyny wydano w 1969 r. 21 pozycji na 29 objętych planem wydawniczym na ten rok.

Komisja Rewizyjna w składzie: Wojciech Hejnosz — przewodniczący, Leonid Żytkowicz i Waław Szyszkowski — członkowie, odbyła jedno posiedzenie, przeprowadzając kontrolę działalności finansowo-gospodarczej Towarzystwa.

Statutowe swoje zadanie: rozwijanie i popieranie twórczej pracy naukowej spełniało Towarzystwo poprzez 7 wymienionych wyżej i działających przy Zarządzie komisji i komitetów redakcyjnych oraz przez 4 wydziały i działających przy nich 14 stałych komisji i komitetów redakcyjnych.

Wydział I — Historyczny liczył przy końcu roku sprawozdawczego 37 członków, w tym 25 miejscowych i 12 zamiejscowych. Przewodniczącym Wydziału był Karol Górski, zastępcą przewodniczącego

Bronisław Włodarski, a sekretarzem Andrzej Tomczak. Wydział odbył 4 posiedzenia naukowe i 5 posiedzeń administracyjnych, na których przyjęto do druku 6 referowanych na posiedzeniach naukowych prac oraz dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału. Działająca przy Wydziale Komisja Historyczna liczyła 25 członków i 33 współpracowników. Przewodniczącym był Kazimierz Jasiński, zastępcą przewodniczącego Helena Piskorska, a sekretarzem Zofia Kędziarska. Komisja odbyła 3 posiedzenia. Poza tym komisja dokooptowała 7 osób na współpracowników, a członkowie jej brali udział w posiedzeniach PTH i Wydziału I.

Przy Wydziale pracują trzy komitety redakcyjne, a mianowicie „Roczników”, „Fontes” i „Zapisek Historycznych”.

Komitet Redakcyjny „Roczników” pracował w składzie: Jerzy Wojtowicz — przewodniczący, Maria Jaczynowska i Zbigniew Zdrójkowski — członkowie. Komitet odbył 1 posiedzenie, na którym omówiono plan wydawniczy na rok bieżący i na rok 1970. W serii „Roczników” wydano w 1969 r. drukiem następujące prace:

1) Janusz Bierniak: *Wielkopolska, Kujawy, ziemie łęczycka i sieradzka wobec problemu zjednoczenia państwowego w latach 1300—1306.*

Dwie prace przeszły poślizgiem do planu na rok 1970:

1) Marian Gumowski: *Herbarz patrycjatu toruńskiego.*

2) Maksymilian Grzegorz: *Analiza dyplomatyczno-sfragistyczna dokumentów pokoju toruńskiego.*

Do publikacji na rok 1970 przygotowano prace:

1) Roman Dąbrowski: *Przemysł spożywczy w województwie pomorskim w latach 1920—1939.*

2) Józef Buława: *Walki społeczno-ustrojowe w Toruniu w I połowie XVI w.*

3) Ambroży Bogucki: *Komes w polskich źródłach średniowiecznych.*

Komitet Redakcyjny „Fontes” pracował w składzie: Leonid Żytkowicz — przewodniczący, Wojciech Hejnosz, Karol Górski i Bronisław Włodarski — członkowie. W serii tej ukazać się miała w roku sprawozdawczym publikacja:

1) Antoni Czacharowski: *Księga żołądu Związku Pruskiego z okresu wojny 13-letniej (1454—1466)* — jednakże ze względu na przeciążenie drukarni praca ta wyszła dopiero na początku 1970 r.

Do publikacji na rok 1970 przygotowano pracę:

1) Wojciech Hejnosz: *Źródła do dziejów ekonomii malborskiej, t. V.*

Komitet Redakcyjny „Zapisek Historycznych” pracował w składzie: Marian Biskup — przewodniczący, Kazimierz Jasiński, Witold Łukasiewicz, Donald Steyer i Leonid Żytkowicz — członkowie, Hanna Tomaszewska-Nowak — sekretarz. W serii „Zapisek” ukazały się w roku spr-

wozdawczym 4 zeszyty tomu 34. Komitet odbył 4 posiedzenia, na których zatwierdził do druku na rok 1970 trzy numery tomu 35.

Wydział II — Filologiczno-Filozoficzny liczył 30 członków, w tym miejscowych 19 i zamiejskowych 11. Przewodniczącym Wydziału był Tadeusz Czeżowski, zastępcą przewodniczącego Konrad Górski, a sekretarzem Artur Hutnikiewicz. Wydział odbył 2 posiedzenia naukowe oraz 2 posiedzenia administracyjne, na których wysłuchano sprawozdania z wykonania planów wydawniczych, omówiono komunikat Zarządu z 16 IV 1969 r. w sprawie aktywizacji komórek TNT i referowania prac na wydziałach oraz dokonano wyboru władz Wydziału i komisji. Przy Wydziale działały 4 komisje i Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego.

Komisja Filologiczna liczyła 16 członków i 25 współpracowników. Przewodniczącym był Bronisław Nadolski, zastępcą przewodniczącego Leszek Moszyński, sekretarzem Bożena Osmólska-Piskorska. Komisja odbyła 1 posiedzenie naukowe.

Komisja Filozoficzna liczyła 12 członków i 8 współpracowników. Przewodniczącym był Leon Gumański, zastępcą przewodniczącego — Tadeusz Witwicki, a sekretarzem Henryk Moese. Komisja odbyła 3 posiedzenia naukowe oraz 2 posiedzenia administracyjne, na których omawiano sprawy natury organizacyjnej.

Komisja Historii Sztuki liczyła 9 członków i 22 współpracowników. Pracowała w składzie: Jadwiga Puciata-Pawłowska — przewodnicząca, Zygmunt Kruszelnicki — zastępcą przewodniczącego i Józef Poklewski — sekretarz. Komisja odbyła 1 posiedzenie naukowe.

Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa liczyła 6 członków i 31 współpracowników. Przewodniczącym był Stefan Burhardt, zastępcą przewodniczącego Henryk Baranowski, a sekretarzem Leopold Rozental. Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe oraz 1 posiedzenie administracyjne, na którym omawiano sprawy organizacyjne i dokonano wyboru nowych członków.

Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego pracował w składzie: Halina Turska — przewodnicząca, Zofia Abramowiczówna, Tadeusz Czeżowski i Bronisław Nadolski — członkowie. W serii Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego wydano w roku sprawozdawczym prace:

1) Tadeusz Czeżowski: *Odczyty filozoficzne* (wydanie 2).

Poślizgiem na rok 1970 przeszły:

1) Praca zbiorowa pod redakcją Leona Gumańskiego: *Rozprawy filozoficzne*.

2) Jadwiga Puciata-Pawłowska: *Józef Mehoffer i Stanisław Wyspiański (dzieje przyjaźni artystów)*.

Do druku na rok 1970 przygotowano 3 prace.

Wydział III — Matematyczno-Przyrodniczy liczył w roku sprawozdawczym 73 członków, w tym 48 członków miejscowych i 25 zamiejscowych. Prezydium Wydziału pracowało w składzie: Alina Ulińska — przewodnicząca, Józef Czopek — zastępca przewodniczącego i Władysław Niewiarowski — sekretarz. Wydział odbył 2 posiedzenia naukowe oraz 3 zebrania administracyjne, na których ustalono redaktorów naukowych dla prac zgłoszonych do druku na rok 1970 (20 I 1969) i dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału (1 XII 1969). Poza tym zarząd Wydziału III odbył posiedzenie z rozszerzoną redakcją Księgi Pamiątkowej TNT, na którym przedyskutowano i ustalono udział Wydziału III w opracowaniu wspomnianej książki pamiątkowej.

Komisja Astronomiczna liczyła 4 członków i 11 współpracowników. Przewodniczącym była Wilhelmina Iwanowska, zastępcą przewodniczącego Stanisław Gąska, a sekretarzem Cecylia Iwaniszewska. Komisja odbyła 10 posiedzeń naukowych. Poza tym komisja opracowała dokładną instrukcję dla autorów prac drukowanych w „Studia Societatis Scientiarum Torunensis” — Sectio F.

Komisja Geograficzno-Geologiczna liczyła 8 członków i 23 współpracowników. Przewodniczącym był Rajmund Galon, zastępcą przewodniczącego Zbigniew Prusinkiewicz, a sekretarzem Jan Szupryczyński. Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe. W ramach prac długofalowych komisja zajmuje się nadal przygotowaniem monografii ziemi chełmińskiej. W dniu 30 XII 1969 r. odbyło się zebranie organizacyjne poświęcone redakcji w.w. monografii.

Komitet Redakcyjny „Studia Societatis Scientiarum Torunensis” pracował w składzie: Edmund Strzelczyk — przewodniczący, redaktorzy poszczególnych sekcji: Antoni Basiński — chemia, Rajmund Galon — geografia-geologia, Jan Zabłocki — botanika, Izabella Mikulska — zoologia, Wilhelmina Iwanowska — astronomia, Juliusz Narębski — fizjologia.

W serii „Studia Societatis Scientiarum Torunensis” wyszły w roku sprawozdawczym następujące prace:

1) J. Soboczyńska, H. Basińska: *Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $CeCl_3 + (NH_4)_4[Fe(CN)_6]$* (chemia).

2) Z. Czerwiński, R. Nowakowski: *Własności elektryczne warstw adsorpcyjnych na granicy fazy krystalicznej $NaH_2PO_4 \cdot H_2O$ i jej roztworu nasyconego* (chemia).

3) D. Tylżanowska, H. Basińska: *Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $Tl_2(SO_4)_3 + Me_4Fe(CN)_6$* , gdzie $Me = Li, Na, K$, w roztworze wodnym (chemia).

4) H. Basińska, H. Puzanowska-Tarasiewicz: *Badania nad własnościami jodokadmianu kaprolaktanu* (chemia).

5) Z. Orylski: *Badania nad składem żelazocyjanków srebra wy-*

trącających się w reakcji $\text{AgNO}_3 + \text{Na}_4 [\text{Fe}(\text{CN})_6]$ oraz $\text{AgNO}_2 + \text{Li}_4 [\text{Fe}(\text{CN})_6]$ (chemia).

6) H. Basińska, J. Ciesielski: *Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $\text{Bi}(\text{NO}_3)_3 + (\text{NH}_4)_4 [\text{Fe}(\text{CN})_6]$* (chemia).

7) C. Pietrucień: *Dynamika wód gruntowych w strefie brzegowej morza* (geografia i geologia).

8) M. Ceynowa, M. Rejewski: *Roślinność jeziora Nawionek* (botanika).

9) B. Obuchowska: *Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach Galinsoga parviflora Cav.; Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach Galinsoga quadriradiata Ruiz. et Pav. z uwzględnieniem wpływu warunków zewnętrznych na ten proces* (botanika).

10) L. Janiszewski, J. Narębski: *Mikroelektrodowe badania układu nerwowego i mięśniowego* (fizjologia).

Do druku na 1970 r. przygotowano 10 prac.

Wydział IV — Prawno-Społeczny liczył 16 członków, w tym 15 członków miejscowych i 1 członka zamiejscowego. Przewodniczącym Wydziału był Jan Krajewski, zastępcą przewodniczącego — Wiktor Kornatowski, a sekretarzem — Waław Szyszkowski. Wydział odbył 3 posiedzenia naukowe oraz 2 posiedzenia administracyjne, na których wysunięto między innymi dezyderat, by egzemplarze recenzyjne prac Wydziału wysyłano do czasopism prawniczych. Dalej — dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału oraz omawiano sprawę zorganizowania przez Wydział IV Zebrania Ogólnego Miejscowych Członków Wydziałów w dniu 21 I 1970 r.

Istniejąca przy Wydziale Komisja Prawa i Socjologii w składzie: Stanisław Matysik — przewodniczący, Czesław Jackowiak i Wiesław Lang — członkowie, nie przejawiała żadnej działalności.

Komitet Redakcyjny „*Studia Iuridica*” pracował w składzie: Waław Dawidowicz — przewodniczący, Wiesław Lang i Waław Szyszkowski — członkowie. W roku sprawozdawczym wydano drukiem:

1) K. Nowak: *Ustrój prezydencki Stanów Zjednoczonych*.

2) J. Krajewski: *Sytuacja prawna jednostki gospodarki społecznej w procesie cywilnym*.

Do druku na 1970 r. przygotowano 4 prace.

Nie wszystkie wydziały i komisje przejawiały odpowiednio aktywną działalność. Znalazło to wyraz w czasie dyskusji na Walnym Zgromadzeniu w dniu 19 II 1969 r. Toteż poświęcając temu zagadnieniu pierwsze posiedzenie Zarządu (31 III 1969 r.), zwrócono się pismem z 16 IV 1969 r. do wszystkich wydziałów i komisji z apelem o zwiększenie aktywności tych komórek, w szczególności przez większą częstotliwość posiedzeń. Ponadto zalecono wydziałom, by przy referowaniu prac do druku (poza

podejmowaniem decyzji o przyjęciu lub nieprzyjęciu pracy do druku i typowaniem recenzentów) byli obecni autorzy, dalej — by delegaci wydziałów do komitetów redakcyjnych i do Redakcji Naczelnej informowali ich o losie zgłoszonych do druku prac oraz by przy przyjmowaniu nowych członków Wydziału (od stopnia doktorskiego wzwyż) kierowano się jedynie rzetelnym dorobkiem naukowym kandydata. Komisjom — poza zwiększeniem aktywności — zalecono rozszerzenie swego składu przez przyciąganie młodszych pracowników naukowych, także członków TNT spoza kręgu uniwersyteckiego, oraz powiadomiono je o możliwości umieszczenia w „Sprawozdaniach TNT” streszczeń prac referowanych na komisjach. Ten apel Zarządu dał — jak z powyższych sprawozdań z działalności poszczególnych wydziałów i komisji wynika — pewne, aczkolwiek jeszcze nie zadowalające efekty.

Zasadniczymi przejawami działalności Towarzystwa są nadal: a) akcja wydawnicza publikacji naukowych i popularnonaukowych, b) badania naukowe, c) produkcja mikrofilmowa, d) akcja wymiany wydawnictw i gromadzenie księgozbioru dzieł naukowych, e) popularyzacja wiedzy.

Ramy akcji wydawniczej Towarzystwa określa opracowany rokrocznie przez Redakcję Naczelną w porozumieniu z wydziałami i przez Zarząd uchwalony plan wydawniczy na dany rok, przy uwzględnieniu środków finansowych, jakimi dysponuje Zarząd. Plan wydawniczy na 1969 r. był bardzo napięty, gdyż przewidywał:

Plan A — 24 pozycje o objętości	236,60 arkuszy
Plan B — 5 pozycji o objętości	76,00 arkuszy
razem: 29 pozycji o objętości	312,60 arkuszy
a wydano 21 pozycji o objętości	224,00 arkuszy

Poza tym wydano w roku sprawozdawczym 1 pozycję z poślizgu z roku 1968, o objętości 24 arkuszy (J. Maciejewski: *Słownik chełmińsko-dobrzyński*), a zatem razem 22 pozycje o łącznej objętości 248,00 arkuszy.

Udział poszczególnych wydziałów w publikacjach wydanych drukiem w roku sprawozdawczym przedstawia się następująco:

Wydział I (łącznie z „Zapiskami”)	5 pozycji o objętości	91,00 ark.
Wydział II	3 pozycje o objętości	81,50 „
Wydział III	10 pozycji o objętości	30,75 „
Wydział IV	2 pozycje o objętości	34,75 „
Wydawnictwo ogólne („Sprawozdania”)	1 pozycja o objętości	6,50 „
Wydawnictwa popularnonaukowe	1 pozycja o objętości	3,50 „
Razem	22 pozycje o objętości	248,00 „

Na zlecenie PAN wydano	2 pozycje o objętości	51,50 arkuszy
a z własnego budżetu	20 pozycji o objętości	196,50 arkuszy
razem jak wyżej	22 pozycje o objętości	248,00 arkuszy

Ogólny koszt pozycji wydanych w roku sprawozdawczym wynosił 1 017 160 złotych, przy czym koszt 1 arkusza pozycji poszczególnych wydziałów przedstawiał się jak następuje:

Wydział I	zł	4 093,—
Wydział II	zł	3 984,—
Wydział III	zł	4 761,—
Wydział IV	zł	4 003,—
Wydawnictwa ogólne („Sprawozdania”)	zł	2 677,—
Wydawnictwa popularnonaukowe	zł	9 419,—

Nakłady finansowe na akcję wydawniczą w 1969 r. wynosiły 1 021 593 zł a wpływy ze sprzedaży wydawnictw tylko 122 140 zł

Stan magazynu wydawnictw własnych na koniec br. wynosił 713 958 zł

Jest to stan wyższy od wykazanego w 1968 r. o 41 969 zł

Cały zapas wydawnictw własnych (magazyn, komis, składnica księgarska) przedstawiał w końcu bież. roku wartość 1 566 650 zł co stanowi wartość wyższą od wykazanej w roku 1968 o 31 545 zł

Jest to zjawisko niepokojące, świadczące o niedostatecznej dystrybucji naszych wydawnictw przez „Dom Książki” i wymagające w przyszłości podjęcia środków zaradczych.

Plan badań naukowych Towarzystwa na 1969 r. obejmował 11 badań na łączną kwotę 86 000 zł. Z kwoty tej wykorzystano przez kierowników badań 77 532 zł. Poza tym przeprowadzono z kwot Prezydium MRN w Inowrocławiu badania do „Monografii miasta Inowrocławia”, wydatkując na ten cel 6221 zł.

Przy pomocy finansowej Towarzystwa przeprowadzono w 1969 r. następujące długofalowe badania:

1. Akta Stanów Prus Królewskich, t. V—VI — kwerendy archiwalne — Marian Biskup;
2. Osadnictwo obronne wczesnośredniowieczne na terenie Kujaw i ziemi chełmińskiej — prace wykopaliskowe — Kazimierz Żurowski;
3. Polityka Łukasza Watzenrodego — odtworzenie i skopiowanie trudnych tekstów łacińskich — Karol Górski;
4. Opracowanie bibliografii Kopernika — poszukiwanie materiałów bibliograficznych i ich opracowanie — Henryk Baranowski;
5. Spis książek wywiezionych z Warmii do Szwecji w XVII w. — odpisanie, skolekcjonowanie i opracowanie fotokopii szwedzkich — Leonard Jarzębowski;
6. Zbieranie dokumentów i materiałów archiwalnych do dziejów ziemi dobrzyńskiej — Andrzej Tomczak;
7. Terenowe badania etnograficzne ziemi dobrzyńskiej i chełmińskiej — Jadwiga Klimaszewska;

8. Badania demograficzne ziemi dobrzyńskiej i chełmińskiej — Eugenia Kwiatkowska;
9. Badania nad średniowiecznym osadnictwem ziemi chełmińskiej — badania wykopaliskowe: a) w Kałdusie pod Chełmnem, b) na grodzie w Dobrzyniu — Kazimierz Żurowski;
10. Badania gleboznawcze w rezerwatach leśnych województwa bydgoskiego — Zbigniew Prusinkiewicz;
11. Badania do „Monografii Torunia” — kartografia — Andrzej Tomczak.

Wyniki tych badań mogą być wykorzystywane wyłącznie do publikacji w wydawnictwach Towarzystwa.

Działalność Pracowni Mikrofilmowej polega nadal na powielaniu metodą fotograficzną starodruków, materiałów archiwalnych i innych dla potrzeb naukowych. Zleceniodawcami pracowni były prawie wszystkie zakłady naukowe UMK, różne Instytuty i Zakłady PAN w Toruniu i w Warszawie, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum w Inowrocławiu, Pracownia Konserwacji Zabytków w Toruniu, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy i inne instytucje.

W roku sprawozdawczym wykonano:

mikrofilmów (negatywy)	12 105
powiększeń (fotokopii)	12 927
przezroczy i pozytywów	3 897
Wpływy gotówkowe z produkcji mikrofilmowej w 1969 r. wynosiły	84 844 zł
a równowartość produkcji dla zasobów własnych i wymiany zagranicznej	13 978 zł
R a z e m	98 822 zł

Ponieważ koszt utrzymania Pracowni Mikrofilmowej (wydatki rzeczowe i osobowe) wyniósł w roku sprawozdawczym . 107 419 zł
niedobór — porównując koszt utrzymania pracowni z wartością produkcji — wynosi tylko 8 597 zł

Poza tym w roku sprawozdawczym uporządkowano archiwum pracowni, a mianowicie zidentyfikowano z dokumentami, skatalogowano i założono katalog kartkowy znajdujących się w tym archiwum fotokopii, co ułatwia korzystanie z nich w celach naukowych.

Także na odcinku wymiany wydawnictw działalność Towarzystwa była bardzo żywa. W roku sprawozdawczym utrzymywano stosunki wymienne z 68 instytucjami krajowymi oraz z 233 instytucjami naukowymi zagranicznymi w 33 krajach.

W roku sprawozdawczym wysłano:

do instytucji krajowych	367 egz.
do instytucji zagranicznych	1316 „
Razem	1683 „
a otrzymano:	
z instytucji krajowych	386 egz.
z instytucji zagranicznych	2124 „
Razem	2510 „

Księgozbiór Towarzystwa w Książnicy Miejskiej liczył przy końcu roku sprawozdawczego 41 500 egz. dzieł naukowych.

Określone statutem zadanie „szerzenia wiedzy” spełnia Towarzystwo głównie przez swoje publikacje, które docierając do różnych bibliotek i innych odbiorców, stanowią cenne źródło wiedzy. Temu celowi służą także odczyty, wykłady publiczne, sesje naukowe i inne formy upowszechniania wiedzy. Akcja ta idzie w dwóch kierunkach: jeden — to odczyty, dyskusje naukowe, wymiana poglądów, przeznaczone dla odbiorców znających „język naukowy”, a drugi kierunek tej akcji — to odczyty i referaty przeznaczone dla szerszego audytorium — działaczy społeczno-kulturalnych i inteligencji zawodowej nie pracującej naukowo. Pierwszy kierunek realizowany jest głównie na posiedzeniach naukowych komisji i wydziałów, na których w roku sprawozdawczym wygłoszono 50 referatów z dyskusjami naukowymi. Również sprowadzani są do Torunia wybitni specjaliści z innych środowisk celem wygłoszenia referatów dla członków Towarzystwa — pracowników naukowych różnych dyscyplin. Referaty takie wygłoszono w roku sprawozdawczym:

21 V 1969 r. — dr Wolfram Heitsche z Rostocku (NRD) — „Zum Problem der logischen Antinomien in Cantors Mengenlehre”.

11 XII 1969 r. — prof. dr Kazimierz Wyka z Krakowa — „Wyspiański w Krakowie”.

Ostatni odczyt zainaugurował serię poświęconą historii literatury polskiej dwudziestego wieku oraz teorii literatury. Seria ta ma być kontynuowana w 1970 r.

Towarzystwo włączyło się także do obchodów 25-lecia PRL, organizując wspólnie z Instytutem Historii UMK i Oddziałem PTH w Toruniu posiedzenie naukowe w dniu 17 XII 1969 r., na którym wygłoszone zostały następujące odczyty:

Bogdan Głębowicz — „Kształtowanie się władzy ludowej na terenie województwa pomorskiego”.

Janusz Rulka — „Zjednoczenie polskiego ruchu robotniczego”.

Podjęto też prace przygotowawcze nad zorganizowaniem całodziennej sesji naukowej, poświęconej 50-leciu odzyskania Pomorza Gdańskiego.

W upowszechnianiu wiedzy wśród szerszego społeczeństwa szczególną wagę przywiązuje Towarzystwo do tzw. „Studium Wiedzy o Regionie”.

polegającego na organizowaniu kolejno w poszczególnych miastach powiatowych województwa bydgoskiego — w porozumieniu z Wydziałami Kultury odpowiednich Prezydiów Rad Narodowych — serii wykładów, przedstawiających problematykę poszczególnych regionów z zakresu różnych dziedzin wiedzy. W ramach prowadzonego od listopada 1968 r. „Studium wiedzy o regionie” w Nakle odbyło się w roku sprawozdawczym jeszcze 11 wykładów, a na rozpoczętym w październiku 1969 r. „Studium” tego typu w Radziejowie — 5 wykładów. Studia regionalne TNT objęły dotąd już 6 powiatów i — zgodnie z założeniami programowymi Komisji Upowszechniania Nauki — obejmą kolejno wszystkie powiaty województwa bydgoskiego. Realnym efektem tych studiów na terenach nimi objętych jest dająca się zauważyć aktywizacja odnośnych środowisk powiatowych i ożywienie już istniejących zainteresowań poznawczych. Coraz liczniejsze są życzenia wyrażane przez uczestników i współorganizatorów tych studiów o powtórzenie ich lub uzupełnienie dalszymi odczytami.

Poza tym — z inicjatywy Komisji Kopernikańskiej TNT — rozpoczęto w roku sprawozdawczym akcję popularyzowania wiedzy o Koperniku, tj. zapoznania terenu z problematyką pozwalającą na zrozumienie epokowego odkrycia wielkiego torunianina i jego życia, a to w związku z czekającymi nas uroczystościami kopernikańskimi z okazji 500 rocznicy urodzin Wielkiego Astronoma. Realizowania tej akcji w terenie podjęła się grupa astronomii Komisji Kopernikańskiej TNT, składająca się z grona młodych astronomów toruńskich, przygotowanych do tej akcji od szeregu lat metodą seminaryjną pod kierownictwem kopernikanisty doc. Jerzego Dobrzyckiego. Tą, w roku sprawozdawczym zainicjowaną akcją objęto przede wszystkim 2 ośrodki: Inowrocław i Chełmno. W każdym z tych miast ogłoszono po 4 referaty z zakresu astronomii, a mianowicie:

Napoleon Maron — „Zagadnienie życia we wszechświecie”.

Antoni Stawikowski — „Wszechświat Kopernika a współczesna kosmologia”.

Jacek Kreowski — „Księżyc w świetle najnowszych badań”.

Zygmunt Turło — „Najnowsze odkrycia w astronomii — kwasary i pulsary”.

Akcja ta kontynuowana będzie w 1970 r. i w latach następnych.

W zakresie zadań czekających Towarzystwo w najbliższej przyszłości na pierwszy plan wysuwają się obchody związane z 500 rocznicą urodzin Kopernika oraz przypadający na 1975 r. jubileusz 100-lecia założenia naszego Towarzystwa. Przygotowania do pierwszej uroczystości, tj. do obchodów kopernikańskich, realizuje stopniowo utworzony przy Towarzystwie Komitet Kopernikański, podzielony na 5 grup. Zainaugurowane zostały — jak już wyżej zaznaczono — odczyty popularnonaukowe z za-

kresu astronomii oraz ukazały się pierwsze wydawnictwa „Biblioteczki Kopernikańskiej”. Na rozpisany przez Towarzystwo konkurs na pracę popularnonaukową „Mikołaj Kopernik — człowiek i uczonej epoki Odrodzenia” wpłynęły do końca roku sprawozdawczego tylko 2 prace. Grupa bibliograficzna Komisji kontynuowała pracę nad „Bibliografią Kopernika” (mgr Henryk Baranowski). Dalej w przygotowaniu jest „Wykaz księgozbioru wywiezionego z Fromborka przez Szwedów w I połowie XVII w”.

Związane z setną rocznicą powstania Towarzystwa publikacje są przygotowywane przez wyznaczonych autorów. Są to: „Monografia Towarzystwa”, „Księga Pamiątkowa” oraz „Monografia najbardziej zasłużonych działaczy TNT”. Rozpoczęta przez władze m. Torunia budowa nowego gmachu Książnicy Miejskiej daje nadzieję, że w setną rocznicę założenia Towarzystwa wszystkie jego komórki będą już skoncentrowane we własnym gmachu.

Towarzystwo z zadowoleniem powitało inicjatywę przygotowania poważnej, kilkutomowej monografii dziejów Torunia, wysuniętą przez Instytut Historii UMK, który zapewnia też główny trzon autorów. TNT włączyło powyższą pozycję jako jedną z czołowych do planu badań naukowych na najbliższe lata oraz przejmuje druk monografii, uczestnicząc w obecnych dyskusjach koncepcyjnych nad profilem tego dzieła.

Posunęły się prace wstępne w zespołach autorskich powołanych do zbiorowych monografii regionów geograficzno-historycznych naszego województwa, a to dla ziemi chełmińskiej (t. 1—2 — redaktorzy R. Galon i M. Biskup) oraz ziemi dobrzyńskiej (redaktorzy W. Niewiarowski i A. Tomczak). Dla ziemi chełmińskiej przygotowano większość konspektów i w zasadzie ukończono badania terenowe. Dla ziemi dobrzyńskiej te ostatnie zostały rozpoczęte przez archeologów, etnografów, przyrodników i historyków.

Doprowadzono do sfinalizowania umowy w Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Świeciu o przygotowanie zespołowej monografii „Dzieje ziemi świeckiej”, obejmującej także tematykę geograficzną i ekonomiczną okresu PRL. Redakcję naczelną powierzono K. Jasińskiemu.

Trwały też nadal prace przygotowawcze geografów, archeologów i historyków nad monografią m. Inowrocławia.

W zakresie struktury organizacyjnej Towarzystwa wybrana przez Doroczne Walne Zgromadzenie komisja, w składzie: Marian Biskup, Janusz Gilas, Sławomir Kalembka, Mirosław Kasjan i Jan Szupryczyński, opracowała projekt zmienionego, przystosowanego do obecnych warunków statutu. Projekt ten, po wniesieniu przez Zarząd pewnych poprawek, przedkładany jest obecnemu Dorocznemu Walnemu Zgromadzeniu. Wejdzie on w życie po uchwaleniu go, a następnie zatwierdzeniu przez wojewódzkie władze rejestracyjne.

W obsadzie personalnej Towarzystwa nie zaszły w roku sprawozdawczym zmiany. Towarzystwo zatrudniało nadal 13 pracowników, w tym 8 na etatach pełnych, a 5 na pół etatu. Dyrektorem administracyjnym był nadal mgr Alojzy Kirstein, główną księgową do 23 XI 1969 r. Agnieszka Orłowska, a od 1 XII 1969 r. Bogumiła Przeperska, st. instruktorem Helena Jeśmanowa, kierownikiem redakcji mgr Amalia Rosińska, kierownikiem działu wymiany Irena Woszczyk, a kierownikiem pracowni mikrofilmowej mgr Krystyna Porębska. Stały wzrost zakresu i zasięgu działalności Towarzystwa pociągnął też za sobą wzrost obowiązków ciążących na jego aparacie administracyjno-technicznym. Szczególne trudności spowodowane wzrostem pracy istnieją od dłuższego czasu w Redakcji Towarzystwa, w której zatrudnione były 2 osoby, jedna na pełnym etacie i jedna na pół etatu. Podjęte przez Zarząd u Przewodniczącego Prezydium WRN starania w kierunku zwiększenia stanu osobowego w tym dziale o jeden etat nie dały — jak dotąd — spodziewanego rezultatu.

Niesłabnąca, przeciwnie, nabierająca coraz większego rozmachu działalność Towarzystwa była możliwa dzięki współpracy wszystkich komórek Towarzystwa, tj. wydziałów, komisji i komitetów redakcyjnych. Należy im się za to serdeczne podziękowanie. Oczywiście — pozytywne efekty tej działalności nie byłyby osiągalne bez jej podbudowy finansowej. Towarzystwo nasze dotowane jest z budżetu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy, które odnosi się do potrzeb Towarzystwa z całą życzliwością i z pełnym zrozumieniem. Składamy Prezydium WRN i jego przewodniczącemu, posłowi Aleksandrowi Schmidtowi, wyrazy serdecznego podziękowania. Także ze strony Polskiej Akademii Nauk doznaje Towarzystwo nie tylko pomocy finansowej w formie zleconych prac wydawniczych, lecz także zawsze życzliwego podejścia do różnych naszych potrzeb, co pomaga nam rozwiązywać nasuwane się trudności. Polskiej Akademii Nauk za tę zawsze chętnie udzielaną nam pomoc składamy serdeczne podziękowanie. Wyrazy podziękowania należą się także Komitetowi Wojewódzkiemu PZPR w Bydgoszczy oraz władzom partyjnym i administracyjnym w Toruniu za darczenie nas swoją życzliwością i okazywaną nam pomoc.

Ta okazywana nam ze strony naszych władz pomoc i życzliwość zobowiązuje nas do coraz większego wysiłku, do coraz pełniejszego odegrania roli aktywnego warsztatu naukowo-badawczego w obecnym ogromnym rozwoju organizacyjnym nauki. Przy dalszych wspólnych, ze wzmoczoną energią podjętych wysiłkach wykażemy, że Towarzystwo nasze, przygotowujące się do 100-letniej rocznicy swego istnienia oraz korzystające z tego prawie stuletniego doświadczenia, jest nie tylko nadal żywotne, lecz pełne dalszej dynamiki rozwojowej.

(—) *Marian Biskup*
Sekretarz Generalny TNT

(—) *Konrad Górski*
Prezes Zarządu TNT

SPRAWOZDANIE

SKARBNIKA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 1969

W 1969 r. rachunkowość Towarzystwa prowadzona była zgodnie z zarządzeniem Ministra Finansów z dnia 12 VIII 1963 r. (MP 67). Instancją nadrzędną jest Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Kultury, w Bydgoszczy, które również udziela dotacji na działalność statutową Towarzystwa.

Zamknięcia rachunkowe za 1969 r., zbadane przez Komisję Rewizyjną naszego Towarzystwa w dniu 16 lutego 1970 r., uznane zostały za prawidłowe.

Plan finansowy na rok 1969 zamykał się po stronie dochodów i wydatków kwotą 1 728 000 zł przy wskaźnikach dyrektywnych:

osobowy fundusz płac	265 000 zł
bezosobowy fundusz płac	560 000 zł
oraz planowanej dotacji	840 000 zł

I. Dochody:

	zł	plan	wykonanie
Składki członkowskie	zł	10 133	9 869
Sprzedaż wydawnictw własnych	„	128 000	122 119
Wpływy z pracowni mikrofilmowej	„	75 000	84 844
Akcje zlecone PAN Warszawa	„	180 000	184 256
Akcje zlecone PMRN Chełmno	„	80 000	—
Akcje zlecone PPRN Świecie	„	—	12 000
Dotacje PWRN	„	840 000	840 000
Inne dochody	„	—	705
R a z e m	„	1 313 133	1 253 793

Ogółem wykonanie dochodów w stosunku do planu przedstawia się następująco:

Plan na rok 1969		1 728 000 zł
minus saldo bankowe z B.O.		— 414 867 „
planowy dochód operacyjny		1 313 133 „
wykonanie		1 253 793 „
niedobór		59 340 „

Niewykonanie wpływów ze sprzedaży wydawnictw własnych jest tylko pozorne, bowiem Składnica Księgarska w Warszawie przysyłała swoje rozliczenie ze sprzedaży za IV kwartał 1969 r. dopiero dnia 19 I 1970 r., to jest w terminie, kiedy księgi rachunkowe Towarzystwa za rok 1969 były już zamknięte.

Rozliczenie sprzedaży ze Składnicy Księgarskiej za IV kw. zamyka się kwotą zł 25 050, zatem plan sprzedaży Towarzystwa w stosunku do kwoty planowanej na rok 1969 został przekroczony o sumę 19 169 zł.

II. Wydatki:

Wykonanie kosztów działalności statutowej	zł	248 523
Wykonanie kosztów nie wyodrębnionej działalności gospodarczej dotyczącej wydawnictw własnych	„	1 140 107
Wykonanie kosztów produkcji mikrofilmowej	„	107 541
Wykonanie kosztów akcji i zadań zleconych	„	212 214
Ogółem	„	1 708 385

Powyższe zestawienie wydatków mieści się w zasadzie w kwocie planowanej, ale wobec nierytmicznie realizowanego planu wydawniczego, który za 1969 r. nie został wykonany, i przekroczenia ogólnego kosztu poszczególnych pozycji wydawniczych, zarówno własnych, jak i obcych, odczuwa się poważny niedobór środków płatniczych. Wysokość bowiem wydatkowanych sum, uwzględniając naszą działalność statutową łącznie z nakładami na akcję wydawniczą i utrzymanie pracowni mikrofilmowej wynosi 1 465 000 zł
 dochód zaś na realizację powyższej działalności 1 057 000 zł
 różnica stanowi niedobór w środkach płatniczych 438 000 zł

Nakłady roku bieżącego pochłonęły wszystkie środki płatnicze, jakie w dniu 1 I 1969 r. znajdowały się na rachunku bankowym. W kwocie tej mieszczą się również środki przekazane na akcje i zadania zlecone.

I tak Towarzystwo wobec braku pieniędzy na rachunku bankowym nie było w stanie w dniu 31 XII 1969 r. uregulować kilku rachunków otrzymanych z PWN za koszty druku (zob. tab. 1).

Tabela 1

Lp.	Data wystawienia	Nr rachunku	Treść	Kwota
1	31 XII 1969 r.	145/P/69	H. Basińska, J. Ciesielski: <i>Badania nad składem osadów</i>	4 679
2	„	147/P/69	„Zapiski Historyczne”	37 208
3	„	144/P/69	M. Ceynowa, M. Rejewski: <i>Rolslinność jeziora Nawionek</i>	3 671
4	„	141/P/69	J. Bieniak: <i>Wielkopolska, Kujawy, ziemie łączycycka...</i>	75 922
5	„	142/P/69	J. Krajewski: <i>Sytuacja prawna jednostki...</i>	31 048
6	„	146/P/69	B. Obuchowska: <i>Badania karyologiczne</i>	9 226
7	„	155/P/69	<i>Rozprawy filozoficzne</i>	125 017
			Razem	286 771

Obok nie uregulowanych zobowiązań 1969 r. Towarzystwo będzie zmuszone pokryć z budżetu 1970 r. pozycje wydawnicze ubiegłego roku, których druk ukończony został w miesiącu styczniu 1970 r., tj.:

1. J. Remer, <i>Toruń — historia, ludzie, sztuka</i>	zł 88 019
2. J. Czacharowski, <i>Księga żołądka</i>	zł 36 595
Razem	zł 124 614

Poza tym z funduszu finansowego na 1970 r. trzeba będzie jeszcze pokryć dotąd nie wykonanych 7 pozycji wydawniczych o objętości 76 ark., tj. ok. 200 000 zł.

Fundusz środków trwałych zwiększył się o 108 760 zł — powiększając zbiory biblioteczne o zł 93 370,60 — zmniejszył się natomiast o wartość przeksięgowanej biblioteczki w użytkowaniu Redakcji, czyli o zł 6 355,98. Ogółem stan funduszu środków trwałych w dniu 31 XII 1969 r. wynosił 1 370 659,12 zł.

(—) *Stefan Dębiński*
Skarbnik TNT

(—) *Konrad Górski*
Prezes Zarządu TNT

PROTOKÓŁ KOMISJI REWIZYJNEJ

Komisja Rewizyjna Towarzystwa Naukowego w Toruniu w składzie: prof. dr Wojciech Hejnosz — przewodniczący, prof. dr Leonid Żytkowicz i doc. dr Waclaw Szyszkowski — członkowie, w obecności dyrektora administracyjnego mgra A. Kirsteina i głównej księgowej B. Przeperskiej odbyła posiedzenie w dniu 16 lutego 1970 r. celem zbadania całości kształtu gospodarki finansowej Towarzystwa w 1969 r. Po wysłuchaniu krótkiego sprawozdania głównej księgowej i zapoznaniu się z bilansem za 1969 r., zatwierdzonym przez Prezydium WRN — Wydział Kultury w Bydgoszczy, stwierdzono, że bilans ten zamyka się po obu stronach kwotą 4 976 704,58 zł. Analizując ponadto wykonanie budżetu Towarzystwa na 1969 r. oraz budżet za rok bieżący, stwierdzono, że w 1969 r. weszliśmy z saldem dodatnim w kwocie 414 867 zł, a saldo to na koniec 1969 r. wynosi tylko 22 447 zł. Stan ten spowodowany został głównie zwiększonymi kosztami druku wydawnictw TNT oraz zmniejszonymi kwotami uzyskanymi z Polskiej Akademii Nauk na zlecone prace wydawnicze. W 1969 r. na koszty usług drukarskich przewidziano kwotę 723 000 zł, którą w całości wydatkowano. Budżet na 1970 r. na ten sam cel przewiduje tylko 608 500 zł. Ze względu na potrzebę utrzymania objętości pozycji w 1970 r. na poziomie ilości arkuszy planu wydawniczego z 1969 r. zwraca się uwagę Zarządowi na konieczność uzyskania dalszych dotacji celem finansowego urealnienia planu wydawniczego na 1970 r.

Komisja sprawdziła ponadto wrywkowo zapisy księgowe i dowody kasowe, nie stwierdzając niezgodności z dowodami źródłowymi.

Komisja wnosi o udzielenie Zarządowi absolutorium za rok sprawozdawczy 1969.

Członkowie:
(—) *Wacław Szyszkowski*
(—) *Leonid Żytkowicz*

Przewodniczący
(—) *Wojciech Hejnosz*

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

Nowi członkowie zwyczajni

- Bogucki Ambroży, dr nauk humanistycznych, nauczyciel historii w Liceum Ogólnokształcącym w Rypinie, Rypin, Kościuszki 51a.
- Dąbrowski Roman, dr nauk humanistycznych, Bydgoszcz, Krasińskiego 5a/5.
- Głowińska Joanna, mgr, st. asystent chemii UMK, Toruń, Lecha 9/12.
- Gutowski Wojciech, mgr, asystent Instytutu Filologii Polskiej UMK, Toruń, Słowackiego 5/7.
- Kola Andrzej, mgr, asystent w Katedrze Archeologii UMK, Kaszczorek, pow. Toruń, poczta Złotoria.
- Kotarski Edmund, dr nauk humanistycznych, wicedyrektor Biblioteki Gdańskiej PAN, Gdańsk, Długa 62/63 m. 4.
- Kryszak Janusz, mgr, st. asystent Instytutu Filologii Polskiej UMK, Toruń, Jaroszyńskiego 9/4.
- Kulicki Mariusz, dr, st. wykładowca prawa UMK, Szczecin, Niny Rydzewskiej 7 m. 2.
- Kupis Barbara, mgr, st. asystent Instytutu Chemii UMK, Toruń, Słowackiego 1/3.
- Lęgowski Stanisław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Fizyki Doświadczalnej I, UMK, Toruń, Szeroka 4.
- Mierzwa Zbigniew, dr nauk matematyczno-przyrodniczych, pracownik Instytutu Ziemiaka w Gdańsku-Wrzeszczu, Gdańsk-Wrzeszcz, Małachowskiego 2 m. 2.
- Mocarska-Tycowa Zofia, mgr, st. asystent Instytutu Filologii Polskiej UMK, Toruń, Popieła 3b, m. 52.
- Pruski Stanisław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Termodynamiki i Teorii Promieniowania UMK, Toruń, Wyspiańskiego 23.
- Rychcik Wiesław, mgr chemii, pracownik nauk technicznych, Olsztyn, WSR, Katedra Chemii Ogólnej.
- Ryszewski Bohdan, dr nauk humanistycznych, st. asystent Zakładu Archiwistyki UMK, Toruń, Matejki 61 m. 18.

- Tokarz Emil, mgr, asyst. Instytutu Filologii Polskiej UMK, Toruń, Spokojna 25.
- Wołowski Krzysztof, dr praw, adiunkt Uniwersytetu Gdańskiego, Armii Czerwonej 101, zam. Toruń, Rybaki 53.
- Wolniewicz Lutosław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Fizyki Teoretycznej UMK, Toruń, Krasińskiego 59/9.
- Woźnicki Wiesław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Fizyki Teoretycznej UMK, Toruń, Mickiewicza 7/27.

Nowi członkowie Wydziałów

Miejscowi:

- Bulsiewicz Andrzej, dr praw, adiunkt Katedry Postępowania Karnego UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.
- Cackowski Stefan, dr nauk humanistycznych, adiunkt Zakładu Historii Społecznej i Gospodarczej UMK, Toruń, Św. Józefa 60/64 m. 1.
- Dembiński Stanisław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Termodynamiki i Teorii Promieniowania UMK, Toruń, Plac Rapackiego 2.
- Głuchowski Jan, dr praw, adiunkt Katedry Prawa Finansowego UMK, Toruń, Kraszewskiego 2.
- Gronowska Janina, dr hab. nauk chemicznych, doc. Katedry Chemii Organicznej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- Iwaniszewska Cecylia, dr nauk matematyczno-fizycznych, adiunkt Katedry Astrofizyki UMK, Toruń, Moniuszki 5 m. 6.
- Kalembka Sławomir, dr nauk humanistycznych, adiunkt Zakładu Historii Powszechnej XIX i XX w. UMK, Toruń, Krasińskiego 61.
- Kunicka-Michalska Barbara, dr praw, adiunkt Katedry Prawa Karnego UMK, Toruń, Krasińskiego 61 m. 11.
- Lipowska Maria, dr hab. nauk humanistycznych, doc. Katedry Pedagogiki UMK, Toruń, Gałczyńskiego 29.
- Lęgowski Stanisław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Fizyki Doświadczalnej I UMK, Toruń, Szeroka 4.
- Mrózek Władysław, dr filozofii, doc. Zakładu Hydrografii UMK, Toruń, Słowackiego 39.
- Pruski Stanisław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Termodynamiki i Teorii Promieniowania UMK, Toruń, Wyspiańskiego 23.
- Stawikowski Antoni, dr nauk matematyczno-fizycznych, adiunkt Pracowni Astrofizyki I PAN, Toruń, Mickiewicza 30 m. 1.
- Wajda Kazimierz, dr hab. nauk humanistycznych, adiunkt Zakładu Dziejów Klasy Robotniczej Instytutu Historii PAN, Toruń, Krasińskiego 63a, m. 12.

Wolniewicz Lutosław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Fizyki Teoretycznej UMK, Toruń, Krasieńskiego 59/9.

Woźnicki Wiesław, dr hab. nauk matematyczno-fizycznych, doc. Katedry Fizyki Teoretycznej UMK, Toruń, Mickiewicza 7/27.

Zmarli:

Adam Dygdała	22 X 1969
Jerzy Hoppen	4 X 1969
Józef Kostrzewski	19 X 1969

II

SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

NAUK HISTORYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 11 IV 1969 r.

Członek Wydziału Marian Biskup przedstawił pracę Henryka Baranowskiego: *Bibliografia miasta Torunia (Bibliographie der Stadt Toruń)*.

Niewiele miast polskich posiada swe bibliografie. Dorobek przedwojennej bibliografii lokalnej przedstawiał się skromnie i składały się nań przeważnie bibliografie załącznikowe. Ukazywały się też i prace samoistne, lecz były one z reguły fragmentaryczne, dotyczyły bowiem tylko pewnych okresów lub dziedzin. Po drugiej wojnie światowej wydano sporo zestawień częściowych oraz bibliografii załącznikowych, natomiast z opracowań większych tylko dwie bibliografie zasługują na uwagę: Poznania (historyczna) oraz Warszawy (ogólna).

Toruń nie posiadał większych zestawień bibliograficznych ani za poszczególne okresy, ani z poszczególnych dziedzin (z wyjątkiem życia naukowego i kulturalnego z okresu po drugiej wojnie światowej). Poszukiwania literatury o Toruniu nastrożają wiele trudności i pochłaniają dużo czasu, stąd opracowanie pełnej bibliografii stało się rzeczą potrzebną i konieczną.

Niniejsza praca ma charakter ogólny, obejmuje wszystkie dziedziny życia, piśmiennictwo polskie i obce dotyczące m. Torunia w jego dzisiejszych granicach od czasów najdawniejszych po rok 1970. Rejestruje ona dzieła wydawniczo samoistne (wydawnictwa zwarte i ciągłe) oraz utwory piśmienniczo samoistne (artykuły z czasopism i dzieł zbiorowych). Fragmenty uwzględniono jedynie w odniesieniu do ścisłych dziejów miasta, co dotyczy zarówno źródeł, jak i opracowań. Bibliografia zawiera również i inne rodzaje dokumentów, mianowicie rękopisy, widoki i plany miasta oraz grafikę.

A oto częściowe wyliczenie wydawnictw, z jakich korzystano przy zbieraniu materiałów: bibliografie Estreichera, Finkla, Wermkego, Baum-

garta, Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografia Zawartości Czasopism, Bibliographie der deutschen Zeitschriftenliteratur, Polska Bibliografia Literacka. Z czasopism przejrano w komplecie m. in.: „Altpreussische Forschungen”, „Altpreussische Monatsschrift”, „Jahrbuch”, wyd. przez Thorner Heimatbund w Berlinie, „Mitteilungen d. Copernicus Vereins”, „Das Ordenskreuz” (Berlin), „Tekę Pomorską”, „Zapiski TNT”. Z toruńskiej prasy codziennej uwzględniono prawie wszystkie tytuły, były to więc m. in. „Dzień Pomorski” „Gazeta Toruńska” (dawna i dzisiejsza), „Głos Robotnika”, „Ilustrowany Kurier Polski”, „Obrona Ludu”, „Słowo Pomorskie”, „Thorner Zeitung”, „Thorner Ostdeutsche Zeitung”, „Thorner Wochenblatt”. Z innych wydawnictw wymienić należy przede wszystkim *Polski słownik biograficzny* oraz *Altpreussische Biographie*. Wielce pomocne były w tej fazie pracy również katalogi bibliotek toruńskich — Książnicy Miejskiej i Biblioteki Głównej UMK. Przy zbieraniu materiałów udział brała w początkowym okresie pracy (1955—1958) nieżyjąca już dziś Emma Skobejko, kustosz Książnicy Miejskiej.

Selekcja materiałów miała miejsce już w trakcie ich gromadzenia oraz przy redagowaniu całości bibliografii i dotyczyła pozycji bardzo popularnych, bez żadnej wartości naukowej czy choćby informacyjnej, rekrutujących się głównie z prasy codziennej. Materiał podzielony został na 14 rozdziałów, z których każdy dzieli się na dalsze działy, a w miarę potrzeby na poddziały. Oto tytuły rozdziałów: Ogólne, Położenie miasta, Dzieje miasta, Zagadnienia prawno-ustrojowe i administracyjne, Zagadnienia społeczne i narodowe, Zagadnienia gospodarcze, Zagadnienia komunalne. Wojskowość, Oświata—kultura—nauka, Architektura i budownictwo, Zabytki, Historia kultury i obyczajów, Sport, Toruń w literaturze i sztuce, Osoby. W poszczególnych rozdziałach pozycje napisane w aspekcie historycznym oraz inne, omawiające stan aktualny danego zagadnienia, umieszczone są razem, by nie rozpraszać piśmiennictwa dotyczącego tego samego tematu. Układ w ramach poddziałów jest zróżnicowany, w rozdziale „Dzieje miasta” wyodrębniono źródła i opracowania, przeważa wszędzie układ chronologiczny, a w rozdziale „Osoby” — alfabetyczny, według nazwisk osób, których dotyczą poszczególne pozycje.

Ogółem bibliografia zawiera ponad 3500 pozycji.

(Praca przeznaczona do druku w Rocznikach TNT).

Posiedzenie naukowe dnia 20 V 1969 r.

Członek Wydziału Bronisław Włodarski przedstawił pracę własną: *Polityczne plany Konrada I mazowieckiego (Politische Pläne Konrad I von Masovien)*.

Kiedy w 1194 r. zmarł zwierzchni książę polski Kazimierz Sprawiedliwy, znaczną jego dzielnicą podzielili się dwaj jego synowie: Leszek i Konrad. Starszy, Leszek, objął dzielnicę krakowską i sandomierską, młodszy, Konrad — mazowiecką i kujawską. W pierwszych latach rządów Konrad

wspomagał brata w kontynuowaniu wschodniej polityki Polski — utrzymania wpływu polskiego w sąsiednich księstwach ruskich, lecz wkrótce powziął własne plany polityczne w dwóch kierunkach. Jednym był „północny” plan Konrada, którego celem było zabezpieczenie północnej granicy Mazowsza przed częstymi napadami Prusów, drugim — plan „południowy” zmierzający do objęcia rządów w Krakowie. Program pruski występował już od pierwszych lat historycznych dziejów polskich, kiedy Bolesław Chrobry podjął plan rozszerzenia granicy morskiej przez zajęcie kraju Prusów. Do tego dążyli i następni władcy, lecz bez większego rezultatu, gdyż kraj Prusów z natury był bardzo obronny i trudny do opanowania. Najazdy Prusów na ziemie polskie od początku XIII w. były częste i Prusowie zdołali nawet utrzymać przewagę nad Mazowszem. Być może, że te właśnie najazdy nasunęły Konradowi i jego doradcom plan podboju ziemi pruskiej. W tym celu Konrad popierał także rozpoczętą z początkiem XIII w. misję, prowadzoną przez wielkopolskich cystersów. Oprócz Konrada misją pruską zainteresował się także książę Pomorza Gdańskiego, chcąc odzyskać zagarniętą przez Prusów Pomezanię, leżącą na wschód od dolnej Wisły. W latach 1222 i 1223 książęta polscy, a wśród nich i Konrad, urządzili dwie wyprawy zbrojne na Prusy, lecz nie przyniosły one trwałszych sukcesów i napady pruskie ciągle trwały. Wobec tego Konrad postanowił zrealizować plan podboju Prus przy pomocy zakonów rycerskich i zwrócił się do zakonu niemieckiego, lecz zakon ten od chwili przybycia powziął plan utworzenia tu własnego, niezależnego od Polski państwa, co przekreśliło „północny” plan Konrada podboju ziemi pruskiej. I drugi, „południowy” plan Konrada nie został przez niego zrealizowany. Kiedy po śmierci brata Konrada, księcia krakowsko-sandomierskiego Leszka (1227), pozostał małoletni syn Bolesław, Konrad postanowił objąć tam rządy. Możliwość władcy krakowscy jednak, znając despotyczne rządy Konrada na Mazowszu, oddali władzę księciu wrocławskiemu Henrykowi Brodatemu, a później jego synowi Henrykowi Pobożnemu. Wdowa po Leszku, Grzymisława, otrzymała z synem Bolesławem księstwo sandomierskie. Po śmierci Pobożnego pod Legnicą (1241) Konrad zajął wprawdzie Kraków, lecz nie utrzymał się w nim, bo małopolscy możni poparli małoletniego syna Leszka, Bolesława. W ten sposób i plan „południowy” zakończył się niepowodzeniem. Wkrótce Konrad zmarł. Należy stwierdzić, że objęcie rządów przez Konrada w Krakowie nie przyniosłoby zjednoczenia państwa polskiego, dokonanego dopiero w pół wieku później, a walka Konrada o panowanie w Krakowie wносиła tylko niepokój i zniszczenie ziemi krakowskiej.

(Praca przeznaczona do druku w Rocznikach TNT, R. 76 z. 1).

Posiedzenie naukowe dnia 17 VI 1969 r.

Członek Wydziału Bogdan Głębowicz przedstawił pracę Bolesława Pleśniarskiego: *Geneza i narodziny peperowskiego ośrodka*

myśli pedagogicznej (Der Uranfang und das Entstehen des pädagogischen Mittelpunkt-Gedanken der polnischen Arbeiterpartei).

Baza pracy jest różnorodna, a przekazy źródłowe bardzo rozproszone. Zasięg czasowo-przestrzenny problemu określają dzieje II Rzeczypospolitej i lata walki PPR z niemieckim okupantem.

Rozdział I wypełnia omówienie stanu badań nad dziejami historyczno-oświatowymi okresu okupacji. Ogłoszone dotychczas publikacje pedagogiczne poświęcone temu okresowi autor ujmuje w grupę opracowań, które: 1) traktując o nauczaniu konspiracyjnym, zupełnie pomijają udział PPR w kształtowaniu polskiej rzeczywistości edukacyjnej, 2) ograniczają się jedynie do zasygnalizowania obecności PPR w walce z najeźdźcą na froncie oświatowo-wychowawczym bądź też 3) mówią wyłącznie o programie i działalności oświatowo-wychowawczej PPR. Publikacje grupy trzeciej, choć traktują wyłącznie o okupacyjnej działalności PPR na polu oświaty i wychowania, nie ogarniają większych całości i nie dają syntezy. Zadowolają się przyczynkowym ujmowaniem niektórych pojedynczych spraw oświatowych inspirowanych przez PPR. Wśród publikacji tej grupy brak pozycji zwartych, książkowych.

Z analizy badań nad oświatą i wychowaniem okresu okupacji hitlerowskiej autor wyprowadza szereg postulatów. Jednym z nich jest konieczność ustalenia miejsca i roli PPR w kształtowaniu okupacyjnej rzeczywistości edukacyjnej i przygotowaniu koncepcji nowego systemu oświatowo-wychowawczego w odrodzonej Polsce. Uzasadnia też postulat syntetycznego opracowania całokształtu peperowskiej działalności na polu oświaty i wychowania.

Rozdział II autor rozpoczyna od wykazania, że powstanie peperowskiego ośrodka pedagogicznego nie było czymś, co zrodziło się nagle i na pustym miejscu. Gleba, na której jej posiewy wschodziły, była już przedtem pod ten siew przygotowana. Uprawiały ją tłumaczone na język polski pisma klasyków marksizmu-leninizmu. Przygotowywała ją działalność SDKPiL i PPS-Lewicy, które w grudniu 1918 r. przez połączenie utworzyły Komunistyczną Partię Robotniczą Polski. Podwaliny pod ogniska marksistowskiej myśli pedagogicznej w Polsce — od 1942 r. utożsamianej z ośrodkiem peperowskim — kładły zarówno czasopisma o kierunku komunistycznym, jak rewolucyjna prasa II Rzeczypospolitej; tak radykalne pisma pedagogiczne tego okresu, jak nieliczna, ale prężna grupa warszawskich nauczycieli komunistów; tak Towarzystwo Oświaty Demokratycznej „Nowe Drogi”, jak grupa inteligencji, zaktywizowanej przez KPP wokół Uniwersytetu Ludowego w Warszawie. Prekursorem wychowania postulowanego przez peperowskie ogniska oświatowo-wychowawcze był również system wychowania czerwonego harcerstwa.

Rozdział III przynosi omówienie dorobku ideowego polskiego ruchu komunistycznego na gruncie oświaty i wychowania, wypracowanego tuż

przed utworzeniem PPR. Mowa tu m. in. o działalności Lewara, Biuletynowców, Spartakusa, Związku Walki Wyzwoleńczej, Związku Rad Robotniczo-Chłopskich i grupy „Proletariusz”.

O powstaniu peperowskich ognisk myśli pedagogicznej w stolicy mówi rozdział IV. Po klęsce wrześniowej 1939 r. Warszawa ani przez moment nie przestała pełnić przywódczej roli we wszystkich dziedzinach życia narodu polskiego, w tym i edukacyjnej. Tu też z chwilą powstania PPR rozwinął się centralny ośrodek myśli marksistowsko-leninowskiej w Polsce, w tym także pedagogicznej. Tu wokół peperowskich pedagogów i działaczy tworzyły się pojedyncze ogniska nowej, rewolucyjnej myśli pedagogicznej. Powstawały one bądź w obrębie dzielnicowych i przyzakładowych organizacji podstawowych, bądź też w odrębnych nauczycielskich komórkach partyjnych.

Jednym z pierwszych, najbardziej żywotnych i koncepcyjnych ognisk peperowskiej myśli pedagogicznej w Warszawie było to, którego głównym promotorem był W. Bieńkowski. W innych działali Antoni Dobiszewski, Stanisław Steczeń, Stanisław Jankowski, Zygmunt Lewandowski, Jerzy Poprużenko, Witold Trylski, Jan Baculewski i inni. Prowadzili oni seminarium marksistowskie, redagowali „Przełom”, „Poradnik Oświatowy” i „Realizacje”. Organizowali kluby postępowej inteligencji, głosili konieczność dokonania rewolucji oświatowej. Prowadzili oświatę w duchu peperowskim. Naturalnie, że stopień eksponowania myśli marksistowskiej w oświacie przez poszczególnych peperowców zależał nie tylko od opanowania filozofii marksistowskiej, ale również od zaplecza ideologicznego środowiska, w którym działali. Na ogół peperowcy z wykształceniem pedagogicznym poświęcali szczególnie dużo uwagi sprawom reformy szkolnictwa oraz bieżącym zadaniom tajnego nauczania. Działalność oświatowo-wychowawczą traktowali jako główne zadanie swej walki z niemieckim najeźdźcą. Natomiast ogniska luźniej związane z edukacją dawały pierwszeństwo sprawom politycznym i wojskowym. Ale i one nie traciły z oczu spraw oświaty i wychowania i uznawały edukację — obok walki zbrojnej, nacjonalizacji przemysłu i reformy rolnej — za podstawę rewolucji.

Ostatni, V rozdział przedstawia pozawarszawskie ogniska myśli pedagogicznej, przede wszystkim ognisko krakowskie, śląskie, lubelskie i łódzkie.

Jest rzeczą zrozumiałą, że zarówno warszawskie, jak i pozawarszawskie ogniska myśli peperowskiej były zrazu nieliczne, a i później nie odpowiadały swoją liczebnością potrzebom burzliwie rosnącej partii. W r. 1943 były już jednak o tyle wykryształizowane i zwarte, że wielu nauczycieli i inteligentów, zainteresowanych pedagogiką i wychowaniem, prowadziło pracę oświatowo-wychowawczą ściśle związaną z polityką PPR, do której należeli organizacyjnie bądź też jej przywództwo ideologiczne i polityczne uznawali.

W „Zamknięciu” autor podjął próbę podsumowania wniosków wynikających z wcześniejszych rozważań. W konkluzji stwierdza, że jednym z charakterystycznych rysów ognisk peperowskich była ich wielostronna aktywność. Obejmowała ona zarówno sprawy oświatowo-wychowawcze i kulturalne, jak społeczno-polityczne i wojskowe. Inną ich właściwością było jeszcze i to, że za skromną liczbą poszczególnych zespołów peperowskiej myśli pedagogicznej stały szeregi ludzi myślących podobnie.

(Praca przewidziana do druku w Rocznikach TNT)

Posiedzenie naukowe dnia 25 XI 1969 r.

Członek Wydziału Marian Biskup przedstawił pracę Karoli Ciesielskiej: *Księga ławnicza Nowego Miasta Torunia (Liber scabinorum Novae Civitatis Thoruniensis) 1387—1450*.

Walor ksiąg miejskich, radzieckich i ławniczych jako źródła do badań nad dziejami miast okresu feudalnego jest bezsporny. Różnorodność materiałów w nich zawartych sprawia, że mogą być wykorzystywane do badań wielokierunkowych, a więc z zakresu ustroju i organizacji władz miejskich, sądowych i administracyjnych, z zakresu problematyki społeczno-gospodarczej, ludnościowej, kultury materialnej i duchowej, urbanistyki, prawa publicznego, spadkowego i zwyczajowego oraz wielu innych zagadnień.

Wartość toruńskich ksiąg ławniczych jest tym większa, iż nie zachowały się najstarsze (aż po 1703 r.) księgi rady miejskiej.

W Toruniu istniały trzy sądy ławnicze — Starego Miasta, Nowego Miasta oraz sąd obejmujący swoją jurysdykcją przedmieścia. Księgi powstałe w wyniku ich działalności, choć zdekompletowane, zachowały się do dnia dzisiejszego i wchodzi w skład zasobu Archiwum Państwowego w Toruniu.

Interesująca nas seria ksiąg nowomiejskiej ławy liczy 23 pozycje, obejmujące lata 1387—1792. Seria nie jest pełna. Liczne luki sięgają kilku do kilkunastu lat. Wydaje się również prawdopodobne, że najstarsza z ksiąg, przygotowywana właśnie do druku, nie jest pierwszą księgą nowomiejskiego sądu ławniczego. Istniała przed nią najprawdopodobniej jedna, a być może dwie księgi starsze.

Księga obejmuje lata 1387—1450. Jest rękopisem pergaminowym, nie posiadającym współczesnego tytułu ani oprawy, nosi sygnaturę IX 52.

Materiał źródłowy, który zawiera, posłużyć może do opracowania bądź wyjaśnienia wielu nie znanych dotąd w dostatecznej mierze zagadnień i problemów z dziejów ówczesnego Torunia. Warto wspomnieć przynajmniej o niektórych. Są to na przykład informacje o kompetencjach i składzie ławy (kooptowanie nowych ławników miało miejsce 22 lutego każdego roku), obowiązującym prawie spadkowym, opiekuńczym, publicznym, zwyczajowym, o formach kupna-sprzedazy i zastawu nieruchomości itp.

Szczególnie cenne są materiały dotyczące stosunków społeczno-gospodarczych, zwłaszcza informacje o strukturze zawodowej mieszkańców miasta, ich sytuacji majątkowej (nieruchomości, gotowizna, odzież, sprzęty, biżuteria), związkach rodzinnych, łączących mieszczan tutejszych z mieszczanami Starego Miasta oraz innych miast i miasteczek (Brodnica, Elbląg, Gdańsk, Grudziądz, Malbork, Sztum, Płock, Warszawa), o prowadzeniu z nimi interesów finansowych. Zadziwia duża ruchliwość ówczesnych mieszczan, niezmiernie często dokonujących sprzedaży domów, ogrodów, winnic i zawierających różne inne transakcje. Udział w nich brali także krzyżacy — komturzy z Bierzgłowa i Kowalewa, szafarze z Malborka i Królewca.

Na uwagę zasługują wiadomości o szkole, domach murowanych, zabudowaniach z podwórzami i ogrodami na terenie miasta, o ogrodach i winnicach poza murami, o podróżach do miejsc świętych, zapisach na rzecz kościołów i klasztorów, fundacjach wikarii, o cechach i bractwach, a także o towarzystwie literackim (*bruderschaft der gelartin*).

O ówczesnym przemyśle mówią wzmianki dotyczące browarów, słodowni, młynu dębiarskiego, warsztatów sukienniczych, składów cegły.

Publikacja składa się ze wstępu, informującego o losach i postaci zewnętrznej księgi, zawartości źródłowej i metodzie wydawniczej, z właściwego tekstu oraz indeksów: osób, miejscowości, a także rzeczowego.

(Praca przeznaczona do druku w Fontes TNT 63).

Posiedzenie naukowe dnia 25 XI 1969 r.

Członek Wydziału Andrzej Tomczak przedstawił pracę Bohdana Ryszewskiego: *Archiwistyka — przedmiot, zakres, podział (studia nad problemem) (Archivwissenschaft — Gegenstand, Begriff, Einleitung)*.

Zagadnienie stanowiące przedmiot pracy budzi od kilku lat coraz większe zainteresowanie specjalistów. Wiąże się to z osiągnięciem stosunkowo wysokiego stopnia rozwoju badań naukowych w zakresie archiwistyki. Dotychczas prace z zakresu teorii archiwistyki ukazywały się w kilku krajach, w których archiwistyka od wielu lat stoi najwyżej, np. we Francji, w NRF, w Związku Radzieckim, w NRD, lub w których osiągnęła wysoki poziom w ostatnich latach, np. w Czechosłowacji. Zajmowali się omawianą problematyką w specjalnych pracach najpierw W. Leesch w 1956 r., a w latach następnych inni badacze: H. O. Meisner, H. Kownatzki, K. Arłamowski, P. Bańkowski, J. Hanzal, M. Kušik. Ubocznie do niektórych zagadnień teorii archiwistyki ustosunkowali się w opracowaniach syntetycznych lub monograficznych: z badaczy dawniejszych — S. Ptaszycki, E. Casanova, K. Konarski, A. Brenneke, a współcześnie m. in. — A. Gieysztor, M. Friedberg, A. Tomczak, Z. Fiala, H. Bautier, W. Goldinger, W. Flach, W. Sante, J. Papritz, K. Mitiajew, G. Bielów i L. Nikiforow, T. Schellenberg. Wymienieni badacze sformułowali szereg

stanowisk i koncepcji głównie w kwestii przedmiotu, zakresu i podziału archiwistyki. Autor przedstawianej pracy podjął wysiłek mający na celu podsumowanie pewnego etapu tej ważnej dyskusji naukowej przez uporządkowanie problematyki, przedstawienie stanu badań i wysunięcie nowych, lecz związanych z poprzednimi propozycji.

Praca o objętości 160 stron maszynopisu składa się z czterech rozdziałów.

Pierwszy, wstępny rozdział zawiera zarys historycznego rozwoju archiwistyki i jej stanu współczesnego. Zebrano w nim materiał historyczny istotny dla rozważań teoretycznych we wszystkich dalszych częściach pracy. Obraz rozwoju problematyki archiwalnej pozwolił wskazać czynniki, które miały wpływ na jej rozwój i które stale oddziałują na zakres archiwistyki. Materiał zgromadzony w rozdziale uzasadnia naukowy charakter badań archiwistycznych, wskazuje na dawną już odrębność i samodzielność archiwistyki jako dyscypliny naukowej.

Rozdział drugi ma także charakter wstępny w stosunku do głównego tematu i zajmuje się kwestią tak zwanej naukowości archiwistyki. Liczne dyskusje wokół tego zagadnienia, towarzyszące prawie zawsze rozważaniom teoretycznym nad archiwistyką, zmusiły do zajęcia stanowiska w tej kwestii. W dotychczasowej literaturze, choć stale podnoszono problem naukowości, traktowano go zbyt ogólnikowo, szukając — zwykle daremnie — odpowiedzi na niezbyt szczęśliwie postawione pytanie: czy archiwistyka jest nauką. Stwierdzając zawodność tak postawionego pytania, autor zastanawia się nad kwestiami inaczej sformułowanymi: 1) czy badania archiwistyczne mają charakter naukowy; 2) czy archiwistyka jest odrębną dyscypliną.

Rozdział trzeci zajmuje się przedmiotem i zakresem archiwistyki. W części pierwszej autor sformułował założenia ogólne jako wytyczne dla określenia przedmiotu i zakresu rozważanej dyscypliny. W części drugiej dokonano krytycznego przeglądu stanowisk badaczy na temat zakresu i przedmiotu archiwistyki. W części trzeciej na podstawie krytycznej analizy poprzednich stanowisk sformułowano własne wnioski: propozycję określenia przedmiotu archiwistyki i jej zakresu problemowego. Przedmiotem badań archiwistyki jest, według autora, działanie archiwum w stosunku do archiwaliów. Część czwarta rozdziału zawiera szczegółowe omówienie problematyki zaliczonej do zakresu archiwistyki, tzn. problematyki gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania archiwaliów. Jest to zarazem zarys zadań badawczych archiwistyki.

Rozdział czwarty rozważa zagadnienia podziału — struktury wewnętrznej archiwistyki. Podobnie jak poprzedni, zaczyna się od omówienia w pierwszej części założeń wstępnych, przyjętych jako wytyczne postępowania badawczego, prowadzącego do ustalenia podziału archiwistyki. W części drugiej zawarty jest krytyczny przegląd stanowisk badaczy na temat podziału archiwistyki. Na podstawie tego przeglądu autor wybrał

do dalszej analizy krytycznej najbardziej rozwiniętą strukturę, nawiązującą do koncepcji włoskiego teoretyka Casanovy, a podjętą później przez współczesnych badaczy niemieckich. Struktura ta przewiduje podział archiwistyki na następujące działy: teoria archiwalna, historia archiwów, prawo archiwalne, technika archiwalna i praktyka archiwalna. Część trzecia rozdziału zajmuje się omówieniem problematyki każdego z wymienionych działów, porównując je z ustalonym zakresem archiwistyki. Rezultatem tej analizy jest zmodyfikowana propozycja podziału, nawiązująca do dawnych podziałów polskich z nazwami działów zgodnymi z polską tradycją terminologiczną: teoria archiwalna, metodyka archiwalna, archiwoznawstwo. W części czwartej wyjaśniono wzajemny stosunek działów archiwistyki w ustalonej strukturze.

(Praca przewidziana do druku w Rocznikach TNT)

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORYCZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 29 IV 1969 r.

Stefan Cackowski, *Ze studiów nad strukturą społeczno-gospodarczą wsi chełmińskiej w okresie I rozbioru Polski.*

Stosunki społeczno-gospodarcze Prus Królewskich w drugiej połowie XVIII w., odmiennie oceniane w historiografii polskiej i niemieckiej, wymagają gruntownych studiów źródłowych i porównawczych. Duże możliwości nowych ustaleń stwarza pruski kataster podatkowy z 1772/1773 r., ujmujący w jednolitej formie, opisowo-statystycznej, szereg istotnych elementów społeczno-ekonomicznej struktury wsi pruskiej. Autor przedstawił wyniki własnych badań, opartych na katastrze, odnośnie do stanu osadnictwa, jego rozmieszczenia i zróżnicowania pod względem form prawnych i gospodarczych oraz dotyczące struktury feudalnej własności ziemskiej z uwzględnieniem różnic majątkowych w obrębie poszczególnych rodzajów własności. Przeprowadził też próbę gospodarczej rejonizacji wsi chełmińskiej. Z porównań stanu gospodarczego wsi chełmińskiej w drugiej połowie XVI w. i w okresie pierwszego rozbioru wynika, że nastąpił znaczny przyrost sieci osadniczej, ale areał uległ zmniejszeniu. Pojawiły się nowe formy prawne (emfiteutyczne, kontraktowe) i gospodarcze (pustkowie, przysiółki) osadnictwa, znamionujące zmiany w systemie społeczno-gospodarczym Prus Królewskich. Widoczny też jest zwiększony udział instytucji kościelnych i miast w strukturze własności ziemnej. Pod względem ruchu osadniczego i wprowadzania postępowych elementów prawnych i gospodarczych wyróżniał się rejon toruńsko-chełmiński.

Przedstawione wyniki badań stanowią część obszerniejszej pracy autora na powyższy temat.

Kazimierz Jasiński, *Dokument Władysława Hermana dla katedry bamberskiej.*

Znany dokument Władysława Hermana dla biskupstwa w Bambergu doczekał się stosunkowo bogatej literatury. W toku badań wyłoniły się liczne kwestie sporne, do których należą: 1) identyfikacja osób występujących w dokumencie, mianowicie: Eberharda, Henryka, Gumpona i Judyty, żony Władysława Hermana; 2) data wystawienia dokumentu; 3) okoliczności „nieprawnego” zajęcia złotych krzyży i ich przeznaczenie (pektorały czy krzyże ołtarzowe); 4) charakter aktu: dokument czy list; 5) zagadnienie kancelaryjności dokumentu i 6) interpretacja jego treści. Autor zajął się dwoma pierwszymi kwestiami spornymi, koncentrując się głównie na zagadnieniu identyfikacji Eberharda i Henryka, którzy w dokumencie zostali nazwani biskupami (bez podania przynależności diecezjalnej) i zarazem kanonikami kapituły bamberskiej. Autor przedstawił dzieje badań nad dokumentem Władysława Hermana w nauce polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii identyfikacji wspomnianych osób. Omówienie badań wykazało, że literatura przedmiotu tylko pozornie jest bogata. Względnie dokładnie zajęło się naszym dokumentem tylko dwóch historyków, mianowicie Tadeusz Wojciechowski i Zofia Kozłowska-Budkowa. Pozostali badacze albo zajmowali się pojedynczymi szczegółami (np. F. Piekosiński, którego interesowała jedynie pieczęć wystawcy dokumentu), albo poświęcając dokumentowi pozornie wiele miejsca, ograniczali się de facto do rozwijania interpretacji T. Wojciechowskiego, jednakże nie na podstawie dokumentu, lecz właściwie z jego pominięciem (M. Gumowski, K. Maleczyński). Zdaniem T. Wojciechowskiego Eberhard i Henryk byli biskupami polskimi. M. Gumowski i K. Maleczyński widzieli w nich biskupów: kruszwickiego (Eberhard) i płockiego (Henryk).

Za panujący należy jednak uznać pogląd Z. Budkovej, która za W. Kętrzyńskim identyfikowała Eberharda i Henryka z biskupami niemieckimi w Eichstätt (Eberhard), Freisingen lub Padeborn (Henryk). Swego rodzaju curiosum stanowi to, że w nauce polskiej w sprawie identyfikacji Eberharda i Henryka przyjął się pogląd W. Kętrzyńskiego, znającego dokument tylko z regestu, w którym Eberhard i Henryk występują jedynie z tytułami biskupów. Ponadto literaturze polskiej uszedł uwadze pogląd J. Looshorna, wypowiedziany już w 1886 r., że Eberhard był dziekanem, a Henryk kustoszem kapituły bamberskiej, biskupami natomiast zostali nazwani tylko dlatego, że mieli prawo do noszenia infuły, przysługujące prałatom kapituły bamberskiej na podstawie przywileju papieża Leona IX z 1052 r. Pogląd Looshorna podtrzymała nowsza literatura niemiecka (W. G. Neukam, E. v. Guttenberg), a opowiedział się za nim w krótkiej zapisce sprawozdawczej („*Studia Źródłoznawcze*”, t. 9:1964, s. 226) także i autor niniejszego streszczenia, niesłusznie tylko

określając Eberharda i Henryka mianem biskupów tytularnych. Zajmując się tym razem dokładniej sprawą identyfikacji, autor przeprowadził: 1) dowód negatywny, wykazujący, że gdyby Eberhard i Henryk byli biskupami diecezjalnymi, byłyby to wyraźnie w dokumencie zaznaczone, oraz 2) dowód pozytywny, uzasadniający identyfikację Eberharda i Henryka z dokumentu Władysława Hermana z Eberhardem, dziekanem, i Henrykiem, kustoszem, w dokumencie kapituły bamberskiej z 6 V 1093 r. Za identyfikacją przemawiają: 1) tożsamość imion; 2) tożsamość godności i przynależność do tej samej kapituły (w jednym i drugim dokumencie Eberhard i Henryk są poświadczeni jako kanonicy bamberscy); 3) zbieżność chronologiczna (dokument Władysława Hermana pochodzi z lat 1080—1102), oraz 4) kolejność w występowaniu — w obydwóch dokumentach występuje Eberhard przed Henrykiem, ponieważ dziekan zajmował w kapitule miejsce wyższe od kustosza. Podkreślić jeszcze należy, że wysłanie przez biskupa i kapitułę bamberską prałatów kapituły bamberskiej, a zwłaszcza kustosza odpowiedzialnego za skarbiec katedralny, po odbiór krzyżów przeznaczonych dla biskupstwa bamberskiego jest całkowicie zrozumiałe. Dzięki wspomnianej wyżej identyfikacji należy datować dokument odmiennie niż to czyniła dotychczasowa literatura polska. Występowanie Eberharda i Henryka na dokumencie wyznacza wystawienie dokumentu na okres po 22 III 1087 r., kiedy to jeszcze dziekanem bamberskim był poprzednik Eberharda, Poppo, a przed 7 IX 1095 r., ze względu na to, że Eberhard zmarł 7 IX w latach 1093—1095 (E. v. Guttenberg, *Die Regesten der Bischöfe und des Domkapitels von Bamberg*, Würzburg 1954, nr 545, 570). Występującą w dokumencie Judytą będzie najprawdopodobniej ostatnia żona Władysława Hermana, Judyta salicka. Można by na tej podstawie przyjąć, że dokument pochodzi z lat 1088/1089—1095 (przed 7 IX). Jeżeli chodzi o Gumpona, to znamy datę dzienną jego śmierci (23 lub 24 VIII), nieznaną jest natomiast data roczna. Autor nie wyklucza jego identyfikacji z Gumponem, dziekanem kościoła Św. Jakuba w Bambergu, oraz z Gumponem (w „Studiach Źródłoznawczych” mylnie nazwany Jakubem), dziekanem kościoła Św. Gangolfa w Bambergu, występującymi w początku XII w., jednakże za bardziej prawdopodobne uważa, że Gumpo z dokumentu Władysława Hermana zmarł w końcu XI w.

Posiedzenie naukowe dnia 24 XI 1969 r.

Zenon G u l d o n, *Handel Torunia w XVII w.*

Autor podjął próbę przedstawienia znaczenia handlowego Torunia w XVII stuleciu. Podstawę źródłową, poza materiałami przechowywanymi w Archiwum Państwowym w Toruniu, stanowiły głównie akta komór celnych: grodzieńskiej (11 I — 20 IX 1600 i 11 I 1605 — 8 I 1606), brzesko-litewskiej (31 I — 26 V 1583 i 12 I 1605 — 10 I 1606) oraz dybowskiej z lat

1656—1658. Opierając się na tych materiałach, przedstawiono szerzej wysokość, strukturę i kierunki handlu (lądowego i splawnego) pozaregionalnego, a więc krajowego i zagranicznego, oraz zasięg i znaczenie toruńskiego rynku regionalnego i lokalnego. Zasygnalizowano także główne kierunki polityki handlowej miasta w tym okresie. Omówiona także została technika i organizacja handlu, zwłaszcza działalność związanych ze splawem wiślanym trzech toruńskich bractw handlowych: szyprów, sterników i mierników zbożowych.

Referat oparty został na materiałach, które będą wykorzystane w przygotowywanej pracy o gdańskim rynku zbożowym w XVI—XVIII w.

WYDZIAŁ II FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 11 XI 1969 r.

Członek Wydziału Zofia Abramowiczówna przedstawiła pracę Witolda Wróblewskiego: *Arystokratyzm Platona (Der Aristokratismus von Plato)*

(Praca przekazana do druku w Pracach Wydziału Filologiczno-Filozoficznego, t. XXIII, z. 1).

POSIEDZENIA KOMISJI FILOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 8 XII 1969 r.

Bronisław Nadolski, *Poezja renesansowa na Pomorzu.*

Jerzy Speina, *Z zagadnień kreacjonizmu w twórczości Brunona Schulza.*

POSIEDZENIA KOMISJI FILOZOFICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 29 I 1969 r.

Tadeusz Czeżowski, *Kryterium prawdy a postulat uzasadnienia.*

Posiedzenie naukowe dnia 19 V 1969 r.

Wolfram Heitsch (Rostock), *Zum problem der logischen Antinomien in Cantors Mengenlehre.*

Posiedzenie naukowe dnia 21 V 1969 r.

Wolfram Heitsch, *Eine konzeption zur Bearbeitung philosophischer Problem der Mathematik.*

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORII SZTUKI

Posiedzenie naukowe dnia 16 XII 1969 r.

Józef Poklewski, *Z zagadnień architektury kościoła w Świętej Lipce.*

POSIEDZENIA KOMISJI BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA

Posiedzenie naukowe dnia 29 V 1969 r.

Alojzy Tuja k o w s k i, *Czterysta lat w służbie książki.*
Leonard Jarzębowski i Irena Voisé-Maćkiewiczowa,
Druki toruńskie XVI—XVIII w.

Posiedzenie naukowe dnia 1 XII 1969 r.

Krystyna P o d l a s z e w s k a, *Gdańskie biblioteki prywatne XVIII w.*

WYDZIAŁ III

MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 1 XII 1969 r.

Członek Wydziału Halina Basińska przedstawiła pracę wspólną z Wiesławem Rychcikiem: *Jodometryczna metoda oznaczania miedzi w metalicznej miedzi oraz w stopach Cu-Zn i Cu-Sn (Iodometric Method for Determining of Metallic Copper and Copper in Brass and in Bronze).*

(Praca przekazana do druku w Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Sectio B, vol. IX, nr 1).

Członek Wydziału Lucjan Borowiecki przedstawił pracę wspólną z Joanną Głowińską: *Badania w grupie bornanu. I. Działanie bromowodoru na bornylen. (Investigation in Bornane Series. I. Action of Hydrogen Bromide on Bornylene).*

(Praca przewidziana do druku w Studia, jw., Sectio B).

Członek Wydziału Witold Zacharewicz przedstawił pracę Janiny Gronowskiej i Barbary Kupis: *Barwa a budowa pochodnych fluoranu (Colour and Constitution of Fluoran Derivatives).*

(Praca przekazana do druku w Studia, jw., Sectio B, vol. VIII, nr 3).

Członek Wydziału Arkadiusz Uzarewicz przedstawił pracę wspólną z Zbigniewem Mierzwą: *Terpenoidy Solanum Chacoense Bitt. (The Terpenoids of Solanum Chacoense Bitt.).*

(Praca przewidziana do druku w Studia, jw., Sectio B).

Członek Wydziału Zenon Czerwiński przedstawił pracę Jerzego Kukli: *Wpływ środków powierzchniowo czynnych oraz wybranych substancji nieorganicznych na przeciwdziałanie aglomeracji pigmentu, cz. III (The Effect of Superficially Active Means and some Chosen Substances Inorganic on the Counteraction of Pigment Agglomeration, Part. III).*

(Praca przekazana do druku w Studia, jw., Sectio B, vol. VIII, nr 2).

Członek Wydziału Klemens Kępczyński przedstawił pracę wspólną z Mirosławą Ceynową-Giełdon: *Obserwacje nad roślinnością Zalewu Koronowskiego (Beobachtungen über die Vegetation des Stausees von Koronowo).*

(Praca przekazana do druku w Studia, jw., Sectio D, vol. X, nr 1).

Członek Wydziału Jan Walas przedstawił pracę Mariana Boińskiego: *Lasy liściaste środkowej części Pojezierza Krajeńskiego (Deciduous Forests in the Central Part of Pojezierze Krajeńskie).*

(Praca przewidziana do druku w Studia, jw., Sectio D).

Członek Wydziału Stanisław Gąska przedstawił pracę Roberta Głębockiego i Janiny Strobel: *Szerokości równoważne linii żelaza w podolbrzymach typów G, K. (Equivalent widths of Iron Lines in G, K Subgiants).*

(Praca przewidziana do druku w Studia, jw., Sectio F).

Członek Wydziału Juliusz Narębski przedstawił pracę Elżbiety Olszewskiej: *Charakterystyka mięśniowych zjawisk elektrycznych u larw mącznika młynarka (Tenebrio molitor L) (The Nature of Muscular Electrical Phenomena of Mealworm — Tenebrio molitor L).*

(Praca przekazana do druku w Studia, jw., Sectio G, vol. III nr 4).

POSIEDZENIA KOMISJI GEOGRAFICZNO-GEOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 13 XI 1969 r.

Zofia Michalska, *Zagadnienie genezy ozów na tle wybranych przykładów z terenu Polskiego Niżu.*

Autorka przedstawiła wyniki badań pięciu ozów z terenu Polskiego Niżu. Są to ozy: grójecki, zalesiński i ślubowski — leżące w zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego, oraz lubaski i lewicki — w zasięgu zlodowacenia bałtyckiego. Do analizy wykorzystano archiwalne materiały dokumentacji surowcowych, opracowanych przez „Geoprojekt”. Wnioski oparto na materiałach geologicznych ze szczególnym uwzględnieniem składu granulometrycznego i petrograficznego serii fluwioglacjalnych budu-

jących ozy oraz na geologicznych i geomorfologicznych badaniach terenowych.

Generalne cechy morfogenetyczne poszczególnych ozów są następujące:

Grójec — Oz fluwioglacjalny utworzony w rynn timerowskiej, wysłanej uprzednio osadami zastoiskowymi, w końcowym etapie nadbudowany utworami szczelinowymi. W obrębie fluwioglacjału wydzielono cztery serie sedymentacyjne, kolejno nakładające się na siebie, różniące się składem granulometrycznym i petrograficznym.

Zalesie — Oz fluwioglacjalny utworzony w rynn timerowskiej, tak jak i w Grójcu — w tunelu podlodowym, w strefie zamierającego czoła lądolodu, w miejscu wypływu wód glacialnych. Wydzielono 7 serii sedymentacyjnych, w południowej części nakładających się na siebie dachówkowato (tylko częściowo), a w północnej seria nr 7 pokrywa na całej powierzchni serie starsze. Osady fluwioglacjalne pokryte są gliną zwałową oraz towarzyszącymi jej utworami szczelinowymi znacznej miąższości. Datują one fakt zawalenia się stropu tunelu lodowego.

Lubasz — Oz fluwioglacjalny, utworzony na płaskiej powierzchni w tunelu subglacialnym. Osadzony był w dwu etapach, których serie sedymentacyjne kontaktują się w profilu podłużnym (nie nakładają się na siebie). Oz nadbudowany jest utworami szczelinowymi, których miąższość prawie dorównuje osadom fluwioglacjalnym. Utwory szczelinowe budują widoczną dziś na powierzchni formę ozu. Oz fluwioglacjalny jest formą kopalną.

Lewice — Oz fluwioglacjalny utworzony na płaskiej powierzchni w otwartej rozpadlinie lodowej, w miejscu wypływu wód lodowcowych. Oz jest „zatopiony” w młodszych osadach sandrowo-zastoiskowych.

Ślubowo — Oz w swej części północnej o budowie fluwioglacjalnej (jak w Lewicach), a w części południowej utworzony z wyciśniętych przez lądolód utworów podłoża (muły zastoiskowe, piaski, żwiry i gliny zwałowe).

Główne wnioski dotyczące genezy zbadanych form:

1. Ozy powstały w wyniku sedymentacji materiału piaszczysto-żwirowego za pośrednictwem wód wypływających z żywego lądolodu, w czasie jego deglacjacji, głównie w strefie marginalnej.

2. Ozy są formami poligenicznymi, których rozwój i zmiany środowiska sedymentacyjnego były zależne od stosunków orograficznych podłoża i przedpola, charakteru lądolodu (jego miąższości, ukształtowania, typu deglacjacji i powstających w związku z tym form otaczających rejon tworzenia się ozu) oraz dalszej historii terenu, która mogła w zasadniczy sposób przekształcić pierwotną formę ozu.

3. Tworzenie się ozu może być poprzedzone eworsją.

4. Akumulacja fluwioglacjalnego jądra ozu zachodzi w tunelu podlo-

dowym, u wylotu wód subglacjalnych, rzadziej w otwartej rozpadlinie lodowej.

5. Dobrze rozwinięte, duże ozy posiadają nadbudowę utworów szczelinowych (rozpadlinowych), gromadzonych dość bezładnie w otwartym obniżeniu śródlodowym. Osady nadbudowujące oz posiadają duże miąższości, często odpowiadające wysokości ozu widocznego na powierzchni terenu.

6. Osady fluwioglacjalne ozów wielokrotnie osiągają miąższości dwukrotnie przekraczające wysokość względną współczesnej formy, a spąg ich leży zawsze znacznie poniżej powierzchni terenu.

7. Posługując się wyłącznie badaniami morfologicznymi formy ozu i analizą materiału ukazującego się w odsłonięciach, jest niezwykle trudno rozwiązać genezę tego typu form.

Posiedzenie naukowe dnia 16 XII 1969 r.

Bożena Noryśkiewicz i Edward Wiśniewski, *Wiek dna doliny górnej Drwęcy w świetle badań palynologicznych.*

POSIEDZENIA KOMISJI ASTRONOMICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 13 I 1969 r.

Sławomir Ruciński (Warszawa), *Modele atmosfer gwiazd wczesnych.*

Posiedzenie naukowe dnia 24 II 1969 r.

Napoleon Maron, *Akrecja pyłu międzygwiazdowego.*

Posiedzenie naukowe dnia 14 IV 1969 r.

Stefania Grudzińska, *Gwiazda Nowa Vulpeculae 1968.*

Robert Głębocki, *Gwiazda Nowa Delphini 1967.*

Posiedzenie naukowe dnia 12 V 1969 r.

Józef Knechtel, *Równanie ruchu w ograniczonym zagadnieniu 3 ciał.*

Posiedzenie naukowe dnia 26 V 1969 r.

Lucyna Adamiak, *Elementy orbit radiometeorów.*

Posiedzenie naukowe dnia 2 VI 1969 r.

Leopold Mazur, *Pył kosmiczny w skalach ziemskich.*

Posiedzenie naukowe dnia 9 VI 1969 r.

Augustyn Piotrowski, *Budowa i badanie modelu anteny logarytmicznej do spektografu radiowego.*

Aleksander Wolszczan, *Cyfrowa synteza charakterystyki interferometru na maszynie matematycznej Odra 1003.*

Posiedzenie naukowe dnia 1 XII 1969 r.

Robert Głębocki i Janina Strobela, *Szerokości równoważne linii żelaza w widmach podolbrzymów F, G, K.*

Posiedzenie naukowe dnia 8 XII 1969 r.

Jan Hanasz, *Dalsze badania promieniowania radiowego słońca w Piwnicach.*

Robert Głębocki, *Wyniki prac badawczych nad spektografem ISP 51.*

Posiedzenie naukowe dnia 22 XII 1969 r.

Andrzej Strobela, *Dokładności kwalifikacji widmowych w katalogach.*

Stanisław Gąska, *Badania nad pochodzeniem małych ciał układu planetarnego.*

WYDZIAŁ IV

PRAWNO-SPOŁECZNY

Posiedzenie naukowe dnia 20 V 1969 r.

Członek Wydziału Waclaw Szyszkowski przedstawił pracę Krzysztofa Wołowskiego: *Prezydentura Republiki we Francji po II wojnie światowej (La Présidence de la République dans la France contemporaine).*

Przedmiotem rozprawy jest stanowisko prezydenta Republiki we współczesnej Francji. Autor starał się wykazać różnice między stanowiskiem prezydenta w IV i V Republice. Nie ograniczył się przy tym do analizy materiału prawodawczego, lecz przeprowadził konfrontację konstytucyjnej regulacji funkcji prezydenta z jego rzeczywistą rolą w życiu politycznym. Omówił szeroko czynniki wpływające na inny kształt funkcji prezydenta w rzeczywistości, poświęcając sporo miejsca poglądom gen. de Gaulle'a i gaullistów. Praca po raz pierwszy w polskiej literaturze gruntownie analizuje rolę głowy państwa w ustroju Francji. Po raz pierwszy poddano analizie implikacje instytucjonalne, wywołane

wprowadzeniem wyboru prezydenta w głosowaniu powszechnym. Rozważane kwestie omówione zostały na szerokim tle wydarzeń politycznych i gry sił politycznych.

(Praca przewidziana do druku w *Studia Iuridica* na rok 1972).

Posiedzenie naukowe dnia 11 XI 1969 r.

Członek Wydziału Wiesław Daszkiewicz przedstawił pracę Mariusza Kulickiego: *Kryminalistyczne problemy użycia broni palnej (Kriminalistische Probleme des Gebrauches von Feuerwaffen)*.

Właściwa prawna ocena przypadku związanego z użyciem broni palnej i amunicji (zabójstwo, samobójstwo, samouszkodzenie, zranienie w wyniku nieostrożności) wymaga zawsze skrupulatnych badań kryminalistycznych (nie tylko ekspertyzy sensu stricto) oraz pewnego zasobu wiedzy kryminalistycznej ze strony osób prowadzących postępowanie przygotowawcze, sędziów, prokuratorów i adwokatów. Praca ukazuje na przykładach z praktyki karnej, jak często niezajomość omawianej problematyki wywiera wpływ na treść orzeczeń. Przedstawia kompleksowo zagadnienia ekspertyzy, omawia ślady (w tym nie opisywane w literaturze) i opisuje ich dowodowe znaczenie. Praca zawiera propozycję kryminalistycznej systematyki broni palnej i amunicji.

(Praca przewidziana do druku w *Studia Iuridica* na rok 1972).

Posiedzenie naukowe dnia 2 XII 1969 r.

Członek Wydziału Stanisław Matysik przedstawił pracę Mirosława Nesterowicza: *Kontraktowa i deliktowa odpowiedzialność lekarza za zabieg leczniczy (La responsabilité contractuelle et délictuelle du médecin de soin médical)*.

Autor bada problem odpowiedzialności lekarza wolno praktykującego, jak też lekarza zatrudnionego w zakładzie leczniczym. Omawia pojęcie zabiegu leczniczego, w odróżnieniu od zabiegów nieleczniczych, podstawę prawną postępowania lekarza, ze szczególnym uwzględnieniem zgody pacjenta i przesłanki jej ważności. Analizuje charakter prawny stosunków między pacjentem a lekarzem i na tym tle zagadnienie charakteru prawnego odpowiedzialności lekarza. Próbuje dać odpowiedź na niezmiernie ważne pytanie, czy odpowiedzialność lekarza jest kontraktowa, czy deliktowa, co ma ułatwić orzekanie w procesach odszkodowawczych „lekarzkich”.

(Praca przewidziana do druku w *Studia Iuridica* na rok 1972).

III

MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW TOWARZYSTWA

(Ciąg dalszy)

Wydział I

CACKOWSKI STEFAN urodził się dnia 8 kwietnia 1927 r. w Sęplinach, pow. Lipno, z rodziców Stanisława i Zofii, rolników. W 1947 r. ukończył Państwowe Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Lipnie, a w 1948 r. otrzymał świadectwo dojrzałości w Państwowym Liceum im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. W tymże roku rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1952 r. uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie historii. Pracę magisterską pt. „Stosunki społeczno-gospodarcze ludności wiejskiej w dobrach kujawskich w pierwszej połowie XVIII wieku” wykonał na seminarium historii społecznej i gospodarczej. Od 1 grudnia 1952 r. odbywał trzyletnie studia aspiranckie przy Katedrze Historii Polski UMK w Toruniu, następnie został starszym asystentem i adiunktem tej katedry. Po utworzeniu Instytutu Historii w UMK w 1957 r. został pracownikiem w Katedrze Historii Polski i Powszechnej XVI—XVIII wieku jako adiunkt. Specjalizował się w historii gospodarczej. W dniu 17 października 1960 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy pt. „Stosunki społeczno-gospodarcze w dobrach biskupstwa i kapituły chełmińskiej w XVII—XVIII wieku”, którą wykonał pod kierunkiem prof. dra Stanisława Hoszowskiego (opublikowana pt. *Gospodarstwo wiejskie w dobrach biskupstwa i kapituły chełmińskiej w XVII—XVIII w.*). Od 1953 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego, a od 1961 r. członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

Spis prac: a) Prace monograficzne: 1) *Gospodarstwo wiejskie w dobrach biskupstwa i kapituły chełmińskiej w XVII—XVIII wieku. Część I: Gospodarstwo chłopskie*, Toruń 1961; *Część II: Gospodarstwo folwarczne i stosunki rynkowe*, Toruń 1963, b) Rozprawy i artykuły: 2) Skarga wsi Mszano w dobrach biskupstwa chełmińskiego na ucisk feudalny z 1762 r., *Zapiski Historyczne*, 22:1956, 1—3, s. 218—231. 3) Konferencja w sprawie wydawnictw źródło-

wych do dziejów Pomorza, *Zapiski Historyczne*, 23:1957, 4, s. 135—144. 4) Gospodarstwo chłopskie w dobrach biskupstwa chełmińskiego w XVII—XVIII wieku, *Sprawozdania TNT*, nr 13, Toruń 1961 (streszczenie referatu). 5) Wpływ rynku na zmiany struktury i rozmiarów produkcji roślinnej w Prusach Królewskich w XV—XVIII wieku, *Studia z dziejów gospodarstwa wiejskiego*, t. 8, Warszawa 1966 (streszczenie referatu). 6) Z dziejów polityki ekonomicznej pruskiego absolutyzmu. Kataster podatkowy z 1772/1773 r. dla ziem pierwszego zaboru pruskiego, *Zeszyty Naukowe UMK, Historia III*, 1967, 24, s. 41—76. c) *Prace popularnonaukowe*: 7) Mikołaj Kopernik jako ekonomista, Toruń 1970. d) *Recenzje*: 8) A. Mączak, *Folwark pańszczyźniany a wieś w Prusach Królewskich w XVI/XVII w.*, *Zapiski Historyczne*, 23:1957, 1—3. 9) W. Odyniec, *Z badań nad rozwarstwieniem wsi na Pomorzu w XVIII w.*, *Zapiski Historyczne*, 23:1957, 1—3, 10) J. Gerlach, *Język polski w obradach i korespondencji urzędowej w Prusach Królewskich w XVI—XVIII w.*, *Zapiski Historyczne*, 26:1961, 2. 11) W. Odyniec, *Stosunki społeczno-gospodarcze w starostwach kaszubskich w XVII—XVIII w.*, *Zapiski Historyczne*, 26:1961, 2. 12) *Atlas Historyczny Polski. Prusy Królewskie w drugiej połowie XVI w.*, opr. M. Biskup, *Rocznik Grudziądzki*, 4:1966. 13) *Rocznik Olsztyński*, t. 5, *Zapiski Historyczne*, 33:1968, 1. 14) B. Wachowiak, *Gospodarstwo chłopskie w domenach księstwa szczecińskiego w XVI i w pierwszej połowie XVII w.*, *Zapiski Historyczne*, 34:1969, 3. 15) B. Wachowiak, *Wysokość plonów w folwarkach książęcych domeny Szadzko w początku XVII w.*, *Przegląd Zachodniopomorski*, 1963, 3. e) *Wydawnictwa źródłowe*: 16) *Inwentarz starostwa grudziądzkiego z 1603 r. oraz rejestr dochodów z lat 1601—1603*, Grudziądz 1965.

KALEMBKA SŁAWOMIR urodził się dnia 7 czerwca 1936 r. w Wilnie z ojca Zygmunta, wówczas pracownika umysłowego wileńskiego urzędu wojewódzkiego, i matki Heleny z domu Rumyńskiej. Naukę rozpoczął w 1943 r. na tajnych kompletach. W 1945 r. wraz z rodziną przeniósł się do Gdańska, gdzie w 1954 r. złożył egzamin maturalny w I Państwowym Liceum. W Gdańsku w 1952 r. rozpoczął, kontynuowaną później, działalność krajoznawczą i przewodniczą. W latach 1954—1958 studiował historię na UMK. Stopień magistra historii uzyskał 25 czerwca 1958 r. za napisaną na seminarium prof. dra W. Łukaszewicza pracę „Rola Wiktora Heltmana w walce ideologicznej na emigracji i jego działalność jako historyka”. Od 1958 do końca 1959 r. nauczał historii w Szkole Podstawowej nr 32 w Gdańsku-Nowym Porcie. Dnia 1 stycznia 1960 r. powołany został na stanowisko asystenta przy Katedrze Historii Polski i Powszechniej XIX i XX w. UMK. W 1961 r. został starszym asystentem, a od 1965 r. adiunktem tejże katedry. 12 VI 1964 r. uzyskał doktorat za obronioną na Wydziale Humanistycznym UMK rozprawę „Towarzystwo Demokratyczne Polskie 1832—1846”. W 1967 r. jako stypendysta rządu francuskiego prowadził badania archiwalne i biblioteczne nad dziejami Wielkiej Emigracji i monarchii lipcowej w Lyonie, Poitiers i Paryżu. W 1962 r. został członkiem TNT, a od 1965 r. jako sekretarz Komisji Upowszechniania Nauki współorganizuje powiatowe „Studia Wiedzy o Regionie” na terenie woj. bydgoskiego. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego (był przez dwie kadencje członkiem zarządu oddziału toruńskiego). Od 1965 r. działa we władzach uczelnianych Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Spis prac: a) Prace monograficzne: 1) Towarzystwo Demokratyczne Polskie w latach 1832—1846, Toruń 1966. b) Rozprawy i artykuły: 2) Problematyka religijna w dyskusji nad „Wielkim Manifestem” Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, *Studia z Dziejów Kościoła Katolickiego*, 1960, s. 53—66. 3) Julian Mieczkowski — założyciel polskiego związku uczniowskiego w gimnazjum bydgoskim w trzydziestych latach XIX w., *Prace Komisji Historii BTN*, 1963, s. 75—86. 4) Prasa Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Zarys dziejów wydawniczych 1832—1863, *Roczniki Biblioteczne*, 1963, 1—2, s. 91—149. 5) Przywódcy i członkowie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Uwagi i uzupełnienia do „Przewodnika Biobibliograficznego”, *Kwartalnik Historyczny*, 1965, 4, s. 901—917. 6) Tradycje rewolucji francuskiej w publicystyce obozu demokratycznego Wielkiej Emigracji, *Zeszyty Naukowe UMK*, 1967, *Historia*, III, s. 145—175. 7) Polska prasa emigracyjna do 1863 roku, [w:] *Historia prasy polskiej a kształtowanie się kultury narodowej*, I, Warszawa 1967, s. 77—96. 8) O potrzebach i perspektywach rozwoju polskich nauk o przeszłości, *Kwartalnik Historyczny*, 1969, 1, s. 102—105. 9) Towiański i Mickiewicz. Kilka szczegółów z ich wzajemnych stosunków, *Zeszyty Naukowe UMK*, 1970, *Historia* VI, s. 67—76. 10) *Lyońskie Société du Bazar Polonais*, *Zeszyty Naukowe UMK*, 1970, *Historia* VI, s. 133—155. c) Prace popularnonaukowe: 11) „Pszonka”, *Mówią wieki*, 1962, 6—7, s. 28—30. 12) Z tradycji walk narodowo-społeczno-wyzwoleńczych ziemi dobrzyńskiej (1793—1945), [w:] *Z dziejów ziemi dobrzyńskiej*, Toruń 1966, s. 19—39. 13) Projekt Wiktora Heltmana, *Morze*, 1968, 3, s. 11. 14) Rozdziały IV—VI *Dziejów Bydgoszczy*. *Calendarium*, Bydgoszcz 1968, s. 51—94 (całość wspólnie z Z. Guldonom i innymi). 15) *Przygody na Adriatyku*, *Mówią wieki*, 1969, 10, s. 25—28. d) Recenzje: 16) H. Rzadzowska, *Polemiki ideologiczne J. N. Janowskiego*, Warszawa 1960, *Przegląd Historyczny*, 1961, 4, s. 809—813. 17) A. Bukowski, *Pomorze Gdańskie w powstaniu styczniowym*, Gdańsk 1964, *Zapiski Historyczne*, 1966, 3, s. 230—232. 18) A. Owsieńska, *Powstanie pałatynacko-badeńskie 1849 roku oraz udział w nim Polaków*, Wrocław 1965, *Kwartalnik Historyczny*, 1966, 3, s. 738—740. 19) E. Wróblewska, *Józef Feliks Zieliński (Izet-Bey) 1808—1878*, Toruń 1963, *Kwartalnik Historyczny*, 1966, 4, s. 995—998. 20) *Prace Komisji Historii BTN*, t. 1—3, *Zapiski Historyczne*, 1967, 4, s. 106—110. 21) *Dzieje Chełmna i jego regionu*. Zarys monograficzny, Toruń 1968, *Zapiski Historyczne*, 1970, 1, s. 182—184. 22) *Zabór pruski w powstaniu styczniowym*, Wrocław 1968, *Zapiski Historyczne*, 1970, 3—4, s. 211—213. Ponadto 14 artykułów publicystycznych z dziedziny historii, organizacji nauki i krajoznawstwa oraz sprawozdań.

WAJDA KAZIMIERZ JÓZEF urodził się dnia 26 maja 1930 r. w Bydgoszczy jako syn Tadeusza Wajdy, urzędnika Dyrekcji Lasów Państwowych, i Bronisławy ze Syskich Wajdowej, lekarza dentysty. Do kwietnia 1940 r. przebywał w Toruniu, a następnie do września 1945 r. w Bodznowie pod Płockiem. W 1949 r. uzyskał świadectwo dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Toruniu.

W 1949 r. rozpoczął studia historyczne I stopnia na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i ukończył je w 1952 r. Następnie w latach 1952—1954 uczęszczał na studia historyczne II stopnia Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie uzyskał 11 czerwca 1954 r. tytuł magistra historii.

Od 1 czerwca 1954 r. pracuje w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk, początkowo jako asystent, następnie od 1 stycznia 1959 r. jako starszy asystent, a od dnia 1 października 1962 jako adiunkt w Dziale IV,

obecnie zaś w Zakładzie Dziejów Klasy Robotniczej. Na podstawie przygotowanej pod kierunkiem prof. dra Kazimierza Piwarskiego rozprawy doktorskiej pt. „Kwestia rolna na Pomorzu Gdańskim na przełomie XIX i XX wieku, uzyskał dnia 28 czerwca 1962 r. w Instytucie Historii PAN stopień doktora nauk humanistycznych. W ramach planu badawczego Instytutu Historii PAN przygotował rozprawę habilitacyjną pt. „Migracje ludności wiejskiej Pomorza Wschodniego w latach 1850—1914”. Na podstawie tej rozprawy i kolokwium habilitacyjnego Rada Naukowa Instytutu Historii PAN, nadała mu 29 maja 1969 r. stopień naukowy doktora habilitowanego.

Obok pracy naukowo-badawczej w Instytucie Historii PAN prowadzi od roku 1966 zajęcia dydaktyczne na Zaocznym Studium Historii UMK w Toruniu. W 1965 r. przebywał na trzymiesięcznym stypendium naukowym PAN w Niemieckiej Republice Demokratycznej, gdzie odbywał kwerendę archiwalną w centralnych archiwach w Merseburgu i Poczdamie.

Jest członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu oraz Polskiego Towarzystwa Historycznego, a od 24 stycznia 1965 r. członkiem Rady Naukowej Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich.

W maju 1947 r. wstąpił do Organizacji Młodzieżowej TUR. Od stycznia 1948 r. jest członkiem Polskiej Partii Socjalistycznej, a następnie PZPR, gdzie pełnił szereg funkcji z wyboru.

Spis prac: a) Prace monograficzne: 1) Wóz Drzymały. Wieś wielkopolska i pomorska w walce z germanizacją, Poznań 1962. 2) Wieś pomorska na przełomie XIX i XX wieku. Kwestia rolna na Pomorzu Gdańskim, Poznań 1964. 3) Migracje ludności wiejskiej Pomorza Wschodniego w latach 1850—1914, Wrocław 1969. b) Rozprawy i artykuły: 4) Z dziejów ruchu robotniczego w Bydgoskiem w latach 1890—1903, Studia i Materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza, 1:1955, 1, s. 85—142. 5) Pomorze Gdańskie i Wielkopolska w początkach okresu imperializmu, Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza, 3:1957, 1, s. 9—31 (wspólnie z Z. Szumowskim). 6) Strajk szkolny lat 1906—1907 na wsi wielkopolskiej i pomorskiej, Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza, 3:1957, 1, s. 291—309. 7) Wrzenie rewolucyjne na Pomorzu Gdańskim (1918—1920), Bydgoszcz 1957 (tekst powielany). 8) Lata 1905—1907 na Pomorzu Gdańskim, [w:] Szkice z dziejów Pomorza, 3, Warszawa 1962, s. 385—401. 9) Działanie pruskiej ustawy o osadach z roku 1904 na Pomorzu Gdańskim i w Wielkopolsce w latach 1904—1914, Zapiski Historyczne, 29:1964, s. 367—391. 10) Pomorze Gdańskie w latach pierwszej wojny światowej (1914—1918). Stosunki gospodarczo-społeczne i polityczne, Zapiski Historyczne, 32:1967, s. 413—441. 11) Robotnicy rolni w Prusach na przełomie XIX i XX wieku. Zaostrzenie ustawodawstwa, Kwartalnik Historyczny, 75:1968, s. 23—40. 12) Junkierstwo wschodniopruskie wobec odplywu robotników z rolnictwa na przełomie XIX i XX wieku, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1968, s. 573—587. 13) Historia Polski tom III, 3, s. II 86—110. 14) Robotnicy zakordonowi w rolnictwie Prus Wschodnich, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1969 s. 525—540. 15) Robotnicy w przemyśle i budownictwie Pomorza Gdańskiego na przełomie XIX i XX wieku, Polska klasa robotnicza, Studia, 1, s. 212—224. 16) Niemiecka polityka wobec Polaków zaboru pruskiego w świetle literatury zachodniemieckiej ostatnich lat, Zapiski Historyczne, 35:1970, s. 167—178. 17) Dzieje Gniewkowa w latach 1815—1966, [w:] Zarys dziejów Gniewkowa (współ-

nie z Z. Guldonem), Bydgoszcz 1970, s. 35—83. Recenzje: 18) T. Cieślak, *Ziemie pomorskie w okresie imperializmu*, *Zapiski Historyczne*, 23:1957, s. 238—241. 19) T. Cieślak, *Przeciw pruskiej przemocy*, *Zapiski Historyczne*, 26:1961, s. 142—143. 20) S. Kubiak, *Ruch socjalistyczny w Poznańskim 1872—1890, Z pola walki*, 1962, s. 212—214. 21) *Źródła do dziejów klasy robotniczej na ziemiach polskich*, 2, *Zapiski Historyczne*, 30:1965, s. 169—171. 22) M. Pirko, *Niemiecka polityka wywłaszczeniowa na ziemiach polskich w latach 1907—1908*, *Zapiski Historyczne*, 30:1965, s. 284—286. 23) T. Cieślak, *Z dziejów prasy polskiej na Pomorzu Gdańskim w okresie zaboru pruskiego*, *Zapiski Historyczne*, 31:1966, s. 524—526. 24) B. Drewniak, *Emigracja z Pomorza Zachodniego 1816—1914*, *Kwartalnik Historyczny*, 73:1966, s. 492—494. 25) T. Filipiak, *Dzieje związków zawodowych w Wielkopolsce do roku 1919*, *Kwartalnik Historyczny*, 73:1966, s. 1003—1005. 26) O. Eggert, *Die Massnahmen der preussischen Regierung zur Bauernbefreiung in Pommern*, *Zapiski Historyczne*, 33:1968, s. 255—256. 27) J. Mai, *Die preussisch-deutsche Polenpolitik 1855/1887*, *Zapiski Historyczne*, 34:1969, s. 282—283. 28) A. Galos, F. H. Gentzen, W. Jakóbczyk, *Dzieje Hakaty*, *Zapiski Historyczne*, 34:1969, s. 283—285.

Wydział II

LIPOWSKA MARIA urodziła się dnia 19 marca 1913 r. w Częstochowie. Dyplom magistra filozofii w zakresie pedagogiki uzyskała na Wydziale Humanistycznym UMK w 1950 r., a w 1960 r. na tymże Wydziale stopień doktora nauk humanistycznych. Przewód habilitacyjny na podstawie rozprawy „Koncepcja wykształcenia ogólnego w programach zreformowanej szkoły polskiej. Studium z pedagogiki porównawczej” (Wydawnictwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1966, s. 199) został zakończony 24 kwietnia 1969 r. jednomyślną uchwałą Rady Wydziałowej Wydziału Humanistycznego UMK, nadającą dr Marii Lipowskiej stopień naukowy doktora habilitowanego.

Spis prac: a) *Prace naukowe*: 1) *Problem talentu pedagogicznego* (streszczenie), *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu*, 1953, s. 97—101. 2) *Walki ideologiczne na Sejmie Nauczycielskim*, *Kwartalnik Pedagogiczny*, *Zeszyty Problemowe*, 1, *O reformę szkolnictwa i wychowania moralnego w Polsce*. Warszawa 1957, s. 149—175. 3) *Zastosowanie zasady pogładowości w pracy dydaktycznej na uniwersytecie*, *Życie Szkoły Wyższej*, 1958, 9, s. 38—57. 4) *Toruńska dyskusja o ideale wychowawczym: Drogi tworzenia ideału wychowawczego*, *Nowa Szkoła*, 1959, 1. 5) *Międzynarodowe Kongresy Pedagogiczne*, *Kalendarz Nauczycielski*, 1959/1960, s. 168—174. 6) *Kongresy Pedagogiczne w Polsce*, *Kalendarz Nauczycielski*, 1959/1960, s. 174—179. 7) *Sejm Nauczycielski w dniach 14—17 kwietnia 1919 r.*, *Kalendarz Nauczycielski*, 1959/1960, s. 217—221. 8) *Koncepcja ogólnego wykształcenia średniego w programach szkoły polskiej z lat 1919—1922*, *Ruch Pedagogiczny*, 1960, 3, s. 12—22. 9) *Koncepcja wykształcenia ogólnego w programach ogólnokształcącej szkoły polskiej z lat 1919—1922*, Toruń 1961, TNT, s. 141. 10) *Kształcenie naukowego myślenia w nauczaniu pedagogiki*, *Ruch Pedagogiczny*, 1963, 4, s. 75—80. 11) *Zjazdy i Kongresy Pedagogiczne ZNP*, *Ruch Pedagogiczny*, 1965, 5—6, s. 72—85. 12) *Koncepcja wykształcenia ogólnego w programach zreformowanej szkoły polskiej*, Toruń, Wydawnictwa UMK, 1966, s. 199. 13) *Koncepcje wychowania w programach nauczania polskiej szkoły okresu międzywojennego*, *Rozprawy z Dziejów Oświaty* 12:1969,

s. 3—46. b) Prace popularnonaukowe: 14) Co to jest higiena psychiczna?, Rodzina i Szkoła, 1963, 9. 15) Planowanie jest podstawą zdrowia psychicznego, Rodzina i Szkoła, 1963, 11. 16) Trzeba wymagać, Rodzina i Szkoła, 1964, 5.

Wydział III

DEMBIŃSKI STANISŁAW urodził się dnia 5 lipca 1933 r. w Poznaniu jako syn Stefana i Haliny z Kosińskich. Lata wojny spędził wraz z rodzicami w Warszawie, od 1946 r. mieszka w Toruniu. Świadectwo dojrzałości otrzymał w Gimnazjum i Liceum im. M. Kopernika w Toruniu w 1951 r. Po studiach na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UMK uzyskał w 1956 r. dyplom magistra fizyki na podstawie pracy pt.: „Bilokalne teorie pola”, wykonanej pod kierunkiem prof. dra J. Rayskiego. Pracę na UMK podjął w 1955 r. jako zastępca asystenta. W 1956 r. został asystentem, a w 1959 r. starszym asystentem w Katedrze Fizyki Teoretycznej UMK. W latach 1959—1961 przebywał na stażu naukowym w Instytucie Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Wrocławskiego, pracując pod kierunkiem prof. dra J. Rzewuskiego nad zagadnieniami relacji dyspersyjnych w kwantowej teorii pola. We Wrocławiu przygotował dysertację doktorską pt.: „O pewnych analitycznych własnościach dwu- i trzy-punktowych funkcji Greena w kwantowej teorii pola” i w 1961 r. uzyskał stopień doktora nauk matematyczno-fizycznych. W 1962 r. został mianowany adiunktem w Katedrze Fizyki Teoretycznej UMK, kierowanej przez prof. dr W. Hanusową. W październiku 1962 r. uzyskał Post-Doctorate Fellowship na Uniwersytecie Kolumbii Brytyjskiej w Vancouver, B. C. w Kanadzie. Przebywał tam 20 miesięcy, pracując nad kwantową teorią magnetyzmu w grupie kierowanej przez prof. W. Opęchowskiego. Brał udział w sympozjach naukowych na uniwersytetach w Edmontonie, Seattle, Berkeley i Los Angeles. W latach 1964—1967 prowadził na UMK wykłady specjalistyczne z teorii ciała stałego i pracował nad teorią fal spinowych. W 1967 r. został zaproszony jako Visiting Assistant Professor na Uniwersytet Kolumbii Brytyjskiej do Vancouver. Przez rok prowadził tam wykłady i ćwiczenia oraz pracował nad kwantową termodynamiką magnetyków. W 1968 r. habilitował się na UMK w Toruniu na podstawie pracy pt. „Teoria funkcji Greena modelu Heiseberga ze spinem $1/2$ ” i uzyskał stopień doktora habilitowanego. W kwietniu 1969 r. został mianowany docentem etatowym w Katedrze Termodynamiki i Teorii Promieniowania UMK, kierowanej przez prof. dra R. S. Ingardena. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Fizycznego od 1956 r. Brał udział w zjazdach: Canadian Association of Physicists (Edmonton, 1964), American Physical Society (Philadelphia, 1964), Colloque Ampère (Ljubljana, 1965) oraz licznych zjazdach Polskiego Towarzystwa Fizycznego. W 1969 r. otrzymał nagrodę naukową Polskiego Towarzystwa Fizycznego

oraz nagrodę naukową III stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.

Spis prac: a) Rozprawy i artykuły: 1) Remarks on Complex Singularities of the Vertex Function and Nakanishi's Conjecture, *Il Nuovo Cimento*, 22:1961, s. 844—846. 2) On the Renormalization Effects in the Threshold Behaviour of the Perturbation Expansion Term of the Two-Point Green Function in Quantized Field Theory, *Acta Physica Polonica*, 20:1961, s. 663—674. 3) On the Dyson Method in the Theory of Magnetism, *Physica*, 30:1964, s. 1217—1224. 4) Remarks on the Kinematical and Dynamical Corrections to the Spin Wave Approximation for an Ideal Antiferromagnet, *Physica*, 35:1967, s. 119—128. 5) On the Green-Function Theory of the Spin $1/2$ Heisenberg Ferromagnet, *Can. J. Phys.*, 46:1968, s. 1021—1028. 6) On the Green-Function Theory of the Spin $1/2$ Heisenberg Antiferromagnet, *Can. J. Phys.*, 46:1968, s. 1435—1442. 7) High-Temperature Susceptibility of a Spin $1/2$ Heisenberg Ferromagnet using Green-Function Theory, *Can. J. Phys.*, 46:1968, s. 1502—1504, 8) Teoria funkcji Greena modelu Heisenberga ze spinem $1/2$, Wyd. UMK, 1968. 9) On the Specific Heat of Paramagnetic Salts at very Low Temperature, *Physica*, 42:1969, s. 565—571 (wspólnie z S. Wong i W. Opęchowskim). 10) Theoretical Investigation of the Zeeman Effect of the Mixed Multipole Line of Bismuth, *J. Opt. Soc. Am.* — w druku (wspólnie z J. Heldtem i L. Wolniewiczem).

GRONOWSKA JANINA urodziła się dnia 10 listopada 1922 r. w Barcicach, pow. Nowy Sącz, woj. krakowskie, jako córka Jakuba Gryźlaka i Marii z Citaków. Uczęszczała do gimnazjum w Starym Sączu, a w czasie okupacji na tajnych kompletach uzyskała świadectwo dojrzałości w Liceum Matematyczno-Fizycznym w Nowym Sączu. W lipcu 1945 r. zdała ponadto egzamin maturalny w Liceum Pedagogicznym w Nowym Sączu.

Od grudnia 1945 r., tj. od chwili utworzenia Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, studiowała chemię na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, a 20 XII 1950 r. uzyskała stopień magistra filozofii w zakresie chemii. Będąc studentką III roku chemii, zaczęła pracować od 1 grudnia 1947 r. w charakterze pomocniczego pracownika naukowego w Katedrze Chemii Organicznej UMK w Toruniu. Dnia 15 czerwca 1960 r. na podstawie pracy doktorskiej „Otrzymywanie pochodnych fuksonu z gwajakolu” uzyskała stopień doktora nauk chemicznych, a dnia 17 września 1965 r. na podstawie pracy habilitacyjnej „Nowe barwniki ftaleinowe z gwajakolu” — stopień docenta. Od 1 kwietnia 1967 r. została mianowana etatowym docentem Katedry Chemii Organicznej UMK w Toruniu, gdzie pracuje dotychczas. W latach 1965/1966 odbyła 6-miesięczny staż zagraniczny w Instytucie Barwników Uniwersytetu w Bazylei (Szwajcaria), gdzie pracowała pod kierunkiem prof. dra Roberta Wizingera, specjalisty z dziedziny barwników — twórcy klasycznych teorii barwności. W 1967 r. brała udział w IX Europejskim Kongresie Spektroskopii Molekularnej w Madrycie, gdzie zgłosiła komunikat z własnych badań. Od kilku lat bierze udział w Ogólnopolskich Zjazdach Polskiego Towarzystwa Chemicznego (Wrocław, Gdańsk, Kraków, Poznań), zgłaszając

komunikaty z własnych osiągnięć naukowych. Wygłaszała kilkakrotnie referaty na posiedzeniu PTCh — Oddziału Pomorskiego w Toruniu. W 1966 r. otrzymała nagrodę naukową I stopnia Polskiego Towarzystwa Chemicznego za cykl 13 prac naukowo-badawczych z dziedziny barwników. Od kilkunastu lat pracuje w dziedzinie barwników i półproduktów. Otrzymała dotychczas kilkadziesiąt nowych związków, nie notowanych w literaturze, a prace dotyczą badań nad zależnością między barwą a budową związków organicznych. Należy podkreślić, że nad tym zagadnieniem, które jest wciąż aktualne i dotychczas całkowicie nie wyjaśnione, pracuje kilka ośrodków naukowych świata. Tematyka prac jest powiązana z przemysłem i wchodzi także w zakres badań Instytutu Przemysłu Organicznego w Warszawie.

Spis prac: a) Rozprawy i artykuły: 1) Barwniki trójfenylo-
metanowe z gwajakolu, Wiadomości Chemiczne, 3:1959, s. 153—166. 2) Barwa a bu-
dowa barwników fuksonowych, Wiadomości Chemiczne, 18:1964, s. 493—521.
3) Działanie fenolanów na chlorek bornylu, Studia Soc. Sci. Torunensis, 1:1965, 3,
s. 1—15. 4) Próby otrzymywania leukorubrofenu z gwajakolu i chloroformu, Przem.
Chem., 5:1955, s. 251—253. 5) Synteza gwajakoloftaleiny z gwajakolu i bezwodnika
kwasu ftalowego wobec kwaśnych środków kondensujących, Roczniki Chem.,
33:1959, s. 191—195. 6) Synteza niektórych leukopochodnych fuksonu, Roczniki
Chem., 34:1960, s. 289—294 (wspólnie z B. Szpilewską). 7) O własnościach wskaźni-
kowych gwajakoloftaleiny, Roczniki Chem., 34:1960, s. 1799—1805. 8) Nowa synteza
4, 4', 4'' — trójhydroksy-3-metoksy-trójfenylometanu, Roczniki Chem., 35:1961,
s. 349—351. 9) Synteza leukoauryny z 4-hydroksybenzaldehydu i fenolu, Roczniki
Chem., 36:1962, s. 157—158. 10) Die Synthese von Phenolguajacolphthalein und
seiner Derivate, Roczniki Chem., 36:1962, s. 1239—1242. 11) Widma absorpcyjne
barwników ftaleinowych z gwajakolu. I. Fenologwajakoloftaleina i gwajakoloftaleina,
Roczniki Chem., 37:1963, s. 145—152 (wspólnie z J. Heldtem). 12) Synteza kwasu
2-(4'-hydroksy-3'-metylobenzoilo)-benzoesowego, Roczniki Chem., 37:1963, s. 1627—
—1629. 13) Otrzymywanie o-krezoloftaleiny z kwasu 2-(4'-hydroksy-3'-metyloben-
zoilo)-benzoesowego i o-krezolu, Roczniki Chem., 38:1964, s. 315—317. 14) Otrzymy-
wanie o-krezologwajakoloftaleiny i jej pochodnych, Roczniki Chem., 38:1964, s. 321—
—325. 15) 3''-Metoksy-izofenoloftaleina i jej pochodne, Roczniki Chem., 38:1964,
s. 577—584. 16) O otrzymywaniu fenologwajakoloftaleiny, Roczniki Chem., 38:1964,
s. 1403—1406. 17) Widma absorpcyjne fenolo-o-krezoloftaleiny, Roczniki Chem.,
38:1964, s. 1533—1538. 18) Nowe metody otrzymywania niektórych ftalein z kwasu
2-(4'-hydroksy-3'-metoksybenzoilo)-benzoesowego, Roczniki Chem., 38:1964, s. 1635—
—1940. 19) Widma absorpcyjne barwników ftaleinowych z gwajakolu. II. 3''-Me-
toksy-izofenoloftaleina, Roczniki Chem., 38:1964, s. 1767—1772. 20) Widma absorp-
cyjne barwników ftaleinowych z gwajakolu. III. o-Krezologwajakoloftaleina, Rocz-
niki Chem., 39:1965, s. 237—244. 21) Synteza i widma absorpcyjne barwników
ftaleinowych z gwajakolu. IV. 3-Fenylo-3-(4-hydroksy-3-metoksyfenylo)-ftalid, Rocz-
niki Chem., 39:1965, s. 231. 22) Synteza i widma absorpcyjne barwników ftaleino-
wych z gwajakolu. V. 3'-Metylo-3''-metoksy-izofenoloftaleina, Roczniki Chem.,
39:1965, s. 375—384. 23) O działaniu bezwodnika kwasu octowego na 3''-metoksy-
izofenoloftaleinę, Roczniki Chem., 39:1965, s. 847—852. 24) Synteza i widma absorp-
cyjne barwników ftaleinowych z gwajakolu. VI. 4'-Metylo-3''-metoksy-izofenolo-
ftaleina i 5'-metylo-''-metoksy-izofenoloftaleina, Roczniki Chem., 39:1965; s. 1019—
—1024. 25) Synteza i widma absorpcyjne ftalein. VII. 3'-Metylo-izofenoloftaleina
i 3', 3''-dwumetylo-izofenoloftaleina, Roczniki Chem., 43:1969, s. 525—530. (wspól-

nie z B. Kupis). 26) Otrzymywanie kwasu 2-(2', 4'-dihydroksybenzoilo)-benzooesowego, Roczniki Chem., 43:1969, s. 2043—2045 (wspólnie z J. Rumińskim). 27) Synteza i widma absorpcyjne ftalein. VIII. Tymolokrezoloftaleiny, Roczniki Chem., 44:1970, s. 297—305. 28) Pochodne fluoranu. I. Metylofluorany, Roczniki Chem., 44:1970, s. 1691—1701 (wspólnie z B. Kupis). b) Przekłady: 29) Artykuł R. Wizingera, Inwersja auksochromów, Wiadomości Chem., 20:1966, s. 399—433. 30) Artykuł R. Wizingera, Reguła rozmieszczenia auksochromów, Wiadomości Chem., 23:1969, s. 319—344. c) Komunikaty: 31) Krezolotymoloftaleiny, Wiadomości Chem., 21:1967, s. 331. 32) Badania nad dwumetylopo pochodnymi fluoranu, Wiadomości Chem., 22:1968, s. 368 (wspólnie z B. Kupis). 33) Absorption spectra of some isophthaleins, Abstracts of papers, 1967, s. 251, Madrid. 34) Badania nad metylofluoranami, Wiadomości Chem., 23:1969, s. 525 (wspólnie z B. Kupis). 35) Badania nad metoksy- i hydroksy-fluoranami, Wiadomości Chem., 24:1970, s. 330 (wspólnie z B. Kupis). 36) Synteza nowych kwasów o-benzoilobenzoesowych z o-chlorowcofenoli, Wiadomości Chem., 24:1970, s. 352—353 (wspólnie z J. Rumińskim).

IWANISZEWSKA CECYLIA urodziła się dnia 24 XI 1928 r. w Warszawie, jako córka Henryka Łubieńskiego i Zofii ze Ślaskich. Świadectwo dojrzałości uzyskała w Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Bydgoszczy w listopadzie 1945 r. W grudniu 1945 r. rozpoczęła studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, początkowo na kierunku matematyki, następnie astronomii. W 1947 r. została powołana na stanowisko zastępcy asystenta przy Katedrze Astrofizyki UMK. Po uzyskaniu stopnia magistra filozofii w zakresie astronomii w 1950 r. — została asystentem, następnie w latach 1952—1954 aspirantem, wreszcie w 1954 r. adiunktem. Stopień doktora nauk matematyczno-fizycznych uzyskała w 1959 r. na podstawie pracy „Wyznaczenie ekstynkcji i gęstości gwiazd w polu Sagitta”. Od 1962 r. pełni funkcje starszego wykładowcy przy Katedrze Astrofizyki UMK. W 1965 r. zaprojektowała program zajęć ze statystyki matematycznej dla studentów biologii, realizowany obecnie na Uniwersytecie M. Kopernika. W latach 1966 i 1969 wydała 2 skrypty ze statystyki dla słuchaczy Zaocznego Studium Biologii.

Od 1950 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, w którego zjazdach naukowych bierze czynny udział. Od 1958 r. jest członkiem Komisji 33 Międzynarodowej Unii Astronomicznej i uczestniczyła w jej kongresach w Moskwie w 1958 r., w Pradze w 1967 r. i w Brighton w 1970 r. Od 1962 r. jest członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, biorąc udział w pracach Komisji Astronomicznej, której obecnie jest sekretarzem. W 1954 r. uzyskała jedyną Nagrodę Kopernikowską w dziedzinie astronomii w konkursie dla młodych pracowników nauki, organizowanym przez Egzekutywy Roku Kopernikowskiego i Roku Odrodzenia, za pracę: „Cechy fizyczne i kinematyczne gwiazd typu RR Lyrae”.

Spis prac: Rozprawy i artykuły: 1) On the Phase Difference between the Light Curves and the Radial Velocity Curves of Cepheids, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 9:1950, s. 39—43. 2) Visual Observations of the Long-Period

Variable Star chi Cygni, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 8:1950, s. 4—5 (wspólnie z W. Dziewulskim i H. Iwaniszewskim). 3) Visual Observations of the Long-Period Variable Star chi Cygni, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 10:1951, s. 10—11 (wspólnie z W. Dziewulskim). 4) Occultations d'Étoiles par la Lune, observées a l'Observatoire Astronomique de Toruń-Piwnice, *Acta Astronomica*, 1952, seria c, 5, s. 17—18 (wspólnie z W. Dziewulskim, H. Hutorowicz, H. Iwaniszewskim, A. Lisickim, R. Rumińską). 5) Some Physical and Kinematical Properties of the RR Lyrae Type Variables, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 1953, Sectio A, 3, s. 25—35. 6) Jasności fotograficzne gwiazd w polu Sagitta, *Postępy Astronomii*, 2:1954, s. 192. 7) Photographic Stellar Magnitudes in the Sagitta Field, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 1956, Sectio F, 1, s. 77—89. 8) Occultations d'Étoiles par la Lune, observées a l'Observatoire Astronomique de Toruń-Piwnice, *Acta Astronomica*, 7:1957, s. 154—155 (wspólnie z W. Dziewulskim, W. Iwanowską, R. Ampelem, S. Gąską, H. Hutorowicz, H. Iwaniszewskim, A. Lisickim, R. Rumińską). 9) Interstellar Extinction and Distribution of Stars in the Sagitta Field, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 1960, Sectio F, 3, s. 13—43. 10) Badanie gęstości pyłu w gwiazdozbiorach Cassiopeia i Sagitta, *Postępy Astronomii*, 10:1962, s. 57—58 (wspólnie z R. Ampelem). 11) Gęstość gwiazd i ośrodek międzygwiazdowy w Drodze Mlecznej, *Postępy Fizyki*, 13:1962, s. 353—359 (wspólnie z R. Ampelem). 12) Preliminary Estimate of the Ratio of Dust to Neutral Hydrogen Density in the Cassiopeia and Sagitta Fields, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 1962, Sectio F, 3, s. 87—96 (wspólnie z R. Ampelem) 13) *Matematyka dla biologów*, Wydawnictwa UMK, 1966, 53 ss. 14) *Zbiór zadań ze statystyki wraz z rozwiązaniami*, Wydawnictwa UMK, 1969, 50 ss. 15) Statistical Population Indices of RR Lyrae Type Variables, *Studia Soc. Sci. Torunensis*, 1970, Sectio F, 4,

ŁĘGOWSKI STANISŁAW urodził się dnia 8 maja 1931 r. w Toruniu. Od 1945 r. uczęszczał do Gimnazjum, a potem do Liceum im. M. Kopernika w Toruniu. W 1950 r. otrzymał świadectwo maturalne. W tym samym roku podjął studia fizyki na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu. W 1953 r. ukończył studia pierwszego stopnia i został zakwalifikowany na studia drugiego stopnia. Dyplom magisterski UMK uzyskał w 1955 r. Już w czasie studiów, od 1 marca 1955 r., został mianowany asystentem przy Katedrze Fizyki Teoretycznej UMK. W okresie tym prowadził zajęcia dydaktyczne z fizyki teoretycznej. W październiku 1955 r. podjął studia aspiranckie w Instytucie Fizyki Polskiej Akademii Nauk, a w październiku 1958 r. został starszym asystentem przy Pracowni Fotoluminescencji IF PAN. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk matematyczno-fizycznych w kwietniu 1960 r. został mianowany adiunktem. W czasie trwania aspirantury pracował początkowo w Katedrze Fizyki Teoretycznej, a od września 1957 r. w Katedrze Fizyki Doświadczalnej (na pół etatu). W 1961 r. otrzymał stypendium Uniwersytetu Brandeis (USA), gdzie odbywał dwuletni staż zagraniczny. Dodatkowo w okresie wakacji letnich 1962 r. otrzymał stypendium Forda na odbycie podróży po Stanach Zjednoczonych i zwiedzenie ważniejszych ośrodków uniwersyteckich USA. Za pracę naukową na Uniwersytecie Brandeis przyznano mu nagrodę i dyplom uznania. W 1963 r. po powrocie do kraju podjął pracę w Pracowni Fotoluminescencji, prowadząc równocześnie zajęcia dydaktyczne. W styczniu 1967 r. Rada Wy-

działu Matematyki, Fizyki i Chemii UMK na podstawie oceny ogólnego dorobku naukowego i przedstawionej rozprawy habilitacyjnej nadała mu stopień naukowy docenta. W tym samym roku został mianowany docentem etatowym przy Katedrze Fizyki Doświadczalnej UMK. Od 1954 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Fizycznego, pełniąc od samego początku różne funkcje społeczne w zarządzie oddziału toruńskiego. W latach 1960—1961 i ponownie w latach 1967—1969 był przewodniczącym oddziału toruńskiego. W 1967 r. Polskie Towarzystwo Fizyczne przyznało mu nagrodę za osiągnięcia naukowe w dziedzinie fizyki. Oprócz działalności w PTF prowadzi także działalność społeczną w Akademickim Związku Sportowym.

Spis prac: 1) Solution of the Schrodinger equation for the van der Waals potential, Bull. Acad. Polon. Sci., 6:1958, s. 113 (wspólnie z A. Bączyńskim i W. Berdowskim). 2) Interaction potential between a mercury atom and an argon atom, Bull. Acad. Polon. Sci., 6:1958, s. 127. 3) Calcul de la forme du profil de la raie de résonance du mercure élargie par l'argon basé sur la theorie de Jabłoński, Journal Physique Rad., 22:1961, s. 154. 4) Depolarization of optically pumped cesium by a buffer gas, Bull. Am. Phys. Soc., 8:1963, s. 9 (wspólnie z E. Lipworth). 5) Relaxation of optically pumped cesium atoms by different gases, J. Chem. Phys., 41:1964, s. 1313. 6) Stark shift between cesium zeeman levels, Bull. Am. Phys. Soc., 9:1964, s. 91 (wspólnie z E. Lipworth i P. G. H. Sandars). 7) On relaxation of optically pumped atoms, Bull. Acad. Polon. Sci., 13:1965, s. 515. 8) Spatial distribution of optically pumped atoms, Bull. Polon. Sci., 14:1966, s. 533. 9) Atomic-beam resonance measurements of the differential polarizability between Zeeman substates in the ground state of the cesium atom, Phys. Rev., 170:1968, s. 64 (wspólnie z J. P. Carrico, A. Adler, M. R. Baker, E. Lipworth, P. G. H. Sandars, T. S. Stein, i M. C. Weisskopf). 10) On the relaxation of optically pumped systems with buffer gases, Bull. Acad. Polon. Sci., in press (wspólnie z P. Rudeckim).

MRÓZEK WŁADYSŁAW urodził się dnia 13 grudnia 1909 r. w Nowym Boguminie, na Zaolziu, Śląsk Cieszyński. Po ukończeniu gimnazjum w Cieszynie w 1928 r. odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Piechoty w Krakowie i w 3 pułku strzelców podhalańskich w Bielsku. Studia geograficzne ukończył na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego w 1934 r. W latach 1935—1938 był nauczycielem geografii w Collegium Marianum, a od 1939 r. w Państwowym Gimnazjum i Liceum Marii Magdaleny w Poznaniu. W 1939 r. uzyskał dyplom nauczyciela szkół średnich w zakresie geografii, geologii, mineralogii i kosmografii po zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego przed Komisją Egzaminów Państwowych w Poznaniu.

W latach 1930—1939 brał udział w zespołowych badaniach geologiczno-morfologicznych na południowym Polesiu, pod kierunkiem prof. dra Stanisława Pawłowskiego. W 1934 r. uczestniczył w Międzynarodowym Kongresie Geografów w Warszawie, a w 1935 r. w Zjeździe Słowiańskich Geografów i Etnografów w Sofii. W 1935 r. odbył podróż naukową do Rumunii, Bułgarii, Jugosławii i Węgier, a w 1937 r. do Niemiec, Belgii

i Francji. W latach 1933—1939 był członkiem zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Tatrzańskiego i Krajoznawczego w Poznaniu. W 1939 r. brał udział w kampanii wrześniowej, a następnie w latach 1939—1945 przebywał jako jeńiec wojenny w obozach na terenie Niemiec (Stalag IIIc, XIB, XB), pracując na roli, w lasach i przy melioracjach. W obozie Sandbostel prowadził dla żołnierzy tajne wykłady z geografii Polski. Po wyzwoleniu obozu w 1945 r. był wykładowcą na Kursach Spółdzielczych, prowadzonych przez Centralę Szkolnictwa Polskiego w Niemczech, Obwód Delmenhorst. Po zakończeniu kursu w lutym 1946 r. wrócił do kraju i w marcu tegoż roku objął stanowisko starszego asystenta w organizującym się Zakładzie Geografii UMK w Toruniu. W dniu 15 grudnia 1951 r. uzyskał na UMK tytuł doktora filozofii na podstawie rozprawy „Wydmy w Kotlinie Toruńsko-Bydgoskiej”. W latach 1952—1961 pracował w charakterze adiunkta w Katedrze Geografii Fizycznej, a następnie od 1968 r. w charakterze starszego wykładowcy w Zakładzie Hydrografii. Od 1 marca 1967 r. został powołany na kierownika Stacji Badawczej Wydziału BiNoZ UMK w Siemionkach, pow. Mogilno. W listopadzie 1968 r. otrzymał nominację na docenta etatowego, od 1 XII 1969 r. został kierownikiem Zakładu Hydrografii, a od 1 II 1970 r. — przewodniczącym Rady Instytutu Geografii UMK.

W latach 1946—1950 był kierownikiem Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego Geografii i Geologii przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Bydgoskiego, a od 1959 do 1965 r. kierownikiem sekcji geografii Zaocznego Studium Nauczycielskiego w Toruniu. W 1962 r. brał udział w wycieczce naukowej do NRD, w 1963 r. przebywał na miesięcznym stażu naukowym w Instytucie Geograficznym Uniwersytetu w Budapeszcie, a w 1966 r. uczestniczył w symposium morfologicznym, zorganizowanym przez Czechosłowacką Akademię Nauk w Brnie i Bratysławie. W latach 1946—1950 był sekretarzem, następnie członkiem zarządu, a od 1969 r. przewodniczącym Toruńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Od 1949 r. jest współpracownikiem Komisji Geograficzno-Geologicznej TNT, a w dniu 21 I 1970 wybrany został członkiem miejscowym III Wydziału TNT.

Odnznaczony medalem 10-lecia Polski Ludowej, złotą odznaką Towarzystwa Wiedzy Powszechnej i Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz odznaką honorową Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy.

Spis prac: 1) Wycieczka naukowa Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografii do Puszczy Białowieskiej, na Wileńszczyznę, Nowogródzkie i Polesie, *Czasopismo Geograficzne*, 14:1936, s. 234—252. 2) Wycieczka naukowa Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografii do Niemiec i Francji, *Czasopismo Geograficzne*, 16:1938, s. 131—168. 3) Wycieczka po porcie Gdańskim, *Czasopismo Geograficzne*, 16:1938, s. 114—119. 4) Wielkopolska letniskiem, *Związek Popierania Turystyki*, Poznań 1939, s. 1—32. 5) Zdjęcie geologiczne arkusz Podgórz 1:25 000, Państwowy Instytut Geologiczny Biuletyn nr 30, Warszawa 1947. 6) Przeglądowa Mapa Geologiczna Polski

1:300 000 arkusz Toruń i Bydgoszcz, Państwowy Inst. Geologiczny, Warszawa 1948 (współudział w opracowaniu). 7) Ruch portów Gdańska i Gdyni w roku 1947, *Geografia w Szkole*, 1:1948, s. 63. 8) Zemépis Československa, rec.: *Geografia w Szkole*, 1:1948, s. 59. 9) Czekańska M., Norwegia, Szwecja, Finlandia; Kondracki J., Sudety; Zaleska Z., Islandia; Walczak W., Od fiordów po Sztokholm, cykl „Różne ludy — różne kraje”, Warszawa 1949, rec.: *Życie Szkoły*, 4:1949. 10) Mapa hydrograficzna Kujaw, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, PAN, Komitet Nauk Rolniczych, 1956, z. 7 s. 107—116. 11) Wydmy Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej, [w:] *Wydmy śródlądowe Polski*, 2:1958, s. 6—59. Mapa. 12) Stefan Majdanowski, *Czasopismo Geograficzne*, 29:1958, 2, s. 130—134. 13) Morfogeneza Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej ze szczególnym uwzględnieniem teras, *Sprawozdania TNT*, 12:1960, s. 77—78. 14) Pleistocene profile with Eemian fauna at Gniew, [w:] *Guide-book of excursion from the Baltic to the Tatras*, part. 1, North Poland, VI-th INQUA Congress, Poland 1961, s. 81—84. 15) Geomorphology of the Lake Jeziorak and of its environment, tamże s. 94—95. 16) Dunes in the Toruń basin, tamże s. 125—128. Mapa. 17) *Wielka encyklopedia powszechna* (autorstwo 40 haseł z zakresu geografii fizycznej Polski), t. 1 i n., Warszawa 1962. 18) Zagadnienie źródeł Noteci, *Zeszyty Naukowe UMK* 1964, *Geografia III*, s. 109—123. 19) Środowisko geograficzne Kruszwicy i zlewni Jeziora Gopła, [w:] *Kruszwica. Zarys monograficzny*, Toruń 1965, s. 7—64. Wydawn. TNT. 20) Hydrographie des Flussgebietes der Ilawka und des Einzugsgebietes des Jeziorak Sees. Abstracts, Warszawa 1965, XVI *Limnologorum Conventus in Polonia*, s. 130—131. 21) Badania hydrograficzne w Zakładzie Hydrografii Katedry Geografii Fizycznej UMK w Toruniu, [w:] *Hydrogeografia w ostatnim dwudziestolecu*, Warszawa 1966, Wydawn. Polskiego Towarzystwa Geograficznego, s. 87—106. 22) Mapa hydrograficzna Polski 1:50 000 arkusz Podgórz, IG PAN, Warszawa 1967 (wspólnie z S. Reglem). 23) Wody powierzchniowe Torunia i jego okolic, *Zeszyty Naukowe UMK*, 1969, *Geografia VI*, s. 109—145. 24) Wydmy i torfy w dolince koło Żółwina, *Sprawozdanie TNT*, 19:1967, s. 37—39 (wspólnie z B. Noryśkiewicz). 25) Rynna Gopła, jej geneza i udział w rozwoju krajobrazu Kujaw, [w:] *Przewodnik XLI Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego — Konin*, Warszawa 1969, *Wydawnictwa Geologiczne*, s. 59—63, mapa.

Ponadto brał udział w zespołowym opracowaniu mapy użytkowania ziemi województwa bydgoskiego i gdańskiego, wydanej przez Instytut Geografii PAN w wydawnictwie: *Mapa użytkowania ziemi Polski w podz. 1:1 000 000*, Warszawa 1957. Wykonał także na zlecenie Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Prezydium WRN w Olsztynie, opracowanie fizjograficzne powiatu iławskiego (maszynopis s. 1—128, 2 mapy powiatu) oraz opracowanie fizjograficzne Iławy. Brał również udział w opracowaniu nowej klasyfikacji działów wodnych rzek Polski północnej na zlecenie Państw. Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego w Warszawie w 1966 i 1967 r.

PRUSKI STANISŁAW urodził się dnia 30 kwietnia 1927 r. w Tomaszowie Mazowieckim. Szkołę powszechną ukończył przed wojną. W czasie wojny uczęszczał na kursy tajnego nauczania i równocześnie pracował — w okresie od października 1942 r. do stycznia 1945 r. — jako praktykant biurowy w Powiatowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Tomaszowie Maz. W 1947 r. uzyskał w I Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku świadectwo dojrzałości. W listopadzie 1947 r. rozpoczął studia w zakresie fizyki na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Pracował równocześnie — jako student II roku — w charakterze nauczyciela fizyki w Państwowym

Liceum Ogrodniczym w Toruniu. Z początkiem 1950 r. mianowany został zastępcą asystenta przy ówczesnym Zakładzie Mechaniki Teoretycznej UMK, kierowanym przez prof. dra Jana Rzewuskiego. Studia ukończył w 1952 r., uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie fizyki. W tym samym roku, w związku z wyjazdem prof. J. Rzewuskiego do Wrocławia, uzyskał przeniesienie do nowo powstałej Katedry Fizyki Teoretycznej, kierowanej wówczas przez prof. dra Jerzego Rayskiego. W Katedrze tej pracował do 1967 r., zajmując kolejno stanowiska asystenta, st. asystenta i adiunkta. W latach 1957—1963 współpracował z Przemysłowym Instytutem Elektroniki w Warszawie, dla którego prowadził badania teoretyczne w zakresie fizyki i techniki mikrofal. Zainteresowania naukowe S. Pruskiego dotyczą przede wszystkim podstaw matematycznych fizyki. Stopień naukowy doktora nauk matematyczno-fizycznych uzyskał w 1960 r. na podstawie pracy pt. „Funkcje δ Diraca i rozwinięcia asymptotyczne funkcji specjalnych fizyki”. W 1964 r. został delegowany przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego do Departamentu Matematyki Queen's University w Kingston, Ontario, Kanada, kierowanego przez prof. A. J. Colemana. Przebywał tam przez okres jednego roku, zajmując się metodami matematycznymi fizyki, zwłaszcza zagadnieniami teorii i zastosowań fermionowych macierzy gęstości. Po powrocie do kraju habilitował się w 1967 r. na podstawie rozprawy pt. „Wielostanowe rozszerzenie metody Hartree-Slater-Focka”. Za rozprawę tę, jak również za szereg innych prac dotyczących metod macierzy gęstości w zagadnieniach układów wielofermionowych, otrzymał w 1968 r. doroczną nagrodę Polskiego Towarzystwa Fizycznego. W 1967 r. został na własną prośbę przeniesiony do nowo utworzonej Katedry Termodynamiki i Teorii Promieniowania, której kierownikiem jest prof. dr R. S. Ingarden. W grudniu tegoż roku mianowany został docentem etatowym. Jest przewodniczącym Oddziału Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Fizycznego i współredaktorem czasopisma „Reports on Mathematical Physics”.

Spis prac: a) Rozprawy i artykuły: 1) The generalized Asymptotic Series, *Acta Phys. Polon.*, 22:1962, Supplementum, s. 25—34. 2) On the Use of Generalized Asymptotic Series in Deriving the Asymptotic Expansions for Special Functions, *Bull. Acad. Polon. Sci., Ser. sci. math., astr. et phys.*, 10:1962, s. 311—315. 3) On the Theory of Helical Waveguides, *Acta Phys. Polon.*, 23:1963, s. 527—539. 4) Wzmacniacz kwadrupolowy, [w:] II Krajowa Narada Elektroniki, Warszawa 1962, VII-a, s. 1—27 (wspólnie z W. Barwiczem i A. Żbikowskim). 5) Some Notes on the Theory of Pressure Effects on Spectral Lines, *Acta Phys. Polon.*, 24:1963, s. 327—337 (wspólnie z A. Kossakowskim i S. Kwiatkowskim). 6) On an Approximate Second-Order Fermion Density Matrix, *Bull. Acad. Polon. Sci. Ser. sci. math., astr. et phys.*, 11:1963, s. 615—619. 7) On an Approximate Second-Order Fermion Density Matrix. Addendum, *Bull. Acad. Polon. Sci., Ser. sci. math., astr. et phys.*, 12:1964, s. 227—229. 8) Gorkov's Ansatz in Superconductivity Theory, *Canadian J. Phys.*, 43:1965, s. 2142—2149 (wspólnie z A. J. Colemanem) 9) A formula for the Binding Energies of Atomic Ions, *Phys. Letters*, 24A:1967, s. 174—175. 10) Lower Bounds for the Binding Energies of N-Particle Systems, *Canadian*

J. Physics, 45:1967, s. 3753—3760. 11) A Many-State Extension of the Hartree-Fock-Slater Method, *Physica*, 37:1967, s. 246—252. 12) Wielostanowe rozszerzenie metody Hartree-Slater-Focka, Wydawnictwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1967, s. 1—42. 13) The Eigenstructure of the Reduced Density Matrices of a System of Coupled Oscillators. 1. The 1-Matrix of the Ground-State of the System, *Repts Math. Phys.* (w druku; wspólnie z J. Maćkowiakiem).

STAWIKOWSKI ANTONI urodził się dnia 9 listopada 1933 r. w Nowym Mieście nad Drwęcą. Tu w 1951 r. ukończył Państwowe Liceum Ogólnokształcące. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1955 r. uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie astronomii. W listopadzie tego roku został zatrudniony jako asystent Centralnego Obserwatorium Astronomicznego, a następnie w Pracowni Astrofizyki I Zakładu Astronomii PAN w Toruniu. W 1959/1960 przebywał na rocznym stypendium w Instytucie Astrofizycznym w Liège w Belgii, prowadząc również obserwacje w Centralnym Obserwatorium Francuskim w Saint Michèle. W 1961 r. uzyskał stopień doktora nauk matematyczno-fizycznych na UMK w Toruniu. W 1963/1964 r. przebywał na rocznym stypendium w Kalifornijskim Instytucie Technologicznym w Pasadenie USA. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Astronomicznego.

Spis prac: a) Rozprawy i artykuły: 1) Wyznaczanie pociemnienia brzegowego Słońca kamerą małoobrazkową, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego*, Seria B, 1954, 3. 2) The Colour Index of the Variable RZ Cephei, *Acta Astronomica*, 8:1958, s. 1, *Biuletyn Obserwatorium Astronomicznego UMK nr 16*. 3) The Colour index of the Variable SU Draconis, *Acta Astronomica*, 8:1958, s. 26, *Biuletyn Obserwatorium Astronomicznego UMK nr 16*. 4) Wyznaczenie średnich wskaźników barwy zmiennych typu RR Lyrae, *Postępy Astronomii*, 8:1958, s. 3. 5) The Effects of Magnetic Intensification of Lines in the Spectra of some RR Lyrae Type Variables, *Acta Astronomica*, 9:1959, s. 113, *Biuletyn Obserwatorium Astronomicznego UMK nr 22*. 6) Mécanisme d'excitation des bandes de Swan des comètes, *Annales d'Astrophysique*, 23:1960, s. 788 (wspólnie z Pol Swings) = *Institut d'Astrophysique Université de Liège coll. 4 nr 109*. 7) Observations physique de la comète periodique Giacobini-Zinner, *Annales d'Astrophysique*, 23:1960, s. 788 (wspólnie z P. Mianes i S. Grudzińską). 8) Efekty intensyfikacji magnetycznej linii w widmach gwiazd zmiennych typu RR Lyrae, *Postępy Astronomii*, 8:1960, 1, s. 57. 9) Le Spectre de la Comète Mrkos 1957d dans la region 3884—4737 Å, *Bulletin de la Société Royale des Sciences Liège*, 31:1962, s. 414. 10) The Isotope Ratio C^{12}/C^{13} in a Comet, *Astrophysical Journal*, 140:1964, s. 1280 (wspólnie z J. L. Greenstein). 11) Prognozy rozwoju astrofizyki w najbliższych 20 latach, *Postępy Astronomii*, 15:1967, 3, s. 141 (wspólnie z S. Grzędzielskim i J. Kubikowskim). 12) Teleskopy typu Ritcheya Chretien, *Postępy Astronomii*, 17:1969, 2, s. 123. 13) Problem litu, *Postępy Astronomii*, 16:1968, 2, s. 139. 14) The differences in radial velocities as an indicator of turbulence, *Acta Astronomica*, 19:1969, 2, s. 87 (wspólnie z R. Głębockim).

WOLNIEWICZ LUTOSŁAW urodził się dnia 25 października 1930 r. w Toruniu. Od 1945 r. uczęszczał do Gimnazjum, a potem Liceum im. M. Kopernika w Toruniu, gdzie w 1950 r. uzyskał świadectwo dojrzało-

ści. W tym samym roku rozpoczął studia na kierunku fizyki na UMK. Po ukończeniu studiów pierwszego stopnia na UMK kontynuował w latach 1953—1955 studia na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskał dyplom magistra fizyki teoretycznej. W 1954 r., jeszcze przed ukończeniem studiów w Warszawie, podjął pracę na UMK na stanowisku asystenta przy Katedrze Fizyki Teoretycznej, a w grudniu 1956 r. został starszym asystentem. W tym czasie pracował pod kierunkiem prof. J. Rayskiego nad zagadnieniami teorii pola i cząstek elementarnych. W 1958 r. wyjechał na cztery miesiące do Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej ZSRR, gdzie pracował nad teorią relacji dyspersyjnych. W 1961 r. uzyskał stopień doktora na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UMK za pracę „Sprzężenie ruchu jąder i elektronów w molekułach dwuatomowych”, a w 1962 r. został mianowany adiunktem. Od kwietnia 1963 r. do lipca 1964 r. przebywał na University of Chicago, pracując nad teorią drobin dwuatomowych. Za pracę „Badanie stanu podstawowego drobin wodoru w przybliżeniu adiabatycznym” uzyskał w 1967 r. stopień doktora habilitowanego i w tym samym roku został mianowany docentem etatowym przy Katedrze Fizyki Teoretycznej UMK. W roku akademickim 1967/1968 pracował przez 8 miesięcy na University of Chicago. Uzyskane w tym okresie wyniki teoretyczne przedstawił na sympozjum poświęconym fizyce atomowej i molekularnej na Florydzie (1968), na University of Wisconsin w Madison, oraz na Uniwersytecie Kolumbii Brytyjskiej w Vancouver. Jest długoletnim członkiem Polskiego Towarzystwa Fizycznego i brał udział w licznych jego zjazdach. Uczestniczył też w sympozjach poświęconych chemii kwantowej i fizyce atomowej i molekularnej. Za badania teoretyczne nad drobiną wodoru uzyskał w 1965 r., wspólnie z W. Kołosem, nagrody naukowe Polskiego Towarzystwa Fizycznego oraz III Wydziału PAN.

Spis prac: 1) The coupling between electronic and nuclear motion and the relativistic effects in the ground state of the H_2 molecule, *Acta Phys. Polon.*, 20:1961, s. 129—140 (wspólnie z W. Kołosem). 2) Vibrational excitation of diatomic molecules due to nuclear recoil, *Bull. Acad. Polon.*, 9:1961, s. 557—560 (wspólnie z J. Fiutakiem). 3) Remarks on the evaluation of some integrals in the relativistic corrections to the binding energy of the H_2 molecule, *Acta phys. Polon.*, 22:1962, s. 3—11. 4) Nonadiabatic theory for diatomic molecules and its application to the hydrogen molecule, *Rev. Mod. Phys.*, 35:1963, s. 473—483 (wspólnie z W. Kołosem). 5) Accurate computation of vibronic energies and of some expectation values for H_2 , D_2 , and T_2 , *J. Chem. Phys.*, 41:1964, s. 3674—3678 (wspólnie z W. Kołosem). 6) Accurate adiabatic treatment of the ground state of the hydrogen molecule, *J. Chem. Phys.*, 41:1964, s. 3663—3673 (wspólnie z W. Kołosem). 7) Variational treatment of the HeH^+ ion and the β -decay in HT, *J. Chem. Phys.*, 43:1965, s. 1087—1091. 8) Potential-energy curves for the $X^1\Sigma_g^+$, $b^3\Sigma_u^-$, and $C^1\Pi_u$ states of the hydrogen molecule, *J. Chem. Phys.*, 43:1965, 2429—2441 (wspólnie z W. Kołosem). 9) Vibrational-rotational study of the electronic ground state of the hydrogen molecule, *J. Chem. Phys.*, 45:1966, s. 515—523. 10) Potential energy curve for the $B^1\Sigma_u^+$ state of the hydrogen molecule, *J. Chem. Phys.*, 45:1966, s. 509—514 (wspólnie z W. Kołosem). 11) Vibronic energy and dipole moment of HD, *J. Chem. Phys.*,

45:1966, s. 944—946 (wspólnie z W. Kołosem). 12) Polarizability of the hydrogen molecule, J. Chem. Phys., 46:1967, s. 1426—1432 (wspólnie z W. Kołosem). 13) Confirmation of the discrepancy between the theoretical and experimental ground-state energies of H_2 , Phys. Rev. Letters, 20:1968, s. 243—244 (wspólnie z W. Kołosem). 14) Vibrational and rotational energies for the $B^1\Sigma_u^+$, $C^1\Pi_u$ and $a^3\Sigma_g^+$ states of the hydrogen molecule, J. Chem. Phys., 48:1968, s. 3672—3680 (wspólnie z W. Kołosem). 15) Improved theoretical ground-state energy of the hydrogen molecule, J. Chem. Phys., 49:1968, 404—410 (wspólnie z W. Kołosem). 16) Exchange and coulomb energy of H_2 determined by various perturbation methods, J. Chem. Phys., 49:1968, s. 24—34 (wspólnie z P. R. Certainem, J. O. Hirschfelderem i W. Kołosem). 17) Theoretical investigation of the lowest double-minimum state E , $F^1\Sigma_g^+$ of the hydrogen molecule, J. Chem. Phys., 50:1969, s. 3228—3240 (wspólnie z W. Kołosem). 18) On the lower bound for the dissociation energy of the hydrogen molecule, J. Chem. Phys., 51:1969, s. 1417—1418 (wspólnie z W. Kołosem). 19) A complete nonrelativistic treatment of the H_2 molecule, Phys. Letters, 2:1962, s. 222—223 (wspólnie z W. Kołosem). 20) Theoretical investigation of the transition probabilities in the hydrogen molecule, J. Chem. Phys., 51:1969.

WOŹNICKI WIESŁAW urodził się dnia 25 stycznia 1933 r. w Łodzi. Ojciec Kazimierz był inżynierem architektem, matka Stefania ukończyła studia muzyczne. W 1940 r. został wraz z rodzicami wysiedlony do Piotrkowa, gdzie spędził lata okupacji. W tym okresie pobierał naukę na tajnych kompletach. W 1945 r. powrócił do Łodzi. W 1949 r. uzyskał maturę w III Liceum TPD im. Tadeusza Kościuszki w Łodzi i w tym samym roku rozpoczął studia fizyki na Uniwersytecie Łódzkim. Jeszcze w okresie studiów podjął pracę dydaktyczną na wyższej uczelni (lata 1951—1952), pracując kolejno na stanowiskach zastępcy asystenta i młodszego asystenta w Katedrze Matematyki Politechniki Łódzkiej i w Katedrze Fizyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi. Studia I stopnia ukończył w 1952 r., studia zaś II stopnia w 1954 r. na Wydziale Matematyki i Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie uzyskał dyplom magisterski. Bezpośrednio po studiach został aspirantem przy Instytucie Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego. W 1958 r. uzyskał stopień naukowy kandydata nauk fizycznych, promotorem jego pracy był prof. dr Leopold Infeld. W tym samym roku przeniósł się na UMK w Toruniu, gdzie rozpoczął pracę na stanowisku adiunkta w Katedrze Fizyki Teoretycznej. W 1967 r. na podstawie pracy habilitacyjnej pt. „Nowe sformułowanie półempirycznej wersji teorii pola samouzgodnionego” uzyskał stopień naukowy docenta w zakresie dwóch specjalności: fizyki teoretycznej i chemii teoretycznej. 1 stycznia 1968 r. został powołany na stanowisko docenta etatowego przy Katedrze Fizyki Teoretycznej UMK, na którym to stanowisku pracuje do chwili obecnej. Z jego inicjatywy powstała w ramach studiów chemii nowa specjalizacja w zakresie chemii teoretycznej. Za działalność dydaktyczno-wychowawczą, szczególnie w zakresie kształcenia młodej kadry naukowej, został w 1969 r. wyróżniony nagrodą ministra oświaty i szkolnictwa wyższego. Tematyka prac badawczych Wiesława Woźnickiego dotyczy struktury elektronowej

układów atomowych i molekularnych (chemia kwantowa). W szczególności przedmiotem jego zainteresowania są: 1) badania w zakresie podstaw półempirycznych teorii chemii kwantowej, 2) zastosowania tych metod do interpretacji własności spektroskopowych i fizyko-chemicznych drobin organicznych (w tym drobin ważnych z biochemicznego punktu widzenia), 3) problemy korelacji elektronowej w układach wieloelektronowych. Rezultaty swoich badań przedstawiał na zjazdach i konferencjach naukowych w kraju i za granicą, m. in. w Rättsviku (Szwecja — 1962), w Kutnej Horze (Czechosłowacja — 1967), w Wilnie (ZSRR — 1969). Odbył również długoterminowe zagraniczne staże naukowe: na uniwersytecie w Uppsali (Szwecja — u prof. P. Ö. Löwdina) i na uniwersytecie w Keele (W. Brytania — u prof. R. McWeeny'ego), wiodących ośrodkach w dziedzinie chemii kwantowej. Z jego inicjatywy powstała w ośrodku toruńskim grupa badawcza w dziedzinie chemii kwantowej (jedna z trzech istniejących w Polsce), licząca w chwili obecnej 10 osób. Grupa ta rozwija aktywną działalność naukową.

W. Woźnicki jest członkiem Polskiego Towarzystwa Fizycznego i Związku Nauczycielstwa Polskiego. W latach 1963—1969 pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Okręgowego Olimpiady Fizycznej (na woj. bydgoskie i olsztyńskie).

Spis prac: b) Rozprawy i artykuły: 1) The molar refraction of Π -electrons of some conjugated molecules, Bull. Acad. Polon. Sci., sér., sci. math., astron., phys., 8:1960, s. 85 (wspólnie z H. Sugierem). 2) Estimation of the influence of foreign atoms in the core of conjugated bonds on spectrum and charge distribution in molecules, Bull. Acad. Polon. Sci., sér. sci. math., astron., phys., 9:1961, s. 39. (wspólnie z S. Kwiatkowskim). 3) Excited states of acetylene, Bull. Acad. Polon. Sci., sér. sci. math., astron., phys., 9:1961, s. 273. 4) Electronic structure of nitrogen heterobenzenes, Bull. Acad. Polon. Sci., sér. sci. math., astron., phys., 12:1964, s. 655 (wspólnie z J. Dolewskim, K. Jankowskim, J. Karwowskim, S. Kwiatkowskim). 5) Self-consistent field molecular orbital calculation for aniline, Tetrahedron Letters, 40:1964, s. 2933 (wspólnie z S. Kwiatkowskim). 6) Some remarks on the correlated wave function method, Bull. Acad. Polon. Sci., sér. sci. math., astron., phys., 13:1965, s. 249 (wspólnie z K. Jankowskim). 7) On the ground state properties of five-membered heterocycles containing nitrogen, Acta Physica Polonica, 31:1967, s. 95 (wspólnie z B. Żurawskim). 8) G-FEMO calculations for some conjugated hydrocarbons, Acta Physica Polonica, 32:1967, s. 757 (wspólnie z B. Żurawskim). 9) Nowe sformułowanie półempirycznej wersji teorii pola samouzgodnionego, Wydawnictwa UMK, Toruń 1967 (oddzielny zeszyt). 10) On the inclusion of doubly excited configurations in SCF MO CI calculations for some heterobenzenes, Bull. Acad. Polon. Sci., sér. sci. math., astron., phys., 14:1968, s. 259 (wspólnie z J. Karwowskim i J. Wasilewskim). 11) Some method of construction of variational wave function for many electron systems, Proceedings of the Symposium on the Theory of Electronic Shells in Atoms and Molecules, held in Vilnius USSR, June 1969 (praca w druku), również Preprint No. 75 Katedr Fizyki Teoretycznej UMK, 12) 3 dalsze prace w druku.

Wydział IV

BULSIEWICZ ANDRZEJ urodził się dnia 29 marca 1934 r. w miejscowości Dobrzyca w powiecie pleszewskim (woj. poznańskie). Szkołę podstawową ukończył w Dobrzycy w 1946 r. Uczęszczał do Państwowego Gimnazjum Ogólnokształcącego w Krotoszynie, a następnie do II Państwowego Liceum Ogólnokształcącego dla pracujących w Poznaniu, gdzie w 1953 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W 1954 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego. W 1958 r. uzyskał magisterium w Katedrze Prawa Cywilnego. W tym samym roku podjął pracę jako aplikant sądowy w sądzie wojewódzkim w Poznaniu. Po złożeniu egzaminu sędziowskiego w 1960 r., pracował do 1961 r. na stanowisku asesora sądowego. Pracę na Uniwersytecie M. Kopernika rozpoczął jako starszy asystent w Katedrze Postępowania Karnego. Dnia 24 listopada 1964 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych, po obronie rozprawy pt. „Postępowanie w przedmiocie odszkodowania za niesłuszne skazanie i bezpodstawne aresztowanie”, napisanej pod kierunkiem prof. dra Wiesława Daszkiewicza w Katedrze Postępowania Karnego UMK. Od 1965 r. pracuje na stanowisku adiunkta w tej Katedrze, obecnie w Zakładzie Postępowania Karnego.

Spis prac: 1) Proces o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oczywiście bezzasadny areszt tymczasowy, Toruń 1968. 2) Zmiana wysokości lub czasu trwania renty zasądzonej z tytułu niesłusznego skazania lub bezpodstawnego aresztu tymczasowego, Palestra, 1965, 7—8. 3) Stanowisko poszkodowanego w procesie o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oczywiście bezzasadne tymczasowe aresztowanie, Nowe Prawo, 1965, 10. 4) Charakter prawny roszczeń odszkodowawczych za niesłuszne skazanie lub oczywiście bezzasadne tymczasowe aresztowanie, Państwo i Prawo, 1965, 12. 5) Rodzaje odszkodowania za niesłuszne skazanie i oczywiście bezzasadny areszt tymczasowy, Palestra, 1966, 7. 6) Postępowanie o odszkodowanie za bezpodstawne oskarżenie, Nowe Prawo, 1966, 7. 7) Warunki dopuszczalności procesu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub bezzasadne tymczasowe aresztowanie, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo VI, 1966. 8) Ustalenie podstawy i wysokości odszkodowania za niesłuszne skazanie lub oczywiście bezzasadne tymczasowe aresztowanie, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo VII, 1967. 9) Zabezpieczenie roszczeń i kar majątkowych w nowym ustawodawstwie karnym, Nowe Prawo, 1969, 11. 10) Głosa do postanowienia SN z 3 XII 1962 r. ZO 12/62, Nowe Prawo, 1964. 11) Głosa do postanowienia SN z 18 VIII 1964 r. II Kz 125/63, OSPiKA, 1965, 12. 12) Głosa do postanowienia SN z 10 IV 1965 r. II Kz 152/63, Nowe Prawo, 1966, 2. 13) Głosa do postanowienia SN z 16 VII 1966 r. Kz 69/66, Nowe Prawo, 1967, 5. Recenzja: 14) J. Waszczyński, Odszkodowanie za niesłuszne skazanie i bezzasadne aresztowanie w polskim procesie karnym, Państwo i Prawo, 1968, 2.

GLUCHOWSKI JAN urodził się dnia 16 marca 1940 r. w Żylinie. Szkołę podstawową i Liceum Ogólnokształcące im. Fryderyka Chopina ukończył w Sochaczewie. W 1957 r. rozpoczął studia na Wydziale Morskim Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Sopocie. Pracę magisterską napisał z zakresu ubezpieczeń. W 1962 r., bezpośrednio po ukończeniu studiów,

został zatrudniony w charakterze asystenta w Katedrze Prawa Finansowego UMK. Rok później awansował do starszego asystenta w tejże Katedrze. W 1965 r. obronił pracę doktorską z prawa finansowego na temat „Lokaty budżetowe w Polsce Ludowej”. Od jesieni tegoż roku do chwili obecnej jest zatrudniony w charakterze adiunkta. Zajmuje się zagadnieniami finansowymi i prawem finansowym. W styczniu 1970 r. ukończył pisanie pracy habilitacyjnej pt. „Wewnętrzny kredyt publiczny w budżetach europejskich państw socjalistycznych”. Materiały do rozprawy zbierał w czasie kilkumiesięcznych stypendiów naukowych w uniwersytetach Leningradu, Moskwy i Sofii oraz w czasie pobytu w Uniwersytecie Karola Marksa w Lipsku i Ministerstwie Finansów w Budapeszcie. W czerwcu 1970 r. złożył pomyślnie kolokwium habilitacyjne i na tej podstawie Rada Wydziału nadała mu tytuł doktora habilitowanego.

Spis prac: a) Prace monograficzne: 1) Lokaty budżetowe w Polsce Ludowej, Toruń 1968. 2) Wewnętrzny kredyt publiczny w budżetach europejskich państw socjalistycznych (monografia), Toruń 1970. b) Rozprawy i artykuły: 3) Oszczędności pieniężne ludności rolniczej, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, 1965, 1. 4) Czynniki warunkujące ekonomiczne wykorzystanie oszczędności pieniężnych społeczeństwa w Polsce Ludowej, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo V, 1965. 5) Nowe zasady przyjmowania na studia wyższe (w świetle rekrutacji na Wydział Prawa UMK), Życie Szkoły Wyższej 1966, 1. 6) Spareinlagen in der Volksrepublik Polen, Geld und Kredit Versicherung, 1966, 8 (wspólnie z E. Drgasem); ten sam artykuł ukazał się oddzielnie w Deutsche Finanzwirtschaft, 1966, 8. 7) Zasitek losowy jako forma pomocy stypendialnej, Życie Szkoły Wyższej, 1966, 3. 8) Ubezpieczenia społeczne w systemie dochodów budżetowych, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo VI, 1966. 9) Wewnętrzny kredyt publiczny w budżetach terenowych, Gospodarka i Administracja Terenowa, 1966, 6. 10) Zmiany w sposobie wykorzystania wkładów Powszechnej Kasy Oszczędności, Wiadomości Narodowego Banku Polskiego, 1967, 8. 11) Przebieg lokowania oszczędności w budżecie państwa, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo VII, 1967. 12) Budżetowe i pozabudżetowe wykorzystanie wkładów oszczędnościowych w europejskich państwach socjalistycznych, Biuletyn Powszechnej Kasy Oszczędności, 1967, 12. 13) Wkłady oszczędnościowe ludności a budownictwo mieszkaniowe w europejskich krajach socjalistycznych. Finanse, 1968, 10. 14) Wewnętrzny kredyt publiczny jako rodzaj dochodów budżetu państwa w Polsce Ludowej, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo VIII, 1968. 15) Szkolnictwo wyższe w ZSRR w świetle aktualnych danych statystycznych, Życie Szkoły Wyższej, 1968, 11—12. c) Recenzje: 16) Finanse przedsiębiorstw państwowych w PRL, Życie Szkoły Wyższej, 1968, 3. 17) Gosudarstwennyj kredit w kapitalistycznych stranach, Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny, kwartał I, 1970. d) Złożono do druku: 18) Miejsce wewnętrznego kredytu publicznego w gospodarce budżetowej państw kapitalistycznych (artykuł w Zeszytach Naukowych UMK, Prawo X). 19) Neue Aufgaben und Wirkungsbereich der Allgemeine Sparkasse in der Volksrepublik Polen (wspólnie z E. Drgasem) (artykuł złożony w redakcji Sozialistische Finanzwirtschaft — NRD).

KUNICKA-MICHALSKA BARBARA urodziła się dnia 4 stycznia 1937 r. w Lublinie. Świadectwo dojrzałości uzyskała w 1954 r. w Liceum Ogólnokształcącym im. Unii Lubelskiej w Lublinie. W tym samym roku

rozpoczęła studia prawnicze na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, które ukończyła w 1958 r., uzyskując tytuł magistra praw. W październiku 1958 r. została zatrudniona w charakterze młodszego asystenta przy Katedrze Prawa Karnego UMCS. Jednocześnie (na początku 1959 r.) rozpoczęła trzyletnią aplikację adwokacką. Po odbyciu aplikacji i złożeniu egzaminu adwokackiego została wpisana na listę adwokacką Izby Lubelskiej i wykonywała praktykę w Zespole Adwokackim nr 6 w Lublinie. Na skutek ministerialnego zakazu kumulacji zajęć zrezygnowała z praktyki adwokackiej, aby zająć się wyłącznie pracą naukową. Od 1962 r. pracuje jako starszy asystent przy Katedrze Prawa Karnego UMK w Toruniu. W 1966 r. została promowana na doktora praw na podstawie rozprawy pt. „Fałszywe oskarżenie w prawie karnym PRL na tle prawnoporównawczym”. W tymże roku powołano ją na stanowisko adiunkta przy Katedrze Prawa Karnego UMK, na którym to stanowisku pracuje do dzisiaj. Obecnie przygotowuje rozprawę habilitacyjną na temat: „Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym”.

Spis prac: a) Prace monograficzne: 1) Fałszywe oskarżenie w prawie karnym PRL na tle prawnoporównawczym, TNT, Toruń 1967. 2) Tajemnica zawodowa dziennikarza, OBP, Kraków 1969. 3) Prawo karne. Część ogólna, wybrane zagadnienia, skrypt uniwersytecki, Toruń 1968 (wspólnie z J. Wojciechowską). 4) Prawo karne. Część szczególna, zagadnienia wybrane, skrypt uniwersytecki, Toruń 1968 (wspólnie z J. Wojciechowską). b) Rozprawy i artykuły: 5) Prawo oskarżonego do obrony a fałszywe oskarżenie, Palestra, 1968, 6. 6) Przepięstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości w praktyce sądów polskich, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo VIII, 1968 7) Problemy prasy w projekcie kodeksu karnego 1968, Prasa Polska, 1968, 11. 8) Przepięstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości w projekcie kk, Gazeta Sądowa i Penitencjarna, 1968, 23. 9) Przepięstwa prasowe w nowym kodeksie karnym, Zeszyty Prasoznawcze, 1969, 4. 10) Przepięstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości w ujęciu kodeksu karnego z 1969 r. na tle prac kodyfikacyjnych, Studia Prawnicze, 1970, 25. 11) Zakaz przesłuchania obrońcy w nowym k.p.k., Nowe Prawo, 1970, 12. c) Prace popularnonaukowe: 12) Revue Penitencjaria et de Droit Pénal, kwiecień—czerwiec 1958, Przegląd Więziennictwa, 1959, 2. 13) Revue Pénitentiaire et de Droit Pénal, lipiec—wrzesień 1958, Przegląd Więziennictwa, 1960, 1. 14) Dostojewski o zainteresowaniu pracą w więzieniach, Przegląd Więziennictwa, 1958, 4. 15) Początki sądownictwa polskiego na Warmii i Mazurach, część I, Warmia i Mazury, 1963, 2. 16) Początki sądownictwa polskiego na Warmii i Mazurach, część II, Warmia i Mazury, 1963, 2. 17) Prawo i Kultura, Fakty i Myśli, 1970, 12. d) Głosy: 18) Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1960 r. (II K 6/1960) dotycząca winy nieumyślnej, Nowe Prawo, 1961, 5.

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 1970

SPRAWOZDANIA TNT

•Nr 22 (za okres 1 I—31 XII 1968) Toruń 1970, s. 78 + 2 nlb. zł 12,—

ROCZNIKI

- GUMOWSKI MARIAN: Herbarz patrycjatu toruńskiego, Toruń 1970, s. 200 + 4 nlb. + 39 tabl., R. 74, z. 3, zł 35,—
GRZEGORZ MAKSYMILIAN: Analiza dyplomatyczno-sfragistyczna dokumentów II traktatu toruńskiego 1466, Toruń 1970, s. 287 + 3 nlb., R. 75, z. 1, zł 45,—
DĄBROWSKI ROMAN: Przemysł spożywczy w województwie pomorskim w latach 1920—1939, Toruń 1970, s. 132 + 2 wkł., R. 75, z. 2, zł 30,—

STUDIA IURIDICA

- KALLAS MARIAN: Konstytucja Księstwa Warszawskiego, jej powstanie, systematyka i główne instytucje w związku z normami szczegółowymi i praktyką, Toruń 1970, s. 203 + 1 nlb., t. 9, z. 3, zł 40,—
MAREK ANDRZEJ: Stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu jako podstawa umorzenia postępowania karnego, s. 197, t. 10, z. 1, zł 38,—
NOWAK KAZIMIERZ: System partyjny w Stanach Zjednoczonych, Toruń 1970, s. 201, t. 10, z. 2, zł 40,—

ZAPISKI HISTORYCZNE

- Tom 35, z. 1, Toruń 1970, s. 220, zł 30,—
Tom 35, z. 2, Toruń 1970, s. 186, zł 30,—
Tom 35, z. 3—4, Toruń 1970, s. 221, zł 30,—

PRACE WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO

- PUCIATA-PAWŁOWSKA JADWIGA: Józef Mehoffer i Stanisław Wyspiański (Dzieje przyjaźni artystów), Toruń 1970, s. 148 + 4 nlb., t. 21, z. 3, zł 25,—
KOTARSKI EDMUND: Publicystyka Jana Dymitra Solikowskiego, Toruń 1970, s. 196, t. 22, z. 1, zł 38,—

STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS

Sectio B (Chemia)

- CZERWIŃSKI ZENON, NOWAKOWSKI RAFAŁ: Własności elektryczne warstw adsorpcyjnych powstających na granicy fazy krystalicznej $\text{NH}_4\text{H}_2\text{PO}_4$ i jej roztworu nasyconego, Toruń 1970, s. 32, vol. 7, nr 6, zł 10,—
BASIŃSKA HALINA, DEMBIŃSKI BRUNON: Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $\text{In}(\text{NO}_3)_3 + \text{H}_4[\text{Fe}(\text{CN})_6]$, s. 15, vol. 8, nr 1, zł 8,—

Sectio C (Geographia et geologia)

- DMOCH IRENA: Ślimaki i małże górn juryjskie Czarnogłówek i Świętoszewa oraz warunki paleoekologiczne w jurze górnej na Pomorzu Zachodnim, Toruń 1970, s. 113+3 nlb., + 12 tabl., vol. 7, nr 2, zł 25,—
- PLICHTA WITOLD: Wpływ wieku na stopień zbielicowania gleb wytworzonych z piasków wydmowych Mierzei Świny, Toruń 1970, s. 64, vol. 7, nr 3, zł 12,—

Sectio D (Botanica)

- BOIŃSKA URSZULA: Stosunki florystyczno-fitosocjologiczne uroczysk Podgórze i Nakwasin w nadleśnictwie Płock, Toruń 1970, s. 57, vol. 9, nr 2, zł 12,—

Sectio E (Zoologia)

- ANDRZEJEWSKI HENRYK: Zdolność przeżywania żaby wodnej (*Rana esculenta* L.) i ropuchy zielonej (*Bufo viridis* Laur.) w warunkach blokowania hemoglobiny tlenkiem węgla, Toruń 1970, s. 49, vol. 9, nr 4, zł 10,—

Sectio F (Astronomia)

- GĄSKA STANISŁAW: Statistical Investigation of the Orbital Elements of Minor Planets with the Relation to Their Origin, s. 1—19.
- GĄSKA STANISŁAW: Statistical Investigation of Orbital Elements of Meteors, s. 21—34.
- SMOLIŃSKI JAN: The Effectiveness of the 60/90 cm Schmidt Telescope Used with Objective Prismus, Part III. Equivalent Widths of Lines, s. 35—45, Toruń 1969, vol. 4, nr 5, zł 10,—
- IWANOWSKA WILHELMINA: Statistical Population Indices of M Type Giants, s. 1—11.
- IWANISZEWSKA CECYLIA: Statistical Population Indices of RR Lyrae Type Variables, s. 13—22.
- WOSZCZYK ANDRZEJ: Le spectre cométaire dans les régions λ 3884—3914 et 4180—4752 Å, s. 23—47.
- AMPEL ROMAN: Keplerian Parameters of the Galactic Orbits of O and B Type Stars, s. 49—60.
- SMOLIŃSKI JAN: The Effects of Absorption Lines in Stellar Spectra of Low Resolution, Toruń 1970, s. 61—83, vol. 4, nr 6.

PRACE POPULARNONAUKOWE

- REMER JERZY: Toruń — historia, ludzie, sztuka, wyd. 3, Toruń 1970, s. 43 + 1 nlb. + 1 wkl., nr 2, zł 30,—

BIBLIOTECZKA KOPERNIKAŃSKA

- VOISÉ WALDEMAR: Mikołaj Kopernik — historia jednego odkrycia, Toruń 1970, s. 78, nr 3 (11), zł 10,—
- CACKOWSKI STEFAN: Mikołaj Kopernik jako ekonomista, Toruń 1970, s. 76, nr 4 (12), zł 10,—

ERRATA

Strona	Wiersz	Jest	Powinno być
18	19 od dołu	udzielaniu	udzieleniu
20	5 od dołu	zwykłych	zwyczajnych
31	6 od góry	„Studium wiedzy o regionie”	„Studium Wiedzy o Regionie”
34	4 od dołu	przysłała	przysłała
35	18 od góry	1 465 000 zł	1 495 000 zł
77	2 od góry	awansował do	awansował na

Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 23.
Toruń 1971.